

ਹੱਕ, ਸੱਚ, ਇਨਸਾਫ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਲੋਕ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋਣ ਉਹ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਹਨ

ਸਾਡੇ ਲੋਕ

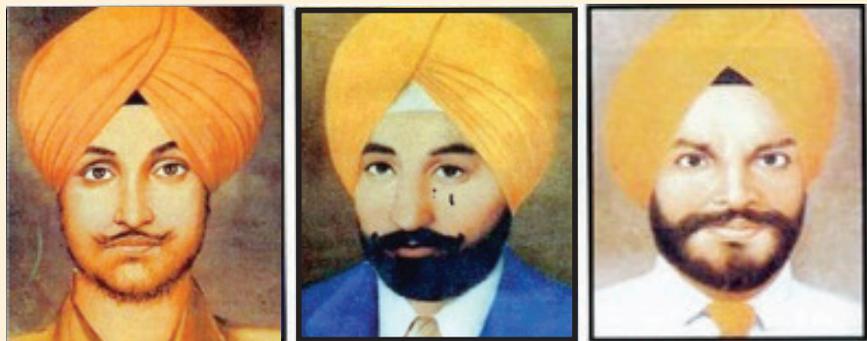
website—www.sadelok.com

SADE LOK

28 ਅਕਤੂਬਰ 2020

ਸਾਲ ਗਿਆਰਵਾਂ - ਅੰਕ 44
email : info@sadelok.com

Ph. : 510-706-1300
Fax : 925-373-1300

ਕੌਮੀ ਹਿਰੋ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਬੇਅੰਤ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪਾਪਣ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮੌਤ ਦਾ ਦੰਡ ਦੇਕੇ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਡਿੱਗੀ ਹੋਈ ਪੱਗ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਕੌਣ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। (ਦੇਖੋ ਸਫ਼ਾ 17 'ਤੇ)

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਸਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਇਸ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਦਹਿਸ਼ਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਸਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਮ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ

ਲਿਸਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕੌਮ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ 'ਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਵਿਛਾਏ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 18 'ਤੇ)

ਸਾਡਾ ਝੰਡਾ ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਡਾਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਲਿਆ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਝੰਡਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਾਂਗੀ : ਮਹਿਬੂਬਾ ਮੁਫਤੀ

ਸ੍ਰੀਨਗਰ : ਧਾਰਾ 376 ਦੇ ਹੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜੇਲ ਚ 14 ਮਹੀਨੇ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਈ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਹਿਬੂਬਾ ਮੁਫਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਹਿਬੂਬਾ ਮੁਫਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 370 ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਕੋਈ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 18 'ਤੇ)

ਜਿਸ ਖਾਲਿਤਸਾਨ ਲਈ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਨੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਅਸੀਂ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਦਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਦਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੌਰਚੇ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕੀਤੇ ਗਏ : ਸ. ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਪੰਜਾਬ/ਸ਼ੰਕੂ ਮੌਰਚੇ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨ ਸ੍ਰ. ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਖਾਲਿਤਸਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਫੜਾਉਣ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਖਾਲਿਤਸਾਨ ਲਈ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਨੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਦੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਵੀ ਲੜੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਗਤ ਜੋ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਖਾਲਿਤਸਾਨ ਲਈ ਲੜੇ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਉਹ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਖਾਲਿਤਸਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਉਹ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਓ ਅੱਜ ਦੇ

ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਮੁੜ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲੜੀਏ ਅਤੇ ਜੋ ਸੰਗਤ ਕਰੇਗੀ ਉਹੀ ਫੈਸਲੇ ਹੋਣਗੇ।

ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜਾਣੀ-ਪਹਿਚਾਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਇਨ ਸਰਵਿਸ ਆਫ ਹਿਜ਼ ਮਾਸਟਰ (In Service of His Master), ਦੀ ਇਤਹਾਸਕ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਸ. ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿੱਲ ਪ੍ਰਤੀ 'ਸਾਡੇ ਲੋਕ' ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖ ਛਾਪਿਆ ਸੀ ਉਸ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਇਸ ਅੰਕ ਵਿਚ ਫਿਰ ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਖਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਉਹ ਲਿਖੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਲੇਖ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। (ਪੜ੍ਹੋ ਸਫ਼ਾ 10 'ਤੇ)

ਸੰਗ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਦੇ ਮੁਕਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਫਿਰ ਫਰੇਬ ਧੌਂਪਾ

ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਕਿਸਾਨ ਮਾਰੂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ 1100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ (RDF) ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੱਲ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਿਰਫ

ਇਸ ਡਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਮੰਡੀਕਰਨ' ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਾ ਕਰਕੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਉਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 18 'ਤੇ)

Padam Builders
ਅਸੀਂ ਘਰ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੋਲ, ਸ਼ੋਪਹਾਊਸ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੈਸਟਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ foundation ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਰੰਟੀ
email: padambuilders@gmail.com
Licensed # 1019803
Bhupinder S. Padam
PH : 510-565-6667

Jaspreet Singh
Attorney at law
ਅਸੀਂ 'ਚ ਕਨੂੰਨੀ ਕਾਰਿਆ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।
ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਬੈਕਰਾਪਸੀ, ਫੈਮਿਲੀ ਲਾਅ
Over 18 Years of Legal Experience
Specializes in :
USA Immigration
Citizenship
Green Card
Deportation Defense
Political Asylum
Detention Cases
Artists
Singers P3 Visas
Priest R1 Visas
Investors EB 5 Visas
L1 Business Visas
Family Law
Criminal Defense Cases
44808 S. Grimmer Blvd # 208
Fremont, CA 94536
Tel : 510-657-6444
2951 W. Capitol Ave
W. Sacramento
CA 95691
4491 West Shaw Ave #131
Fresno, CA 93711
Tel : 559-271-6511
37-1873 Street Suite #401, Jackson Heights NY 11372
Tel : 718-633-844

PARADISE PALACE
ਭਾਰਤੀ ਖਾਣਿਆਂ ਦੇ ਬਦਸ਼ਾਹਤ ਕੋਟਰਿੰਗ ਸ਼ਾਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਤੇ ਮਹਿਲ ਵਰਗੀ ਸਜਾਵਟ
1000 ਤੋਂ ਉਪਰ ਪਾਰਟੀ ਹਾਲ
Glory Delight Joy
ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ Paradise
Paradise Ballrooms
4100 Peralta Blvd
Fremont CA 94536
Phone (510) 900-6319
www.paradiseballrooms.com

Bhatia & Co, Inc
Certified Public Accountants
Our Services:
Business Tax (C corp/S corp/LLC etc)
Individual Tax
Estate Tax
International Tax (FBAR/FATCA/5471/5472 etc)
Non-Profit entities (Formation, IRS, FTB & DOJ approval)
Accounting & Payroll
Sales & Other Taxes
Financial Audit & Review
Tax Audit & Representation (IRS/FTB/BOE etc)
Collection, Lien & Back Taxes
Offer in Compromise
Santa Clara - Pleasanton - Merced
(844) 4USTAX (209)-354-8696
info@bhatiaco.com, www.bhatiaco.com

Bhatia & Co, Inc
Business & Immigration Consultants
IMMIGRATION
Immigrant Visas (Green Card)
Green Card : Employment based (PERM/NIW)
Green Card : Family based
Green Card through refugee or asylee
Green Card : Investor & other categories
PERM
Nonimmigrant Visas
Fiancee visas
H1/L1/H4/L2/NAFTA TN/E2/E3
Student Visa
B-1/B-2 Visitor Visas and
Other Categories of nonimmigrant visas
Other Immigration Services
Citizenship
e-Verify, I-9 and
Other Compliance
Other service - B-1/B-2
Visitor Visas extension and other Services
We are not an Attorney in the USA
Santa Clara - Pleasanton - Merced
(844) 4USATAX (209)-354-8696
info@bhatiaco.com, www.Smoothimmigration.com

BIBA INSURANCE
1.800.221.4187
Specializing in Truck Insurance for Owner Operators and Trucking Companies
ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਸਸਤੀ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਅਤੇ ਜੁਮੇਵਾਰ ਕੰਪਨੀ
ਬੀਬਾ ਇੰਸੂਰੈਂਸ
ਨੂੰ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਸਾਰੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇਕ ਛੱਤ ਖੁੱਲੇ
• ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਅਸਾਈਲਮ • ਡਿਪ੍ਰੋਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ
• BIA ਅਪੀਲ • 9 Circuit ਅਪੀਲ
• ਸਿਟੀਜਨਸ਼ਿਪ • ਗਰੀਨਕਾਰਡ
ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਾਣਾ
ਆਫਿਸ ਸੈਨੇਜਰ 209-481-7750
Law office of Anthony Nwosu
239 West Yosemite Ave Manteca CA 95336 ਸਾਡਾ ਆਫਿਸ Oakland ਅਤੇ Sacramento ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ
ਅਸੀਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
PH : 208-624-3939
Anthony Nwosu
Attorney at Law
510-788-4558

ਜਲਦੀ ਵੋਟ ਦਿਓ ! ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰੋ

3 ਨਵੰਬਰ, 2020 ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਡਾਕ ਦੁਆਰਾ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਮੇਲ ਕਰੋ

- ਸਾਰੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬੈਲਟ (Ballots) ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ
  - ਬੈਲਟ (Ballots) 5 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਹਰ ਇਕ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਡਾਕ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ।
- ਤੁਸੀਂ 5 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਡਾਕ/ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।
  - ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੋਟ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਉਪਰ ਪੋਸਟਏਜ਼ ਟਿਕਟ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ।
  - ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਬੈਲਟ ਮੇਲ ਬਾਕਸ 'ਤੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
  - ਵੋਟ ਕੇਂਦਰ (24 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ)

ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਖੋਜ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰ ਬਾਕਸ ਅਤੇ ਵੋਟ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਮੇਲ ਬੈਲਟ ਪੈਕੇਟ ਵਿਚ, SacVote App 'ਤੇ, ਜਾਂ www.elections.saccounty.net 'ਤੇ. ਜਲਦੀ ਵੋਟ ਦਿਓ ! ਮੇਲ ਦੁਆਰਾ ਵੋਟ.

- ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਬਾਰੇ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ ?
  - ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ
  - ਸਾਰੇ ਵੋਟ ਕੇਂਦਰਾਂ (6 ਫੁੱਟ ਦੀ ਦੂਰੀ) 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦੂਰੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ
  - ਦਸਤਾਨੇ, ਹੈਂਡ ਸੈਨੀਟਾਈਜ਼ਰ, ਮਾਸਕ ਅਤੇ ਇਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਸਿਰਫ ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਗੀਆਂ
  - ਬੈਲਟ ਮਾਰਕਿੰਗ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਵੋਟਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵੱਛ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ
  - ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਵੋਟ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਦੱਸੋ

ਕਿਸੇ ਵੋਟ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ 3 ਨਵੰਬਰ, 2020 ਦੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਚੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਵੋਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵੈਬਸਾਈਟ www.elections.saccounty.net 'ਤੇ ਜਾਂ ਫੋਨ (800) 762-8019 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਓ

VOTE EARLY! AVOID LINES

November 3, 2020 Presidential General Election

Keep Yourself Safe. Vote Early and Vote by Mail.

- **All voters will be mailed a ballot**
  - Ballots will be mailed to voters the week of October 5th
- **You can return your ballot starting October 5th**
  - By mail, no postage necessary
  - At a Ballot Drop Box
  - At a Vote Center (starting October 24th)

You can find a full list of Ballot Drop Box and Vote Center locations in your County Voter Information Guide, in your mail ballot packet, on the SacVote App, or at www.elections.saccounty.net

Vote Early! Vote by Mail.

- **Planning on voting in person?**
  - Voters should anticipate long lines
  - Social distancing will be enforced at all Vote Centers (6 feet of clear space)
  - Gloves, hand sanitizer, masks, and one-time use only pens will be made available to voters
  - The Ballot Marking Devices will be sanitized after every voter
  - If you have a disability or need assistance, please let the Vote Center staff know

No voter should have to choose between their health and participating in the November 3, 2020 Presidential General Election

ਮੈਟਰੋਪੁਲਿਟਨ ਏਰੀਆ, ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ ਦੇ ਸਿਟੀ ਨੌਰਿਸਟਾਉਨ 'ਚ ਟਰੰਪ ਦੀ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ ਹੈਲੀ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੰਬੋਧਨ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਰਕਤ

ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ, (ਰਾਜ ਗੋਗਨਾ) : ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਚੋਣ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜੋਅ ਬਾਈਡਨ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਇਕ ਭਰਵੀਂ ਰੈਲੀ ਪੇਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਸੂਬੇ ਦੇ ਟਾਉਨ ਨੌਰਿਸਟਾਉਨ ਵਿਖੇ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਸ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਟਰੰਪ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਸ: ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਿੱਖਸ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਯੂਨਾਇਟਡ ਨੈਸ਼ਨ ਅੰਬੈਸੈਡਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਸਾਉਥ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਨਿੱਕੀ ਹੈਲੀ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਵੀ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ

ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਵਧੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਨੇ ਹੀ ਦੱਸ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਮੁੜ ਟਰੰਪ ਨੂੰ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਿੱਕੀ ਹੈਲੀ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਟਰੰਪ ਦੀ ਡੱਟ ਕੇ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ

ਕਿਹਾ, ਇਸ ਮੌਕੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਮੀ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖਸ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ

ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਡੱਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ।

ਅਮਰੀਕੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਬੈਰਟ ਬਣੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜੱਜ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ : ਅਮਰੀਕੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲੇ ਐਮੀ ਕੋਨੀ ਬੈਰਟ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜੱਜ ਬਣ ਗਈ। ਬੈਰਟ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ 'ਚ ਹੋਏ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ। ਬੈਰਟ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਜੱਜ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਇਹ

ਮਾਮਲਾ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਮੀ ਕੋਨੀ ਬੈਰਟ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ 48 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ 52 ਵੋਟ ਮਿਲੇ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਗਾਰਡਨ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਬੈਰਟ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਗਈ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇ। 49 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਬੈਰਟ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਟਰੰਪ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਦਾ

ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ 9 ਜੱਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਟਰੰਪ ਹੁਣ ਤਕ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਬੈਰਟ ਦੇ ਜੱਗ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਔਰਤ ਜੱਜ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਜੋ ਬਿਡੇਨ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਜੱਜ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਚੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅੰਫੋਰਡਏਬਲ ਕੇਅਰ

ਐਕਟ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਚੱਲਣਾ ਹੈ। ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਬੈਰਟ ਨੂੰ ਜਸਟਿਸ ਰੂਥ ਬੇਡਰ ਜਿੰਸਬਰਗ ਦੀ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਮੂਵ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਮੂਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣਾ ਜਾਂ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਵੀ 2018 ਵਿੱਚ ਸੈਨਹੋਜ਼ੇ ਤੋਂ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਮੂਵ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੇ ਖਰੀਦਣ-ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਇਥੇ ਹੋਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਤਸੱਲੀ ਬੱਖਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

Sandeep Singh
MBA, Realtor
CalDRE # 02077165
408-621-7329
SinghSandeep.Realtor@gmail.com
www.GreatSacramento.com
KW ELK GROVE
KELLER WILLIAM REALTY

9250Laguna Springs Drive# 100
Elk Grove California 95758
Each Office Is Independently
Owned and Operated

ਰੱਖੜਾ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ

ਇੱਕੋ ਜਗ੍ਹਾ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਹੇਠ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ (ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਬਿਜਨਸ, ਪਰਸਨਲ), ਗੀਅਲ ਅਸਟੇਟ, ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ, ਉਬਾਮਾ ਕੇਅਰ, ਮੈਡੀਕੇਅਰ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਰਿਨਿਊ, ਵੀਜਾ, ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ, ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ, R-1 ਵੀਜਾ, ਫੈਮਿਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਫਾਈਲਿੰਗਜ਼ ਜਾਂ ਫਿਰ IRS ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਮਸਲਾ।

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ **MEDICARE BENEFITS** ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਅਤੇ ਮੈਡੀਕੇਅਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ

Get more **BENEFITS** at No Cost \$0 Premium

Rakhra Tax & Immigration
3073 W Ashlan Ave <> Fresno, CA 93722
Ph. (559) 243-9200,
Fax (559) 549-6211

or visit
www.rakhrataxservice.com
or avtar06@gmail.com

ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਨੇ ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਜਿੱਤੀ ਜੰਗ

ਸੰਜੇ ਦੱਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰ ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪ ਕੀਤਾ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਕੈਂਸਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਰਚਾ 'ਚ ਸਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਦਾਕਾਰ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਸਾਂਝੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਠੀਕ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਖਾਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਹ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤ ਕੇ ਕਾਫੀ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਦੋਸਤਾਂ, ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਤੇ ਡਾ. ਸੇਵੰਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ।

ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੋਰੋਨਾ ਫੈਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰਥ-ਚੀਫ਼ ਆਫ਼ ਸਟਾਫ਼

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, (ਹੁਸਨ ਲੜੋਆ ਬੰਗਾ)- ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਆਫ਼ ਸਟਾਫ਼ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੋਵਿਡ-19 ਨੂੰ ਫੈਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਆਫ਼ ਸਟਾਫ਼ ਮਾਰਕ ਮੀਡੋਜ਼ ਨੇ ਸੀ ਐਨ ਐਨ ਦੇ 'ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਦਾ ਯੂਨੀਅਨ' ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਸੀਂ ਵੈਕਸੀਨ ਆਉਣ ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਘਟਣ ਵਰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੀਡੋਜ਼ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ

ਅਸੀਂ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਉਪਰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਉਂ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਛੂਤ ਛਾਤ ਦਾ ਵਾਇਰਸ ਹੈ। ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਵਿਚ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਆਫ਼ ਸਟਾਫ਼ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ

ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋਅ ਬਾਈਡੇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੋਜ਼ ਨੇ ਖੁਲੇ ਮੰਨ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਈਡੇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੀ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਕਰੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਮੀਡੋਜ਼ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਦੀ ਸੰਕਟ ਸ਼ੂਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੀ ਨੀਤੀ ਰਹੀ ਹੈ।" ਬਾਈਡੇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਚਿੱਟਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਓ ਤੇ ਆਸ ਕਰੋ ਕਿ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰਕੇ ਵਾਇਰਸ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਹੇਮਲਤਾ ਭਾਸਕਰਨ

ਮੋਦੀ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵੋਟਰਾਂ ਉਪਰ ਅਸਰ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਬਾਈਡੇਨ ਜਿੱਤਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਨਵੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਣਗੇ-ਸਬਰੀਨਾ ਸਿੰਘ

ਜੇਕਰ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਬਾਈਡੇਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਨਵੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੈਨੇਟਰ ਤੇ ਉੱਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁੱਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਸਬਰੀਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਬਾਈਡੇਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੋਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਏਜੰਸੀ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਈਡੇਨ ਭਾਰਤੀ ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਚਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਰਜ਼ੇ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆਉਣਾ ਚਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵੋਟਰਾਂ ਉਪਰ ਅਸਰ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧਾ ਜਵਾਬ

ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਹਾ ਕਿ " ਸਾਡੀ ਯੋਜਨਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ , ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ

ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੋਣ, ਅਸੀਂ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਬਾਈਡੇਨ-ਹੈਰਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਅਗੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ। ਦੋਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਬਾਈਡੇਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਹੈ।" ਸਬਰੀਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਅੰਤਵਾਦ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਬੀਜ ਬੀਜਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਈਡੇਨ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਥਲੱਗ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਮੈਰੀਲੈਂਡ/ਅਮਰੀਕਾ : ਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਅਮਰੀਕਨ ਅਧਿਆਪਕਾ ਹੇਮਲਤਾ ਭਾਸਕਰਨ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਗਣਿਤ ਤੇ ਸਾਇੰਸ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੇਮਲਤਾ ਨੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਣ ਉਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਲਗਣ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ 50 ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੇਮਲਤਾ ਭਾਸਕਰਨ ਜੇਮਜ਼ ਐਮ ਬੈਨੇਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਸਾਲਿਸਬਰੀ, ਮੈਰੀਲੈਂਡ ਵਿਚ 2004 ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ 15 ਤੋਂ ਵਧ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਮਿਸਟਰੀ, ਬਾਇਓਲੋਜੀ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਾਇੰਸ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ।

American Freight Corp.

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਅਤੇ ਆਨਰ ਅਪ੍ਰੇਟਰਾਂ (Owner-Operator) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਮਿਡਵੈਸਟ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਈਸਟ ਕੋਸਟ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਟੈਕਸਸ (Texas)

ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ

**ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ
Need Team & Solo Driver
With 2 Year Experience**

(209) 405-1544

127 Darcy Parkway, Lathrop, CA 95330

ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੇ ਕਾਤਿਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਿਧਰੇ ਸਿਰ ਲਕੋਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ
ਜ਼ਾਲਮ ਨੂੰ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦੇ ਸਾਉਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ

ਜਦੋਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੰਦੂ ਹੁਕਮਰਾਨਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਇੰਦਰਾ ਪਾਪਣ ਨੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉਪਰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਭੇਜਕੇ ਟੈਂਕਾਂ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹਜ਼ਾਰਾ ਬੇਕਸੂਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਢਹਿਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ

‘ਜੈਕਾਰ ਕੀਓ ਧਰਮੀਆ ਕਾ ਪਾਪੀ ਕੋ ਦੰਡ ਦੀਓਰੇ’

ਦੇ ਮਹਾਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ **ਕੌਮੀ ਹੀਰੋ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਬੇਅੰਤ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ** ਨੇ ਪਾਪਣ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮੌਤ ਦਾ ਦੰਡ ਦੇਕੇ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਡਿੱਗੀ ਹੋਈ ਪੱਗ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਕੋਟਿਨ ਕੋਟ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਆਉ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਜੜਣ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਈਏ

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੇ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਮੁੜ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਨਤੀਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ:- ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ

ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ 1947 ਵਾਲੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਗਲ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪਹਾੜੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਵਤੀਰਾ ਸੀ। ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸਬਕ ਨਾ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਅਜੇ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 1994 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ, ਲੁੱਟ, ਕੁੱਟ ਅਤੇ ਗੈਰਇਖਲਾਕੀ ਖੇਹ ਖਿਲਾਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਤਾਕਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਤਬੰਨੇ ਪੁੱਤ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਚੇ ਅਹੁਦੇ ਬਖਸ਼ੇ। ਅਡਾਨੀਆਂ ਅੰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਰੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੇ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਮੁੜ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਨਤੀਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਤੇ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਰਾਬਰ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਪੰਥ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਸਮਾਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਚਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਜੜਣ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਜ਼ਾਰੀ ਕਰਤਾ

ਸ:ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਾਣਾ

ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ

(209) 481-7750

ਦਸਹਿਰੇ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਇਕਜੁੱਟ

● ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾੜੇ ਮੌਦੀ, ਅੰਬਾਨੀ ਤੇ ਅਡਾਨੀ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ● ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਭਰਵੀਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ● ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦਸਹਿਰੇ ਮੌਕੇ ਅੱਜ ਸਮੁੱਚਾ ਪੰਜਾਬ ਇੱਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗੇ ਤਿਉਹਾਰ ਮੌਕੇ ਰਾਵਣ, ਮੇਘਨਾਦ ਤੇ ਕੁੰਭਕਰਨ ਦੇ ਪੁਤਲਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਅੰਬਾਨੀ ਤੇ ਅਡਾਨੀ ਜਿਹੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਆਦਮਕੱਦ ਪੁਤਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ 'ਚ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਤਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ। ਇੰਝ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਕਿਸੇ ਤਿਉਹਾਰ ਮੌਕੇ ਸਾੜੇ ਗਏ ਹੋਣ। ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਇਕੱਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੈ। ਤੀਹ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਭਰ 'ਚ ਕਰੀਬ 1100 ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਸੌ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵੱਗ ਨਾਲ ਦਸਹਿਰਾ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵੈਣ ਵੀ ਪਾਏ। ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ, ਰਿਲਾਇੰਸ ਪੰਪਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗਾਂ 'ਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਥਾਈਂ ਮੋਦੀ-ਅੰਬਾਨੀ-ਅਡਾਨੀ ਦੇ ਦਿਓ ਕੱਦ ਪੁਤਲੇ ਸਾੜੇ ਗਏ। ਝੋਨੇ ਦਾ ਸੀਜ਼ਨ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖੇਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਰ ਤਬਕੇ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗੇ ਦਸਹਿਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. (ਉਗਰਾਹਾਂ) ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 14 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ 42 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਦਸਹਿਰੇ ਮੌਕੇ 'ਤਿੱਕੜੀ' ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਜਲਾਏ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਚ ਕੇਸਰੀ ਚੁੰਨੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਪੁੱਜੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਮੰਡੀ ਕਿੱਲਿਆਂਵਾਲੀ 'ਚ ਦਸਹਿਰੇ ਮੌਕੇ ਜੁੜੇ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਇਕੱਠ 'ਚ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ, ਕਲਮਕਾਰ, ਰੰਗਕਰਮੀ, ਕਲਾਕਾਰ, ਆੜੂਤੀਏ, ਵਪਾਰੀ, ਪੱਲੇਦਾਰ,

ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ, ਔਰਤਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਇੱਕੋ ਮੰਚ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਬੀਕੇਯੂ ਏਕਤਾ (ਉਗਰਾਹਾਂ) ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਜੁੜਿਆ। ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਕਤ ਬਖਸ਼ੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੋਗਿੰਦਰ ਉਗਰਾਹਾਂ, ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਿੰਦਰ ਬਿੰਦੂ, ਡਾ. ਨਵਜ਼ਰਨ ਕੌਰ, ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਲੋਕ ਕਲਾਕਾਰ ਪੰਮੀ ਬਾਈ ਅਤੇ ਪਲਸ ਮੰਚ ਦੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਭਾਵੀ ਹੱਲਿਆਂ 'ਤੇ ਚਾਣਨਾ ਪਾਇਆ। ਮਸ਼ਾਲ ਮਾਰਚ ਵੀ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮਿਲੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਲੋਕ ਘੋਲ ਵਾਲਾ ਮੋੜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਬਠਿੰਡਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਮਾਨਸਾ, ਬਰਨਾਲਾ, ਮੋਗਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ

ਤੇ ਡਾਫ਼ਿਲਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਆੜੂਤੀਏ ਵਰਗ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਫੰਡ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਬਾਘਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪੁਤਲੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਖ਼ਰਚਾ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ। ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿਆਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਾਭਾ ਅਤੇ ਨਿਆਲ ਵਿਚ ਫੁਕੇ ਪੁਤਲਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਰਚ ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਅੱਜ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਰਬੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟਰੈਕਟਰ ਪਿੱਛੇ ਪਾ ਕੇ ਘੜੀਆਂ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ 30 ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ਲਾ ਲੰਘਿਆ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਦਿਓ ਕੱਦ ਪੁਤਲੇ ਜਲਾਏ ਗਏ। ਨਾਭਾ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਮੋਦੀ ਅਤੇ

ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੇ ਪੁਤਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦਿਖਾਈ। ਰਿੱਦੜਬਾਗ 'ਚ ਮੁਸਲਿਮ ਅਤੇ ਈਸਾਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਰਹੀ। ਰੰਗਕਰਮੀਆਂ ਨੇ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ਨਾਟਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਰਵਾਇਤੀ ਦਸਹਿਰਾ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਪਾਸਾ ਵੱਟੀ ਰੱਖਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਆਸ-ਪਾਸ ਬਕਾਇਦਾ ਤਾਇਨਾਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਰੋਕੇ। ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 1079 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੁਤਲੇ ਫੁਕ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਦਸਹਿਰਾ ਮਨਾਇਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਰੇਲ ਮਾਰਗ ਕੋਲ ਪੁਤਲੇ ਫੁਕੇ ਗਏ। ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਨੂੰ ਅਤੇ

ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਮੋਗਾ, ਜਲੰਧਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਮੁਕਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੁਤਲੇ ਜਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਤੀਹ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਪੰਪਾਂ 'ਤੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਜੇਟੀਦਾਰਾਂ' ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਸਾੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. (ਦੇਆਬਾ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਲੌਰ ਤੇ ਬਹਿਰਾਮ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਾ 'ਤੇ ਪੁਤਲੇ ਜਲਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਅਮਰੀਕਨ ਕੁੜੀ ਨੇ ਮਿਸ ਟੀਨ ਤੇਲਗੂ ਯੂਨੀਵਰਸ-2020 ਖ਼ਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ

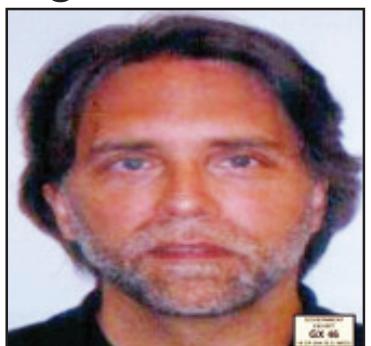

ਨਿਤਿਆ ਕੋਡਾਲੀ ਤਾਜਾ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਹੁਸਨ ਲੜੋਆ ਬੰਗਾ) : ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਅਮਰੀਕਨ ਵਿਦਿਆਰਥਣ 15 ਸਾਲਾ ਨਿਤਿਆ ਕੋਡਾਲੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਪਹਿਲਾ 'ਮਿਸ ਟੀਨ ਤੇਲਗੂ ਯੂਨੀਵਰਸ' ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕੋਡਾਲੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ 700 ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਕੇ ਮਿਸ ਟੀਨ ਦਾ ਤਾਜ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜਾਇਆ।

ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਜਿਣਸ਼ੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਵੱਖਰਾ ਮਤ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੀਥ ਰਨੀਰ ਨੂੰ 120 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, (ਹੁਸਨ ਲੜੋਆ ਬੰਗਾ) : ਨਕਸਿਵਮ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਫਾਊਂਡਰ ਕੀਥ ਰਨੀਰ ਨੂੰ ਸਖੀ ਸੰਗਠਨ ਵਾਂਗ ਵੱਖਰਾ ਮਤ ਚਲਾਉਣ, ਜਿਥੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 120 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਈਸਟਰਨ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਅਟਾਰਨੀ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ ਇਕ ਟਵੀਟ ਰਾਹੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਧਿਰ ਵਲੋਂ 60 ਸਾਲਾ ਰਨੀਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਚੌਲੀ 6 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਾਈ ਉਪਰੰਤ 7 ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਨੀਰ ਦੇ ਬਹੁਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਨੀਰ ਆਪਣੇ ਸਮਰਪਿਤ ਚੇਲੇ ਤੇ ਚੇਲੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬੰਬੂਆਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਸਤਰਾਸਾ ਧਿਰ ਨੇ ਵੀਡੀਓ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸੁਣਵਾਈ ਤੇ ਈ ਮੇਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਨੀਰ ਨੇ ਨਕਸਿਵਮ ਦੇ ਇਕ ਸਬ ਗਰੁੱਪ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਡੀਓਐਸਸੀ, ਦੀ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰਨੀਰ ਨੇ ਨਕਸਿਵਮ ਕੰਪਨੀ ਦੀ 15

ਕੀਥ ਰਨੀਰ ਦੀ ਫਾਈਲ ਫੋਟੋ

ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜੋ ਇਕ ਸਵੈ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲਾਸਾਂ ਤੇ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਧਿਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਨਕਸਿਵਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਨੀਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਵੈਨਗਾਰਡ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਦੇ ਹਨ। ਅਟਾਰਨੀ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਨੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਲਾਲਸਾ, ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਤੇ ਸੈਕਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਅਟਾਰਨੀ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਨੀਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਉਸ ਵਲੋਂ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਏ ਨੁਕਸਾਨਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਧੂ ਬਾਰੇ ਮੀਡੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲੇ ਕੈਪਟਨ, ਪਿਘਲਣ ਲੱਗੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੇ ਜੰਮੀ ਬਰਫ

ਪਟਿਆਲਾ : ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਈ ਕਰਵਟਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਣ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਹੁਣ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੇਹੱਦ ਨਰਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਨਵਜੋਤ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ?' ਸਿੱਧੂ ਪ੍ਰਤੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਮਿਜਾਜ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਤੇ ਜੰਮੀ ਬਰਫ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਿਘਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਆਸਰਾਈਆਂ ਲੱਗਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਵਿਚਕਾਰ ਦੂਰੀਆਂ ਘਟਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪਾਸ ਮਤਿਆਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਕੈਪਟਨ ਦਾ ਸਿੱਧੂ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਆ ਨਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ 'ਚ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਆਸਾਰ

ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ.ਡੀ.) ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਏਜੰਸੀ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਢਤੁੱਪ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਕਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਰਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਐੱਨ. ਡੀ. ਏ. ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡਿਆ ਪਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆਉਣ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਨਿਟ 'ਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਦੋਂ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ।

ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧੁੱਗਾ, M.D., C.M.D., ਸਟਰ ਹਸਪਤਾਲ (ਫੋਅਰ ਫੀਲਡ-ਵਲੋਰੋ) ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਨ। ਅਮੈਰੀਕਨ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਡਬਲ ਬੋਰਡ ਸਰਟੀਫਾਈਡ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ 2006 ਵਿਚ 'ਸੀਨੀਅਰ ਹੈਲਥ ਗੀਡ' ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਧੁੱਗਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਮੁੱਢਲੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਧੁੱਗਾ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਫੋਅਰਫੀਲਡ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰੀਕਨ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਫਾਊਂਡਰ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧੁੱਗਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਲਿਖੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਹੈਲਥ ਗਾਈਡ' ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ, ਬਚਾਅ, ਘਰੇਲੂ ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਵਿਖਾਈਏ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ 'ਹੈਲਥ ਗਾਈਡ' ਵਰਗੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਜੋ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ, ਸਮਝ ਸਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ ਮੱਰਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਵਰਤ ਸਕੇ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ 'ਹੈਲਥ ਗਾਈਡ' ਸਭ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਸੀਂ 'ਸਾਡੇ ਲੋਕ' 'ਚ ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪ ਕੇ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਡਾ. ਧੁੱਗਾ ਨਾਲ gpdhugga@gmail.com 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਹੈਲਥ ਗਾਈਡ

- ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ :**
1. ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰੀਰਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲਿਸਟ ਬਣਾ ਲਓ।
  2. ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੋ ਜਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਬਣਾਓ। ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ।
  3. ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਵਾਈ ਤੋਂ ਐਲਰਜੀ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਲਿਸਟ ਦਿਓ।
  4. ਜੇਕਰ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਓ।
- ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ :**
1. ਮੁੱਖ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੋ।
  2. ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜਾਇਆ ਨਾ ਕਰੋ।
  3. ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਡਾਕਟਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੱਛੋ।
  4. ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸਾਈਡ ਇਫੈਕਟਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੋ।
  5. ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।
  6. ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੋ।
  7. ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲੱਛਣਾਂ ਬਾਰੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ।
  8. ਦਵਾਈ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਲਵੋ ਅਤੇ ਕੋਰਸ

ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਹਤ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਅਸਲੀ ਸਰਮਾਇਆ ਹੈ

ਹੈਲਥ ਗਾਈਡ

ਆਮ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਖ਼ਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ

125 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ

- ਜਾਣਕਾਰੀ
- ਰੋਕਥਾਮ/ਬਚਾਅ
- ਘਰੇਲੂ ਇਲਾਜ
- ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਦਿਖਾਈਏ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧੁੱਗਾ, ਐਮ.ਡੀ., ਸੀ.ਐਮ.ਡੀ.
ਫਿਪਲਿੰਟ ਅਮੈਰੀਕਨ ਬੋਰਡ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿਪਲੀਮੈਂਟਰੀ

ਪੂਰਾ ਕਰੋ।
ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ

1. ਨਵੀਂ ਦਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ :
(ੳ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਦਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲੋਂ ਦਵਾਈ ਦੇ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੋ।
(ਅ) ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਲਰਜੀ ਦਾ ਰਿਏਕਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਰਿਕਾਰਡ

ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
(ੲ) ਹਦਾਇਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਕਾ ਕਰੋ ਕਿ ਦਵਾਈਆਂ ਕਿਵੇਂ ਲੈਣੀਆਂ ਹਨ।

2. ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕ :
ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰੋ, ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਅਸਰ ਘੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ।
3. ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ :
ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕਦਮ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰੋ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਠੀਕ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਠੀਕ, ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਣ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਵੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਘੱਟ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਦਵਾਈ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਕਰੋ।
4. ਸ਼ੂਗਰ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ :
ਸ਼ੂਗਰ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕਦਮ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰੋ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ੂਗਰ ਠੀਕ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ੂਗਰ ਠੀਕ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਣ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਵੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ੂਗਰ ਘੱਟ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਦਵਾਈ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਕਰੋ।
5. ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ ਅਤੇ ਨੀਮ-ਹਰੀਮ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਲਾਜ ਨਾ ਕਰਵਾਓ।

6. ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਦਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਰੋਸ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਵਾਈ ਲੈਣਾ ਬੰਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਓ।
7. ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਵਾਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖੋ।
8. ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦੱਸੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।
9. ਕਦੇ ਵੀ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਨਾ ਵਰਤੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।
10. ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਹੋਰ ਦਵਾਈਆਂ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੋ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਓ। ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਵਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਹੋਰ ਦਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪਾ
ਜਨਮ, ਵਿਆਹ, ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਮੌਤ; ਇਹ ਚਾਰ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਜਨਮ, ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਾਂਗੇ, ਪਰ ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋਣਾ ਹੈ।

(ਚਲਦਾ)

ਇਹ ਕਾਲਮ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਬਿਮਾਰੀ ਉੱਚਿਤ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਓ।

ਕੁਝ ਲਾਹਨਤੀ ਹੈਵਾਨਾ ਕਾਰਨ ਇਟਲੀ 'ਚ ਪੂਰਾ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸ਼ਰਮਸਾਰ

ਘਰ 'ਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਰੱਖੇ 3 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੀ 12 ਸਾਲਾਂ ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸ਼ਰਮ-ਸਿਨਾਹ

ਮਿਲਾਨ (ਦਲਜੀਤ ਮੱਕੜ) ਇਟਲੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਟਾਲੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਰੁਤਬਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਇਸ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਇਟਲੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਘਟਨਾ ਇਟਲੀ ਦੇ ਲਾਸੀਓ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਫੌਂਦੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਸਮੂਹਕ ਜਬਰ-ਜਿਨਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਲਾਸੀਨਾ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਇਟਾਲੀਅਨ ਮੀਡੀਏ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ 2020 ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੂਬੇ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕੋਵਿਡ-19 ਕਾਰਨ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੀੜਤ ਕੁੜੀ ਦੀ ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਪਰ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਭਾਰਤੀ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਬੱਚੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਕੰਮ ਕਾਰਨ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ ਉਦੋਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ 12 ਸਾਲਾਂ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਵਾਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ

ਪੀੜਤ ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਜਬਰ-ਜਿਨਾਹ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਦੋਂ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਬੱਚੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪੁਲਸ ਨੇ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨੋਂ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ। ਲਾਸੀਨਾ ਪੁਲਸ ਨੇ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਦੀ ਭਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪੁਲਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੋਰਦੀਨੋਨੋ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਲ ਕੰਥਾਊ ਘਟਨਾ ਨੇ ਇਟਲੀ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਵਲੂੰਧਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਸਾਡੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਟਲੀ ਦੇ ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਉੱਪਰ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਹੋ ਸਕੇ ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰਦੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਹੁਣ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਧੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਨਾ। ਇਟਲੀ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਅਲੌਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

Valley Real Estate Center

Homes Available Sell, Buy and Invest
For Residential, Business and Investment Properties
in the entire Bay Area and Central Valley

Harry Singh
CA BRE Licence #02048033
(925) 389-9853

ਔਰਤ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਔਰਤ

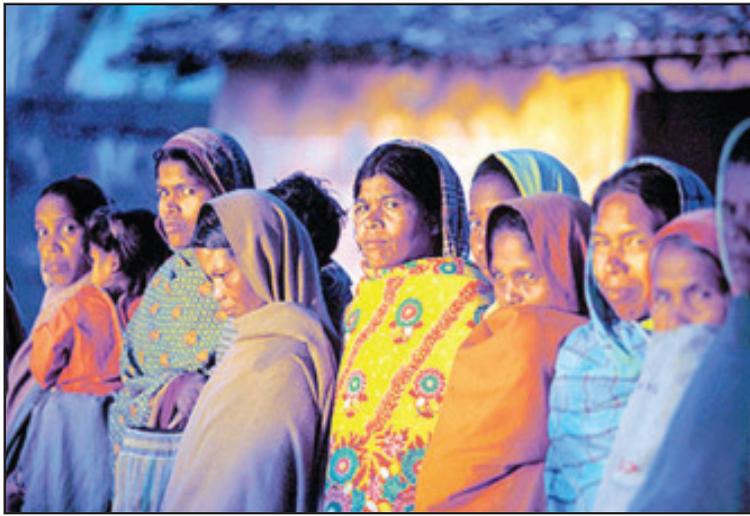
‘ਏਹੁ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ’ ਨਾਵਲ ਦੀ ਲੇਖਕ ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ 85 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਈ। ਔਰਤ ਦੇ ਅਤਿ ਦਰਜੇ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਇਹ ਨਾਵਲ 1968 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 1972 ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਅਵਾਰਡ ਵੀ ਮਿਲਿਆ। ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਜੱਟ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਭਾਨੋ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਰੰਝੇਪਾ ਨਾ ਸਹਾਰਦੀ ਹੋਈ ਮਰ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸੀ ਸਮੇਂ ਨਾਵਲ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ, ਜ਼ਮੀਦਾਰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਨਰੈਣਾ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਕਿਸੀ ਔਰਤ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਉੱਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਭਾਨੋ ਨੂੰ ਨਦੀ ਵਿਚੋਂ ਜਿੰਦਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਨਾ ਵੀ ਮੁਥਾਜ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਨਰੈਣਾ ਭਾਨੋ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਕੀ ਆਖਣ। ਭਾਨੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਘਰ ਦਾ ਮੇਰਾ ਕਿਹੜਾ, ਜੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਨੌਬਤ ਈ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦੀ? ਨਰੈਣਾ ਕੰਮ ਬਣਦਾ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਓਹ ਸਹੁਰੀਏ! ਤੂੰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਰਗੀਓਂ ਈ ਔ, ਚੰਗਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲ। ਭਾਨੋ ਨੇ ਨਰੈਣੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਤ ਰੂਪੀ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, ਮਖਾਂ ਜੀ ਆਪਾਂ ਜੱਟ ਹੁੰਦੇ ਆਂ? ਨਰੈਣੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, ਹੋਰ ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਦਲਿਤ ਦਿਸਦਾ? ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਜੱਟ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਭਾਨੋ ਦਾ ਜੀਵਨ ਡੰਗਰਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਦਤਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਭਾਨੋ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾੜੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ, ਮੁਸੀਬਤਾਂ, ਲਾਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੰਦਹਾਲੀ ਬਿਨਾ ਕਿਸੀ ਰੋਕ ਟੋਕ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 35% ਹਿੱਸਾ ਲਗਭਗ 450 ਮਿਲੀਅਨ ਦਲਿਤ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ 50% ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ 6 ਲੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਬਾਹਰਵਾਰ ਵੱਖਰੇ ਮੁਹੱਲੇ ਜਾਂ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਦਲਿਤ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਵਿਦਵਾਨ ਰੁੱਥ ਮਨੋਰਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਤਕਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜਾਤ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ

ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਲਿਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਲਿਤ ਔਰਤ ਅਤੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦਬੀ ਕੁਚਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਾਂਗ ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ। ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਜੀਵਨ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਧੱਕਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦਲਿਤ ਲੜਕੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਛੇੜਛਾੜ, ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਸਕੂਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰ ਤੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਘਰ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਕੈਂਡਰੀ ਪੜ੍ਹਾਅ ਤੇ 15-20% ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੁੜੀਆਂ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮਾਪੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੀ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਜਲਦੀ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ, ਕੰਮ ਕਾਜ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਘਾਟ, ਸਿਹਤ ਵਿਚ ਖਰਾਬੀ ਆਦਿ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਵੀ ਪਾਸ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਦਲਿਤ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ: **ਚਿੜੀਆਂ ਦੀ ਚੰਬਾ ਉਡ ਕੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਇਥੇ ਹੀ ਕਿਤੇ ਉਹ ਪਰੇ ਬੰਨਿਆ ਤੇ ਘਾਹ ਖੋੜੇਗਾ।** ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਔਸਤਨ 4 ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ, ਗੈਰ ਦਲਿਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਪੁਲੀਸ ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਜੇਕਰ ਕੀਤਾ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੰਨੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ, ਔਖੀ, ਮਹਿੰਗੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵੰਡਾਉਂਦੀ ਹਨ। ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਚਾਰੇ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਦਾ

ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਦਲਿਤਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੇਜ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਥੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਧੱਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਣੇ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਗਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਹੀ ਮਾਰ ਦੇਵੇ। ਮੇਰੀ ਇਸ ਸਲਾਹ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਉੱਚ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਟੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਰੇਡੀ ਕਾਫੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਵੋਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਜਿੱਤੇ ਦਲਿਤ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਸਮੁੱਚੇ ਔਰਤ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਬਣੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ‘ਡੈਕਨ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸੁਸਾਇਟੀ’ ਦਾ ਬਣਾਇਆ 5000 ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ 1983 ਤੋਂ ਮਾਈਕਰੋ-ਵਿਤ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਗੁਲਬਾਗਾ ਵਿਚ 2003 ਤੋਂ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 11 ਅਗਸਤ 1995 ਨੂੰ ਦੇਵਦਾਸੀ ਦਲਿਤ ਔਰਤ ਯੋਲਲਾਮਾ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਰਾਇਚੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਕੇ 1000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦਲਿਤ ਵਿਮੈਨ (ਐੱਨਐੱਫਡੀਡਬਲਿਊ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਦੀਵਾ ਜਗਾਇਆ। ਕਈ ਜ਼ਮੀਨੀ ਨੇਤਾ,

ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ, ਘਰੇਲੂ ਕਾਮੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਇੱਕ ਮੰਚ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਦਰਦ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਬਦਲਣ’ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਦਲਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਚ (ਏਆਈਡੀਐੱਮਐੱਮ) ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਥੋਮਸ ਰਾਇਟਰਜ਼ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ 2018 ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਕੋਰੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚੌਥਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਜੇ ਹਾਲਾਤ ਇੰਜ ਹੀ ਵਿਗੜਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ‘ਅਪਮਾਨ’ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਛਲੇ 5-7 ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਤੇ ਨਿਗਾਹ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। 2014 ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਦਾਯੂਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮੂਹ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਰਖਤ ਤੇ ਟੰਗ ਦਿੱਤੀਆਂ। 2016 ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਜਾਟ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰੀ, ਫਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਤੋੜ-ਭੰਨ ਅਤੇ ਅੱਗਾਂ ਲਗਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ; ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਘੜੀਸ ਕੇ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਕੀਤੇ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦਲਿਤ ਔਰਤ ਵੀ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਨਿਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੀ ਹੋਵੇ! ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਾਥਰਸ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਹਿਸ਼ਤੀਆਂ ਨੇ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ 19 ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਸਮੂਹਿਕ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਕੀਤਾ। ਕੁੜੀ ਦੀ

ਗੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜੀਭ ਵੀ ਟੁੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਗਲੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਆਖਰਕਾਰ 29 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਉਹ ਤੜਫ ਤੜਫ ਕੇ ਮਰ ਗਈ। ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਪਰੋਂ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕਾਸ਼! ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਰਵ-ਉੱਚ ਕਹੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਲਿਤ ਲੜਕੀ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਦਾ ਸੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਗੱਲ ‘ਏਹੁ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ’ ਨਾਵਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਠੇਵਾਲ ਮੁਲਤਾਨ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ) ਵਿਚ 1179 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦਾ ਸ਼ਲੋਕ ਹੈ: ਫਰੀਦਾ ਚਿੰਤ ਖਟੋਲਾ ਵਾਣੁ ਦੁਖੁ ਬਿਰਹਿ ਵਿਛਾਵਣੁ ਲੋਫੁ ॥ ਏਹੁ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ ਤੂ ਸਾਹਿਬ ਸਚੇ ਵੇਖੁ ॥ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚੋਂ ਫੌਤ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪਾਕਪਟਨ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਚ ਸਪੁਰਦ-ਏ-ਖ਼ਾਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਆਪਣੀ ਕਬਰ ਵਿਚ ਕਰਵਟ ਲੈਂਦਿਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਹ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਔਰਤ ਵਰਗ ਦੇ ਦੁੱਖ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਬਾਰੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਿਊਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਮਰਨਾ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ।

ਜ਼ਮੀਰ ਸ਼ਬਦ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ‘ਚ ਕਿਤੇ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਜ਼ਰੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ‘ਚ ਲੋਕ ਗ਼ਲਤ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਲੋਕ ਲਾਜ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਦੇ ਸਨ ਕਿ ਲੋਕ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ? ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੋਰ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਹੋੜ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਬਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ‘ਚ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੱਚ ਦੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਝੂਠ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ

ਕੀ ਸੱਚੀਂ ਜ਼ਮੀਰ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ?

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਏ ਵਿਚ ਲੂਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਾਮਾਤਰ ਹੈ। ਸੱਚ ਕਹਿਣਾ ਜਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਸੱਚ ਸੁਣਨਾ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਤਕਲੀਫਦੇ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫ ਹੀ ਵੱਡੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਖੁਦ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਂਢੀ-ਗੁਆਂਢੀ

ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮੇਰੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵੂਟਸਐਪ ਗਰੁੱਪ ‘ਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਕ ਅਸ਼ਲੀਲ ਵੀਡੀਓ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ **ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਜੰਬਰ** ਸੀਤੇ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਸਮਾਜ ‘ਚ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਮੀਰ ਗ਼ਲਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ। ਗ਼ਰੀਬ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰੇ ਤਾਂ

ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ‘ਚ ਅਨੈਤਿਕ ਗਿਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਧਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਗ਼ਲਤ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਨਫਾ-ਨੁਕਸਾਨ ਵੇਖ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਸਾਡੇ ਸਭ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯੂਪੀ, ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ‘ਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘਿਨੌਣੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਦੀ ਹੀ ਉਪਜ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਆਂ-ਪੀਰਾਂ

ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਰ ਜਿਊਂਦੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਪੜ੍ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲਾਲਚ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਬਣਾ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਤੇ ਹੱਸਦੇ-ਹੱਸਦੇ ਜਾਨ ਵਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਜੇ ਉਹ ਲੋਕ ਵੀ ਜ਼ਮੀਰ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਅਰਬਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਰ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲੜੇ।

ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ

ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਣਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਧੁਰੋਂ ਆਏ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਸੁਧਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਸੱਜਣ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਇਸ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਹੈ ਬੇਸ਼ਕ ਕਈ ਸੱਜਣ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੀਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਸੱਜਣ ਤਾਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਯਤਨ ਕਰਨ ਉਤੇ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਬਿਖੜੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦੇ। ਇਥੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਮਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਲਗੀ ਮੈਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਸਾਡੀ ਹਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ ॥ ਖੰਨਲੀ ਧੋਤੀ ਉਜਲੀ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਣਿ ਪਾਹੁ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜੀਵਤੁ ਮਰੈ ਉਲਟੀ ਹੋਵੈ ਮਤਿ ਬਦਲਾਹੁ ॥ ਨਾਨਕ ਮੈਲੁ ਨ ਲਗਾਈ ਨਾ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹੁ ॥ ੬੫੧

ਸਾਫ ਜਾਗਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪੂਰ ਮਨ ਜੋੜ ਕੇ ਪਾਠ ਜਾਂ ਜਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਸਫਾਈ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ (conscious) ਨੂੰ ਉਪਰ ਉਠਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂ ਸ਼ਬਦ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮਨ ਦੀ ਚੰਚਲਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਵੀ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਜਾਚੇ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਕਠਨ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਭਾਵ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚਣ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੈਨ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੇਖੋ ਕਿ ਇਹ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਮਨ ਨੂੰ ਵਰਜਣਾ ਇਸ ਦੇ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਝੀ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਲਾ ਕੇ ਵਾਚਣ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਮਨ ਦਾ ਮਾਰਨਾਂ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚਲਾ ਆਪਾ ਭਾਵ ਜਾਂ ਹਉਮੈ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਵਾਰਾ ਮਰਨਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੀ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਹੱਥ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਰਾਹੀਂ ਸੁੱਖ ਮਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਢੋਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਹੀ ਕਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲਿਵ ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦਿ ਮਰਹੁ ਫਿਰਿ ਜੀਵਹੁ ਸਦ ਹੀ ਤਾ ਫਿਰਿ ਮਰਣੁ ਨ ਹੋਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਮੀਠਾ ਸਬਦੇ ਪਾਵੈ ਕੋਈ। ਦਾਤੈ ਦਾਤਿ ਰਖੀ ਹਥਿ ਅਪਣੈ ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਦੇਈ। ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਦਰਗਹ ਜਾਪਹਿ ਸੇਈ। ੬੦੪

ਹਵਾ ਨਾਲ ਚਲ ਰਹੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਾਣ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹਸਤੀ ਦਾ ਮੁਢ ਹਨ। ਇਹ ਜਨਮ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ ਉਸ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਟਿਕਣ ਵਾਲੀ ਵਾਲੀ ਸੁਰਤ ਜਾਂ ਚੇਤਨਤਾ ਹੈ। ਬਿਰਹੋਂ ਲਗਨ ਲਈ ਇਕ ਤੜਪ ਹੈ ਜੋ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਕ ਹੈ। ਜੀਵ ਵਣਜਾਰੇ ਨੇ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਅਸਲੀ ਸ਼ਾਹ (ਵਣਜਾਰੇ) ਨੂੰ ਲੱਭ ਲਿਆ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੀ ਅਮੋਲਕ ਨਾਮ ਰਤਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਵੱਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਜਲ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਤਮ ਅਭੋਲਤਾ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪਵਨ ਅਰੰਭ ਸਤਿਗੁਰ ਮਤਿ ਵੇਲਾ। ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਸੁਰਤਿ ਧੁਨ ਚੇਲਾ। ਅਕਥ ਕਥਾ ਲੇ ਰਹਉ ਨਿਰਾਲਾ ॥

ਨਾਨਕ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲਾ ॥ ੯੪੩

ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਤਾਰੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਮ, ਕਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਿਰਥਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ

ਬਚਣ ਲਈ ਗੁਰਮੁਖ ਬਣਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਸਿਖਿਆ ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਅਤੇ ਸੱਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ ਆਦਿ ਗੁਣ ਗ੍ਰਿਹਣ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਭ ਸੰਸਾਰੀ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜੋਤ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਆਵਾਗਵਣ ਦਾ ਚੱਕਰ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਜੀਵ ਦੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਇਸ ਦੀ ਖਲਾਸੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਨਿਰਵੈਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਪੂਜਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉਪਰ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸੁਖੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜੇਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨ ਕਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਬੰਧਨਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੁਝ ਵੀਚਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ।

ਬੰਧਨ ਨਾ ਤੂਟਹਿ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਇ। ਮੁਕਤਿ ਦਾਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜੁਗ ਮਾਹਿ। ੨੩੧

ਬੰਧਨ ਤੋੜੇ ਸਦਾ ਹੈ ਮੁਕਤਾ ॥ ਸਦਾ ਮੁਕਤੁ ਆਪੇ ਹੈ ਸਚਾ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਵਣਿਆ ॥ ੧੨੫

ਬੰਧਨ ਤੋਰਿ ਭਏ ਨਿਰਵੈਰ। ਅਨਦਿਨੁ ਪੂਜਹਿ ਗੁਰ ਕੇ ਪੈਰ। ਇਹ ਲੋਕ ਸੁਖੀਏ ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਹਿ ਮੇਲੇ। ੨੯

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੇ ਬੰਧਨ ਕਾਟੈ। ਗੁਰ ਕਾ ਸਿਖੁ ਬਿਕਾਰ ਤੇ ਹਾਟੈ। ੨੯੬

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਫਸਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਪਾਈ ਠਗਉਲੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਮਾਇਆ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਵਿਚ ਇਸ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿ ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਉਸ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਮਾਇਆ ਬਾਰੇ ਸੂਝ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੂਝਵਾਨ ਗੁਰਮੁਖ ਮਨੁੱਖ ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਰਥਾ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰਤਾ ਖੁਦ ਹੀ ਜੀਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣਾ ਹੁਕਮ ਬੁਝਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਆਪਿ ਉਪਾਇ ਕੈ ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ ॥ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ ਆਪਿ ਵੇਖੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਿਸੈ ਬੁਝਾਏ ॥ ਤੋੜੇ ਬੰਧਨ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤੁ ਸਬਦੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਿ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਵੈ ਏਕਸ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਾਏ ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਆਪਿ ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਬੁਝਾਏ ॥ ੯੨੦

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਅਗਿਆਨ ਸੀ, ਭਰਮ, ਜਾਂ ਭੁਲੇਖਾ ਸੀ ਉਹ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਸੂਝ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਝੋੜੀਆ ਕਟ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮੋਹ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਠੰਢ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਾ ਭਾਂਬੜ ਬੁਝ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੇਰੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਤੇ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਈ ਰੁਕਾਵਟ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੋਤਵਾਲ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਮੇਰੇ ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਵੀ ਲਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈ ਵਾਸ਼ਨਾ ਰਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਮੈ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਫੂਟੇ ਆਂਡਾ ਭਰਮ ਕਾ ਮਨਹਿ ਭਇਓ ਪਰਗਾਸੁ ਛਾਟੀ ਬੇਰੀ ਪਗਹ ਤੇ ਗੁਰਿ ਕੀਨੀ ਬੰਦਿ ਖਲਾਸੁ ਆਵਣ ਜਾਣੁ ਰਹਿਓ। ਤਪਤ ਕੜਾਹਾ ਬੁਝਿ ਗਇਆ ਗੁਰਿ ਸੀਤਲ ਨਾਮੁ ਦੀਉ ਭਹਾਉ ਜਬ ਤੇ ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ਭਇਆ ਤਉ ਛੋਡਿ ਗਏ ਨਿਗਹਾਰ ਜਿਸ ਕੀ ਅਟਕ ਤਿਸ ਤੇ ਛੁਟੀ ਕਹਾ ਕਰੈ ਕੋਟਵਾਰ ਲੁਕਾ ਭਾਰਾ ਕਰਮ ਕਾ ਹੋਏ ਨਿਹਕਰਮਾ। ਸਾਗਰ ਤੇ ਕੰਢੇ ਚੜੇ ਗੁਰਿ ਕੀਨੋ ਧਰਮਾ। ੧੦੦੨

ਸ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ
ਸਾਬਕਾ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰੀਮ
ਕੌਂਸਲ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮਾਂਟ

CAPITAL ACCOUNTING & TAX SERVICES

Kuldeep Singh Kang

Sewa Singh Bhinder

HELPING PEOPLE FOR THEIR TRUCKING NEEDS
(IRP) Plates-48 States-Same Day
ਬਾਹਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚੋਂ ਤੁਰੰਤ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਟਰੱਕਿੰਗ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਕਦਮ

- ਟਰੱਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਹਫਤਿਆਂਬੱਧੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।
- ਉਸੇ ਦਿਨ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

Same Day Plates Same Day Plates Same Day Plates

**PH : 530-669-5780 Fax : 530-669-5775,
Cell : 530-908-9386 Cell : 530-405-6020**

ਇਹ ਦਫਤਰ ਡੀ.ਐਮ. ਵੀ. ਸਾਹਿਗ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਹੈ। 825 East Street, Suite 110 Woodland, CA 95776

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ Yuba City ਤੇ Woodland ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ
440 N Palora Ave. Suite c Yuba City Ca. 95991
530-923-2228, Fax 530-923-2251

TRUCKING SERVICES AVAILABLE

- ▶ IRP License Plates
- ▶ IFTA-Fuel Tax Returns
- ▶ MC (ICC) Authority, US DOT #
- ▶ UCR Permits, BOC-3 Filing
- ▶ CA#, MCP, EPN Enrollment
- ▶ BIT-Enrollment
- ▶ NM Permit, KYU#, NY HUT Permit
- ▶ Oregon Permit, Oregon Bonds
- ▶ Highway Use Tax (2290)
- ▶ Trailer Plates, Title Transfer
- ▶ Tax Exemption

BUSINESS SERVICES AVAILABLE

- ▶ Tax Services : Individual, Small Business
- ▶ Computerized Accounting
- ▶ Financial Statement
- ▶ Monthly Sales Tax Reports
- ▶ Payroll Services

CALIFORNIA DMV LIV. # 40524

ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜਾਣੀ-ਪਹਿਚਾਣੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਇਨ ਸਰਵਿਸ ਆਫ਼ ਹਿਜ਼ ਮਾਸਟਰ (In Service of His Master), ਦੀ ਇਤਹਾਸਕ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਸ. ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿੱਲ ਪ੍ਰਤੀ 'ਸਾਡੇ ਲੋਕ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖ ਛਾਪਿਆ ਸੀ ਉਸ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਇਸ ਅੰਕ ਵਿਚ ਫਿਰ ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਲੇਖ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਇਤਹਾਸਕ ਆਰਟੀਕਲ ਅਸੀਂ 'ਸਾਡੇ ਲੋਕ' ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਚ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਲਈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਲਈ ਲਗਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। - ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਇੱਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਅਲਾਇਨਮੈਂਟ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ 1900 ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀਅਤ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਉਹ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵਰਗ ਸਨ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਪਰੰਤੂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

1906 ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਬਸਤੀਕਰਨ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਹਿਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਿਲ ਨੇ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਨਿਯਮ ਬਣਾਇਆ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਬਿਲ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਬਿਲ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਲਹਿਰ ਜਿਸਨੂੰ 'ਪੰਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਜੰਗ ਸਿਆਲ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਾਂਕੇ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਗੀਤ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਇੱਕ ਮਸੀਹਾ ਬਣਕੇ ਉਥੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਰੈਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। 1907 ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਫੌਜ ਤੱਕ ਗੱਲ ਪੁੱਜ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਭਰਤੀ ਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ। ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇ ਡਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਿਲ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਲਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ 40 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਉਥੇ ਰਹੀ ਹੈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦੁਬਾਰਾ ਉਥੇ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

1968 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ 52 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਅਖੌਤੀ ਅਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਉਥੇ ਹੀ ਫਿਰ ਖੜੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁੱਲ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੇਵਲ 1.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, 2015-16 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਦਾ 13-14 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਜੋ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਪੂਲ ਵਿੱਚ ਚਾਵਲ ਦੇ ਲੱਗਭਗ 27.33 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦਾ 46.22 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਖੰਡਰਾਂ ਦੀ ਕਗਾਰ ਤੇ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਅੱਗੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਣਕ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਝਾਕ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਮਐਸਪੀ ਵਾਪਿਸ ਹੋਵੇ ਇਹ ਇੱਕ ਨੁਕਤੇ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਮੁੱਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ

ਲਈ ਇਸਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਪਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਸਮੁੱਚੇ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਯਕੀਨਨ ਇਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਅਲਾਰਮਿਸਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਅਲਾਰਮਿਸਟ ਬਣਨਾ ਝੂਠ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਔਸਤਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਕਾਰ 3.75 ਏਕੜ ਪ੍ਰਤੀ ਘਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਫਸਲ ਕਣਕ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 49.9%, ਚਾਵਲ 6.87% ਅਤੇ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਜੋ ਬੀਜੀਆਂ ਤੇ ਕੱਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਪਾਹ 6.99%, ਮੱਕੀ 9.77%, ਦਾਲਾਂ 7.29%, ਗੰਨਾ 2.25% ਅਤੇ ਤੇਲ ਬੀਜ 5.2% ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਅਤੇ ਕਟਾਈ ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਟੇਬਲ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਫਿਰ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਫੂਡ ਬੈਂਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਯੋਗਦਾਨੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਾਇਦ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਖਾਂਦਾ ਨਾਲ ਭਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਦੁਆਬਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੁਆਬਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਦੂਜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੂਟੇ ਲਾਉਣ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਲਈ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਉਤਸਾਹਿਤ, ਹੁਣ ਚਾਵਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਵਾਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਉਸ ਮੁਕਾਮ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ 40 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਏਗੀ ਜਿਥੇ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਬੈਠਾ ਹੈ!

80 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ
80 ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। 1980-81 ਦੇ ਬਿਜਾਈ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਮੈਂ ਜੋ ਅੰਕੜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕਣਕ 41.50% ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਰਹੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ 6.87% ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 17.49% ਕਪਾਹ 'ਤੇ ਤੀਹਰੀ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਉਸ ਸਾਲ 9.80% ਤੱਕ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਲੇਟਿੰਗ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਮੈਜ਼ 'ਚ ਲਗਭਗ ਅੱਧ ਘਟ ਕੇ 5.65% ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ 'ਚ ਵੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਕਿ 5.65% ਅਤੇ ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜਾਂ 'ਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਅਤੇ 3.52% 'ਤੇ ਆ ਗਈ ਇੰਜ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਨੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਜਗਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚਰ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ਾਂ, ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਮਰਾਜ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਦੋ-ਫਸਲੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨਾਂ steering wheel 'ਤੇ ਸੁੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਾਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪਾਣੀ ਦੇ ਟੇਬਲ ਨਾਲ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੋ? ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਘੱਟ ਖਰਚੇ ਵਾਲੇ ਕਰਜ਼ੇ, ਉਪਕਰਣ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਵੱਧ-ਵੱਧਗੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਕਾਉਂਸਲ ਆਫ਼ ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਰਿਸਰਚ ਦੀ ਇੱਕ 2017 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 85.9% ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਘਰਾਣੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਛਿੜਕਾਉਣਾ ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਖਾਦ ਜੋ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਇੱਕ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੁਕਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰੁਕਣਾ ਪਏਗਾ; ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਸੀਂ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਥੋੜਾ ਸੁੱਟਿਆ ਆ ਅਤੇ ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਜਾਗਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਵੱਧ ਸੋਚਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਰਜਭਾਰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਖਣ ਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਫਾਰਮ ਟੂ ਫੋਕਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਅਤੇ ਫੱਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਅਸਲ ਕੰਮ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਆਖਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਿਆ? ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਲ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਦੀਵੀ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਉਹ ਟਿਕਾਉ, ਲਾਭਕਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਵਿਰਾਮ ਲੈਣ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਘਰ ਹੀ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਵਜੋਂ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੱਲ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਕੇਂਦਰੀ ਗਰਾਊਂਡ ਬੋਰਡ 2019 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ 100 ਮੀਟਰ ਡੂੰਘਾਈ 'ਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਕੁਝ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ 51 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਦਰ 'ਤੇ

ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਭਰਨ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਰੇਟ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 21.58 ਬਿਲੀਅਨ ਕਿਊਬਿਕ ਫੁੱਟ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਭਰਪਾਈ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 35.78 ਬਿਲੀਅਨ ਕਿਊਬਿਕ ਮੀਟਰ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਕੋਈ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਮਲੇ ਦਾ ਅਗਲਾ ਬਿੰਦੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਵਧਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪਾਉਣਗੀਆਂ ਜਿਥੇ ਉਹ ਇਸਰਾਈਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਰੂਥਲ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਫਸਲੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਫਸਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦਾ ਸਾਨੂੰ ਉੱਚ ਕਿਰਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਯੂ ਪੀ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਰਗੇ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਰਤ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸੁੱਕੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦਯੋਗ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੱਧ ਪਰਦੇਸ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪੇਡਰਸ ਰਗੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮਾਰਕ ਕਰੋ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੱਲ ਅਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੱਲ ਅਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਸਪਲਾਈ ਲੜੀ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਟਿਊਬਲ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ-ਅਨੁਕੂਲ ਖੇਤੀ ਰਣਨੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਗਰੋ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੈਕਿੰਗ factories ਤਾਜ਼ਾ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੱਲ ਬੀਜ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖੋ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੌਸਮ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉੱਤਰੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੁਆਬਾ, ਮਾਝਾ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਖੇਤਰ ਵਰਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਰੈਸਨੋ ਬੇਕਰਸਫੀਲਡ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸੇ ਨਾਲ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤੀ, ਗਿਰੀਦਾਰ ਅਤੇ ਅੰਗੂਰ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ। ਸਮਾਰਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੋ। ਸੈਂਸਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੋ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਖਾਦ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੋ। ਸਮੂਹਿਕ ਖੇਤੀ, ਪੂਲ ਦੇ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਕਟੌਤੀ ਕਰੋ ਜੋ ਪਿੰਡ ਸਮੂਹਕ ਖੇਤ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦਸਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੋ ਟਰੇਕਟਰਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਣ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਾਹਤ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਸਪਲਾਈ ਲੜੀ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਹੋਣ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਬਣਾਈਏ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ

ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਕੱਦ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਗੇਂ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਅੰਤਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਹੀ ਛੱਡੋ ਅਤੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਵੋ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਡਿਸਪੋਜੇਬਲ 'ਤੇ ਹਰ ਉਪਾਅ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਅਥਾਹ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਜੋਖਮ ਚਲਾਓਗੇ ਜਿਥੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੇਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਕੁਝ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਕੈਰੀਅਰ ਸਿਲਿਕਨ ਵੈਲੀ ਵਿਚ ਹਾਈ ਟੈਕ ਇੰਡਸਟਰੀ, businesses ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਿਚ ਬਿਤਾਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਥਕ ਹਨ ਜੋ ਮੈਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਿਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਨਿਰੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪਲਾਇਰ ਜੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਸਤਾ ਸਪਲਾਇਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਖਰੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਪਲਾਇਰ ਜੋ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਬਿਹਤਰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਅਤੇ ਨਿਪਿੰਨ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਦੁਬਾਰਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਨ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਜਿਹਾ ਲੱਭਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੇ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਸੌ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ 'ਪੰਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ' ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਾਂਕੇ ਲਾਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਮੰਗਣਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੈਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਜੂਲੀਅਸ ਸੀਸਰ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਛੱਡਦਾ ਹਾਂ: ਕਸੂਰ, ਪਿਆਰੇ ਬਰੂਟਸ, ਸਾਡੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਾਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਕਿਸਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ। ਆਉ ਹੁਣ ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੀਏ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਹਾਲੀ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਿਰੋਧੀ ਲਾਥੀ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਹੈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਹਾਲੀ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਜਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਨਜ਼ਲਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਹੀ ਡਿਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ? ਨਹੀਂ - ਮੁੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ ਹੀ ਪਹਾਲੀ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂਟਣ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਰਕਾਰ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ? ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਤਾਂ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ - ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਤਿੱਖਿਆਂ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਜਾਗ ਪਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਨੇੜੇ ਆਈ ਜੰਨ, ਵਿੱਠੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਕੰਨ ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਹੀ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਖਾਤਰ ਇਸ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਲੋਂ ਜੁਰਮਾਨੇ, ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਆਦਿ ਕੋਈ ਸੁਚੱਜਾ ਹੱਲ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੇ ਧੱਕੇ-ਧੌਂਸ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਪੂਰਨ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਬਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਬਕੇ ਅੰਦਰ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਹਰ ਹੀਲੇ ਬਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਪਹਾਲੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਅੱਗ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਤਾਂ ਕੀ ਉੱਥੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਜੁਰਮਾਨਿਆਂ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾਰਾ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਜਾਂ ਫੇਰ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਲ ਰਹੀ ਪਹਾਲੀ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਅੱਪੜ ਕੇ ਸੁਖ ਰਹਿਣੇ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇ? ਹੋ ਸਕਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ (ਗਾਈਡ ਲਾਈਨਜ਼) ਬਣਾਏ ਹੋਣ ਪਰ ਕੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਕੀ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਵੀ ਗਿਆ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੜੂਰ ਕਿਸਦਾ ਹੈ? ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਿਉਂ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਖਰ ਪਰਦੂਸ਼ਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਬਕੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਹੈ ਕਿਸਦੀ? ਹਰ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਗੋਦ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਸਿਰਫ ਪਹਾਲੀ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ? ਕਿੰਨਾ ਡੀਜ਼ਲ, ਪੈਟਰੋਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗੱਡੀਆਂ-ਮੋਟਰਾਂ ਵਿਚ ਜਲਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਧੂਆਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ? ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿਮਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਧੂੰਆਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਮਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਹਿਰ ਰਹਿਤ ਧੂੰਆਂ ਬਾਹਰ ਜਾਵੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਮਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਜ਼ਹਿਰੀ ਧੂਆਂ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਫਿਲਟਰ ਲਾਉਣ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਥਾਂ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ? ਕੀ ਤਕੜੇ ਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਸੱਤੀ ਵੀਹੀਂ ਸੌ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਕੋਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਕੋਈ

ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧੂੰਆਂ ਜ਼ਹਿਰ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਹਾਲੀ ਦੇ ਧੂੰਏਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਤਰਨਾਕ। ਇਕ ਹੋਰ - ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਇਕਾਈ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭੱਠਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿਮਨੀਆਂ ਕਾਲੇ ਧੂੰਏਂ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਾਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਅਣਗਿਣਤ ਹਵਾਈ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਉਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਮੈਲਾ/ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ? ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਹ ਸਾਰੀ ਮੁਸੀਬਤ ਮਾੜੀ ਪਾੜ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਦੇ ਸਿਰ ਕਿਉਂ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਇਹਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਗੋਂ ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਵੰਡਾਵੇ ਤੇ ਭਾਰ ਵੰਡਾਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਸੁਖੀ ਹੋਣ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਾਲੀ ਦੇ ਕੱਝ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪਹਾਲੀ ਖਰੀਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਉਸਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਵਿਚ ਖੁਦ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਥ ਵਟਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਸਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਸਹੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਹੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਅਧਾਰਤ ਠੋਸ ਨੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨੀਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ? ਕਿੰਨੇ ਥਾਂ ਗਿਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਖੁਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨਕਲੀ ਪਰ ਆਪੇ ਬਣੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗੁਰੂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਜਮਨਾ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੜਿਹਾਂਦ ਮਾਰਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਾਥ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦਾ ਕੈਮੀਕਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਵਾਲਾ ਕਚਰਾ ਨਹਿਰਾਂ, ਦਰਿਆਵਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਖਾਨੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਕੈਮੀਕਲਾਂ (ਰਸਾਇਣਕ ਪਦਾਰਥਾਂ) ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਸੜਕਾਂ ਚੌੜੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦਰਖਤ, ਨਵੇਂ ਦਰਖਤ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਦੀ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ - ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਇਸ ਸਭ-ਕਾਸੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਹਫਤਾ ਵਸੂਲਣ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ? ਕੀ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਣ ਦੀ 'ਫੀਸ ਵਸੂਲਣ ਵਾਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ? ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਜ ਜਿੰਨਾ ਧੂੰਆਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ

ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਉਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ-ਸੰਤਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸਦਾ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਾਲੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਜਤਨ ਸਰਕਾਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਾਥ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਪਹਾਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਫੁਕਣਗੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਾਲੀ ਜਲਾਉਣ ਨਾਲ ਧਰਤੀ

ਅੰਦਰਲੀ ਉਪਜਾਊ ਤਾਕਤ ਨਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਪਹਾਲੀ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਆਰਥਕ ਸਾਧਨ ਕੋਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਵੱਸ ਅਜਿਹਾ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਝੋਨਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ ਬਹੁਤ ਵਧ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਹਾਲੀ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕੱਚੀ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਕਾਹੀ ਤੇ ਸਰਵਾੜ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੰਡ ਦੇ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਡਿੱਭ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਹੱਲ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਪਹਾਲੀ, ਸਰਵਾੜ, ਕਾਹੀ ਤੇ ਡਿੱਭ ਆਦਿ ਤੋਂ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਗੱਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ

ਮਸਲਾ ਵੀ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਲਈ ਕਮਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਵੀ ਬਣ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਵਿਚ ਰੱਦੀ ਹੋ ਗਏ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੀਸਾਈਕਲਿੰਗ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਰਾਹੀਂ ਵਧੀਆ ਕਾਗਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਇਹ ਤਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਪੱਖੀ, ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇ। ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਜਾਂ ਪਾਲਸੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਅਮਲ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਕਿਸ ਨੇ ਦੇਣਾ ਹੈ? ਇਹ ਕਿਸਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ? ਕੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਮਾਹਿਰ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਜੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੁਨਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ ਤਾਂ ਮਜਬੂਰੀ ਵੱਸ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੁਰ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਡਾ ਮੁਲਕ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਾਮੇ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੈਂਟ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਫਸਲ ਦੇ ਮੌਕੇ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ

ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਮਾਰੂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਨਾਅਰੇ (ਅਸਲ ਵਿਚ ਲਾਰੇ) ਹੀ ਨਹੀਂ ਘੜੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਗੋਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿੱਡ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਧੰਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਵੱਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ - ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦੇ ਧਨਾਢ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਵਧਦੇ ਖਰਚੇ ਰੋਕ ਕੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ (ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ - ਡਾ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਆਦਿ) ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਨਾ ਸਮਝਣ ਸਗੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੱਖਾ ਵੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਾਲੇ ਅਸਲ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਯੋਗ ਹੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ। ਪਹਾਲੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਕ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੱਧ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਫਤਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਲੋਕ ਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਹੀ ਤਕਾਜ਼ਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਹੀ ਰਾਹ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਹੁਣ ਡਿਜੀਟਲ ਇੰਡੀਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਚ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਠਹੁੰਮੇ ਨਾਲ ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਲੰਘਿਆ ਵਕਤ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੈਲਾ/ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣੇ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਮੱਸਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸਮਝ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਲੱਭਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼, ਸਮਾਜ ਸਭ ਮਜਬੂਤ ਹੋਣਗੇ। ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ : (AGPC)

ਫਰੀਮਾਂਟ : (ਬਲਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ) ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੁਰਜੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਵੈਕਿਊ ਟਰਸਟ ਪਰਾਪਰਟੀ ਬੋਰਡ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉਸ ਹਿੰਦੂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿੰਧ ਸੂਬੇ ਦੇ ਦੋ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਹਿਬਾਨ ਵਿਚ ਦੋ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਏਜੰਪੀਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ ਤੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਡਾਕਟਰ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਧ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਾਂਧਰਾ ਸ਼ਹਿਰ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਬਾਰਿਯਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਹਿੰਦੂ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਨੇ ਦੋ

ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਬਲੇਡ ਨਾਲ ਚੀਰ ਕੇ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਗੁ: ਭਾਈ ਲਾਧੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁ: ਭਾਈ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਹਿਰਦੇ ਵਲੂੰਧਰਨ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਡਾ: ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਤੇ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ

ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਖੁਫੀਆ ਤੰਤਰ ਰਾਅ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸੰਬਧ ਨਹੀਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ?? ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਾਅ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਏਜੰਪੀਸੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ, ਸੂਬਾ ਸਿੰਧ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬੇਅਦਬੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਨ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੰਥ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਨਾ ਸਕੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਅਹਿਮਦ ਨੂੰ ਏਜੰਪੀਸੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਬਚ ਕੇ ਨਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਹਿਫਾਜਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਜੇ ਸੌਕਾ ਇਹ ਹੀ ਸੜਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਡੱਬਾ ਇਹ ਹੀ ਮਰਦੇ ਨੇ, ਸਭ ਕਹਿਰ ਇਹਨਾਂ ਸਿਰ ਵਰਦੇ ਨੇ
ਜਿੱਥੇ ਫਸਲਾਂ ਨੇ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਰਮਾਨ ਤਰੇੜੇ, ਤੂੰ ਮਘਦਾ ਰਹੀਂ ਵੇ ਸੂਰਜਾ ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ

ਕਿਸਾਨੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਇਤਿਹਾਸ

ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਖਿੱਲਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਲੀਏਂਸ ਦੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰੇਲਾਂ ਰੋਕ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਵਗੈਰ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਖੇਤੀ ਖਿੱਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾਈਆਂ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਘਿਰਾਓ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਬਨ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਅਜੇ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੋਹਰਲੀ ਪਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਆਗੂ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਖਿੱਲਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਕ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤੀ ਭਵਨ ਵਿਚੋਂ ਵਾਕਆਉਟ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਖੇਤੀ ਖਿੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰੋਹ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ।

ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਮ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਸਹਿਤ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਏਨੀ ਸਮਝ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਇਹ ਖਿੱਲ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਪੈਟੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਿਸਾਨੀ ਲਈ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਏਨਾ ਕੁ ਗਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਭਈਏ ਵਰਗੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਖਿੱਲਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਅਤੇ ਉੱਘੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁਮਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਖਿੱਲ ਕਿਸਾਨੀ 'ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਮਲ ਦਰਾਜ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਸੁਣ ਕੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨਾ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਘੋਲ ਸਬੰਧੀ ਇਸ ਆਗੂ ਦੇ ਬੋਲ ਸੱਚਾਈ ਭਰਪੂਰ ਹਨ। ਇਸ ਆਗੂ ਨੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਬਾਣੀਏ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਓ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਣੀਏ ਖਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਰੋਟੀ ਖੋਣ ਲਈ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਗੂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਘੋਲ ਕਾਰਨ ਜਿਹਲ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਣ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਇਤਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼
ਪੀਲੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਇਹ ਲੰਮ ਸਲੱਮਾਂ ਸਰਦਾਰ

ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਬੋਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, 'ਸਾਬਿਓ ਅੱਜ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ 'ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ' (Minimum Support Price) ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸੰਨ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1923 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੀਆਂ ਸਰ ਫਜ਼ਲ ਹੁਸੈਨ ਨੇ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਅਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ' ਨਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਦਲ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸੰਨ 1923 ਵਿਚ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣੀ ਤਾਂ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਜੀ ਕੋਲ ਗਏ। ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਨੇ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਲਾ ਜੀ ਆਪਣਾ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਇੱਕ ਹੈ, ਆਪਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਾਲ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਕਿਉਂ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਇੱਕ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡਾ ਇਮਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੀਆਂ ਸਰ ਫਜ਼ਲ ਹੁਸੈਨ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡਾ ਇਮਾਨ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਮਾਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਾਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਲ ਸਕਦਾ।

ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਚੁੱਕ ਗਏ। ਇੱਕ ਲਾਲਾ ਜੀ ਓਥੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਂਧਰੀ ਸਾਹਬ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਤਨ, ਮਨ ਅਤੇ ਪੰਨ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚੁੱਕਦਾ ਹਾਂ। ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਫੇਰ ਕਹਿ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਓਹੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਤਨ ਮਨ ਅਤੇ ਪੰਨ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚੁੱਕਦਾ ਹਾਂ। ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਓਥੇ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਕੋਡਰ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਲਾਲਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਰਗੇ ਧਨੀ ਆਦਮੀ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਣ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ (ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਫਿਰ ਪੈਦਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ)। ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ। ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਮੀਆਂ ਸਰ ਫਜ਼ਲ ਹੁਸੈਨ ਅਤੇ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਸੰਨ 1923 ਤੋਂ ਸੰਨ 1947 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰ ਫਜ਼ਲ ਹੁਸੈਨ, ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਸਰ ਸਿਕੰਦਰ ਹਯਾਤ ਖਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਸਰ ਮਲਿਕ ਹਿਜ਼ਰ ਖਾਨ ਟਿਵਾਣਾ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਨਿਸਟਰ ਰਹੇ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਵਗੈਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੱਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਿੱਲਦਾ।

ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਕੁਰਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਫਸਲ ਜਾਂ ਬਲਦ ਕੁਰਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਯੂਨੀਅਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ

1938 ਵਿਚ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਵਾਇਆ ਹੈ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੁਰਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਜਾਂ ਬਲਦ ਹੀ ਕੁਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਰਹਿ ਕੀ ਗਿਆ ਹੈ? ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਜੋ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਕੁਰਕ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਖਬਰਦਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਿੱਤੀ। ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਨੇ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ

ਯਹੂਦੀ ਰਹਿਣਗੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿਟਲਰ ਵੀ ਰਹੇਗਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਸਾਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਹੋਣ ਲਿਖੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰੈਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਮਨੀ ਲੈਂਡਰ ਐਕਟ 1939 (The Punjab registration of Money lender's act 1938), ਪੰਜਾਬ ਰੈਸਟਿਟਿਊਸ਼ਨ ਆਫ ਮੋਰਗੇਜ ਐਕਟ 1938 (The Punjab Restitution of Mortgaged Lands Act 1938), ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਰਲੀਫ ਆਫ ਇਨਡੈਬਟਡਨੈਸ ਐਕਟ ੧੯੩4 (The Punjab relief of indebtedness act 1934), ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਅਲਿਨੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1938 (The Punjab Land Alienation Act 1938) ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਐਕਟ ਜੋ 1938 ਨੂੰ ਆਇਆ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਸਰ ਸਿਕੰਦਰ ਹਯਾਤ ਖਾਨ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਬਚਾਓ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਰੋਹਤਕ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋ ਧੇਲੇ ਦਾ ਜਾਟ ਸਾਡੇ ਲੱਖ ਪਤੀ ਬਾਣੀਏ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬੈਠੇਗਾ। ਸੋ ਇਹਨਾਂ ਬਾਣੀਏ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨਿਸਟ ਸਰਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚੋਂ ਸਰ ਗੋਪੀ ਚੰਦ

ਭਾਰਗਵ, ਡਾ ਸੱਤਿਆਪਾਲ, ਲਾਲਾ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਵਰਗੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ, ਰਾਜਾ ਨਰਿੰਦਰ ਨਾਥ ਅਤੇ ਐਮ ਕੇ ਪੁਰੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਸਨ ਜਦੋਂ ਦਿਹਾਤੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲਾਲੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਉਲਟ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁ ਕੌਮੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ 'ਐ ਭੋਲੇ ਕਿਸਾਨ ਤੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨ ਲੈ ਕਿ ਇੱਕ ਤਾਂ ਤੂੰ ਬੋਲਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ'। ਅਸੀਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ। ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਇਹ ਜੋ ਢਿੱਲੀ ਧੋਤੀ ਵਾਲੇ ਹਨ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਬਾਣੀਆਂ, ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਚੌਪਾਏ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਂਦਿਆਂ ਬੜੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਹੁਣ ਮੈਂ ਦੋ-ਪਾਏ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਚੁੱਕਦਾ ਹਾਂ। ਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟਾ ਜਾਹ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਮਾਸ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਲੈ ਆ। ਉਹ ਬੋਟੀਆਂ ਲੈ ਆਇਆ। ਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਸੂਰ ਦਾ ਮਾਸ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਮਸੀਤ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦੇ, ਇਹ ਗਾਂ ਦਾ ਹੈ ਇਹਨੂੰ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਆ ਤੇ ਬਾਪ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨ ਕੇ ਕਾਂ ਨੇ ਇੰਝ ਹੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਦੰਗੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੋ ਪਾਇਆਂ (ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ) ਦੇ ਮਾਸ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਖਿਲਰ ਗਏ। ਕਾਂ ਦੇ ਬਾਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਪਾਇਆਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਈ ਚੱਲ। ਕਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਗੱਲ ਆਦਮ ਜਾਤ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੋ ਪਾਇਆਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਾਂ ਜਾਤੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਆਦਮ ਜਾਤ ਪੂਰੀ ਕਾਂ ਨਸਲ ਨੂੰ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਕਾਂ ਦੇ ਬਾਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਡੀ ਇਹ ਚਾਣਕਯ ਨੀਤੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਤਾਂ ਆਦਮ ਜਾਤ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੰਝ ਹੀ ਲੜਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਰੱਜ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਤਾਂ ਆਦਮ ਜਾਤ ਸਾਡੀ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤੀ/ ਚਾਣਕੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੀ।

ਸਾਬਿਓ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕਾਂ ਸ਼ਰਾਧਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਇਆ ਕਰਨਗੇ, ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਪਛਾਣਨਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੰਨ 1947 ਵਿਚ ਭਰਾ ਨੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ

ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਪੁਜਾਰੀ ਡਾਇਨਾਸੋਰ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਉਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਕੋਕੋਚ, ਕੀੜੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੀੜੇ ਮਕੌੜੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ ਪਰ ਡਾਇਨਾਸੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਜਾਨਵਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਡਾਇਨਾਸੋਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪੈਰ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਡਾਇਨਾਸੋਰ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਲਹੂ ਚੱਟ ਲਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਨਸਲ ਦਾ ਲਹੂ ਚੁਸਣ ਦੀ ਲੱਤ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਦੂਜਰਾ ਡਾਇਨਾਸੋਰ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਸੱਟ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ।

ਸਾਬਿਓ ਅਸੀਂ ਵੀ ਡਾਇਨਾਸੋਰ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਬਾਣੀਏ ਜਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਢਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਣੀਏ ਜਾਂ ਮੰਨੁਵਾਦੀ ਨੂੰ ਜ਼ੁਕਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਮਲਨਾਡੂ ਦੇ ਮੰਨੁਵਾਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿੱਛਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਏਨੀ ਜਾਤੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਣੀ ਭਾਈ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਨ 1947 ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਬਹਿਕਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅਸੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਸੰਨ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਇੰਝ ਹੀ ਮੁਜੱਫਰਨਗਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਹਿਕਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਹੋਏ। ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਲੜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ 2015 ਵਿਚ ਯੂਨੀਅਨਿਸਟ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਯੂਨੀਅਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਨ 2015 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਅਰੰਭਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਪਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ 6 ਕੇਸ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਰੀਬ ਸਾਡੇ 20 ਸਾਥੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਂ ਕਰੀਬ ਪੰਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਜਿਹਲ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਣੂ ਕਰਕੇ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰੀਏ।

ਸੋਲਲ ਮੀਡੀਏ 'ਤੇ ਇਸ ਗੁਮਨਾਮ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਦਾ ਏਨਾ ਹੀ ਭਾਸ਼ਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਭਾਸ਼ਣ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸ਼ੂਕ ਰਹੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾਈਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ 200 ਕਿਸਾਨ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਜਮਾਤੀ ਖਾਸਾ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਵਲੋਂ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੜੱਪੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਅਡਾਨੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਪੂਰਨ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਰ ਐਸ ਐਸ, ਜਨਸੰਘ ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਢਾਅ ਲਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਤਹਾਸ ਸਿਰਜਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਭਵਿੱਖ ਕਾਲੂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਪੜੀਆਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਕਿਰਸਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅੜੀ, ਅਤਿ ਘਾਤਕ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ !!

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੱਕੜਾਈ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਤਿੰਨ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਫੀ ਖਫਾ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਬਾਨੀਆਂ ਅਡਾਨੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 'ਮੁਜਾਰੇ' ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 14 ਸਤੰਬਰ 2020 ਤੋਂ ਇਕ ਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲੜਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਧਰਨਿਆਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਈ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਵੀ ਪਾ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਜਿਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਰੇਲ ਰੋਕੋ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਕੇ, ਅੰਬਾਨੀਆਂ, ਅਡਾਨੀਆਂ ਦੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ, ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮੌਲਾਂ, ਗੁਦਾਮਾਂ ਤੇ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਾ ਕੇ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਪੜਾਅ 20 ਅਕਤੂਬਰ 2020 ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਸਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਤਿੰਨ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਵੱਢੇ ਤੋਂ ਇਕ ਮੱਤ ਹੋ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਇਥੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਜਲਾਸ ਉਪਰੰਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ, ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ, ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤਿਆਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਚਣ ਤੇ ਅਗਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਘੋੜਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਕਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਕਿਰਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ 5 ਨਵੰਬਰ 2020 ਤੱਕ ਮਾਲ ਗੱਡੀਆਂ ਚਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ, ਸਾਰਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਨ ਕੋਇਲਾ, ਖਾਦਾਂ, ਕੀੜੇ ਮਾਰ ਦੁਆਈਆਂ, ਝੋਨਾ ਆਦਿ ਮਾਲ ਗੱਡੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆ, ਜਾ ਸਕੇ। ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਰੀ ਗੱਡੀ ਨਹੀਂ ਚਲਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਾਕੀ ਫੈਸਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਘਿਰਾਉ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮੌਲ, ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ, ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਆਦਿ ਦੇ ਘਿਰਾਉ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਲੈਣ ਲਈ 27 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਗਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਕਿਸਾਨ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਬਾਨੀਆਂ ਅਡਾਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪੰਪ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਖੱਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਜੋ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਪਾਂ ਦਾ ਘਿਰਾਉ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦੋ ਟੁੱਕ ਗੱਲ ਨਿਬੇੜਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਵਾਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅੰਬਾਨੀਆਂ ਅਡਾਨੀਆਂ, ਬਾਦਲਾਂ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ 4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ

ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਧਾਰੀ ਹੱਠ ਧਰਮੀ ਤੋਂ ਇੰਝ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਰ ਗਿੱਲੇ ਵਰਤ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾਏਗੀ। ਜਿਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਂਗੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇੰਟਰਨੈਟ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਕੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਜੋ ਸਿਖਰਾਂ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਕੰਮੇ ਹਰਬੇ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰ ਅਕਸਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਰਫ 2% ਹੀ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਮਿੱਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮਸਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਸ ਕੱਟੜ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਰ੍ਹੇ ਗੁਲਾਮੀ ਸਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ 200 ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੁਲਾਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਜੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਪੱਖੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਲੀਡਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜਾਦੀ ਲਈ ਕੋਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਹ ਆਗੂ ਤਾਂ ਬਥੇਰੇ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ, ਗੱਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਾਉਂਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸੇ ਅਜਾਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਬਹਾਦਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਦੱਮ ਕੀਤੀ ਰਖਿਆ ਸੀ ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਣਾ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਰਾਜ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਰਵਾਏ ਸਰਵੋੱਚਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਾਸੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤੇ ਰੱਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਰੇਕ ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਸੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਪਤਨ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਸੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮਝੈਲਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗਦਾਰ ਨਸਲ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ

ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜੋ ਇਹ ਅਜਾਦੀ ਦਾ ਘੱਲ ਮੋਹਰਲੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੋਲੀ ਸੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕਮਾਨ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਤਰ ਚਾਲ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਗੂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਦੀ ਅਤਿ ਦੀ ਸੌੜੀ ਤੇ ਮਲੀਨ ਨੀਤ ਨੂੰ ਭਾਂਪ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੜ ਕੇ ਆਪਣਾ

ਸਮਾਂ ਲਗਾ। ਆਖਰ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 1966 ਵਿੱਚ ਜਿਹੜਾ "ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ" ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਮਜ਼ਾਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ, ਡੈਮ, ਪਾਣੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਸਭ ਖੋਹ ਲਏ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੋਰ ਛੋਟਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਨ ਮੰਗ 'ਹਰਿਆਣਾ ਪ੍ਰਾਂਤ' ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਇਕ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਨ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕਲ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਨਿੱਕਰਧਾਰੀਆਂ' ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਲਈ ਕੱਟੜ, ਫਿਰਕੂ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨ ਸੰਘ ਤੇ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਨਾਲ ਭਿਆਲੀ ਪਾ ਲਈ। ਜਿਸ ਨੇ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਖਾਤਮਾ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿਖਿਆ ਬੋਰਡ ਕੋਲੋਂ ਤੁੜਵਾ ਕੇ ਰ ਸ ਸ ਦੀ ਸਰਪਰਸਤੀ ਹੇਠ ਚਲਦੇ ਸੀ ਬੀ ਐਸ ਈ ਬੋਰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਵਾ ਕੇ ਰਹਿੰਦੀ ਖੂਹੰਦੀ ਪੜਾਈ ਜਾਂਦੀ "ਪੰਜਾਬੀ" ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣੀ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਕਰਵਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਸਲੇਬਸ ਵਿੱਚੋਂ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਰ ਸ ਸ ਦੀ ਭਗਵੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਉ, ਉਹ ਧਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਸ ਉਹ ਕੁਝ ਹੁਣ ਇਸ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਝੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚਲਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਸੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪੜ੍ਹਾਪੜ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ:ਜੰਗ ਸਿੰਘ
ਵੱਟਸ ਅੱਪ ਨੰ
+1 628 400 2882
+1 415 450 5161

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜੁਆਨ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀਆਂ ਜਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੇਚ ਕੇ, ਕਰਜੇ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਕਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਆਦਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਜਹਾਜ਼ੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਪੱਖੋਂ ਬੇਧਿਆਨੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਣ ਲਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਬਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਜਾਣਗੇ? ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦ, ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਜਮੀਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਿੱਣੀ ਮਿੱਥੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਹੜੱਪਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿੱਲ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਰ ਵਰਗ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੋਹ ਕੇ ਅੰਬਾਨੀਆਂ ਅਡਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਪੁੱਰਦ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਗੁਜਰਾਤੀਆਂ ਦੀ ਚੜਤ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਰਾ ਝਾਤ ਮਾਰ ਲਉ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉੱਚ ਪੱਦਵੀਆਂ ਚਾਹੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਹੀ ਹਨ। ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕਰਜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਭੱਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਹਨ। ਜਦੋਂਕਿ ਵਿਚਾਰਾ ਕਿਰਸਾਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਜਿਨਸਾਂ ਦੇ ਵਾਜਬ ਭਾਅ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਕਰਜੇ ਦੇ ਬੋਝ ਵਿੱਚ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਣੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਮੀਨ ਨਾ ਖਰੀਦਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅੰਬਾਨੀ ਅਡਾਨੀ ਆਦਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵੜ ਸਕਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜਮੀਨ ਨੂੰ ਕੁਰਕ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਤੋਮਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਆਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਤਿੰਨ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿੱਲ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਮਤੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਭੇਜੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਮੋਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੋਜਾਨਾ ਬਿਆਨ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਘੱਟ ਗਿੱਣਤੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ ਸਮੇਤ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚਾਲ ਕਿ 'ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ' ਨੂੰ ਸਮਝ ਗਏ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਏਕਾ ਉਸਾਰ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਐਨ ਆਰ ਸੀ ਵਰਗੇ ਐਕਟ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਂਦੇ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜੁਅਰਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਣੀ ਕਿ ਉਹ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਪਾਰਾ 370 ਅਤੇ 35 ਏ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿੱਲ ਆਉਂਦੇ। ਹਾਲੇ ਵੀ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਬੋਰਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਚਟਾਨ ਵਾਂਗੂੰ ਮਜਬੂਤ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਲ ਕੇ ਕਈ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜ ਕੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਹੀ ਲਈ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤੀ ਟੇਕ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਵਰਗਾਂ ਸਮੇਤ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਏਕਾ ਉਸਾਰ ਕੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਰਾਏ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹੁਣ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਬਿੱਲ ਤਾਂ ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਪੱਕਾ ਚਾਹੇ ਉਹ ਧਾਰਵਾਂ ਤੋੜਣ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਐਨ ਆਰ ਸੀ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਏਕੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਂਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਚਲਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਚਾਹੇ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਹਨ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਸਿੱਖ, ਈਸਾਈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦਲਿਤ ਹੀ ਹਨ ਸਭ ਨੂੰ ਇੱਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ, ਜਾਗੋ! ਜਾਗੋ!! 'ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ' ਦਾ ਏਕਾ 'ਜਿੰਦਾ ਬਾਦ' '। 'ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤੀਆਂ' ਦਾ ਏਕਾ 'ਜਿੰਦਾਬਾਦ' '।

ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸਿੱਖ-ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਪਿਆਰ, ਸੇਵਾ, ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਹਾਈ II-611 ਅੰਗ। ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਮਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਜੁਲਮ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ-ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਈ। ਬਰਾਬਰਤਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਮੁਗਲ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨ ਹੇਠ ਜੁਲਮ ਢਾਹੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ-ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਖਾਧੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਸ ਕ੍ਰੋਧੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਿੰਘ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪਹਾੜਾਂ, ਜੰਗਲਾਂ, ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ, ਉਦਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਦਿਖ ਸੰਵਾਰੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੀ ਮਿਲੀਆਂ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਰਾਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੋਗਰਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਖਦੇੜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਬਲ ਤੋੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵੱਡੇ-ਪੱਧਰ ਤੇ ਈਸਾਈ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਕੇ ਲੋਕ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਆਉਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿਦਰੋਹ ਘੱਟ ਸਕੇ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਇਸ ਢੰਗ ਵੱਲ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਹੇਠ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ-ਜਾਇਦਾਦ ਸਮਝਣ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰ-ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਉਲਟ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਚਲਾ ਲਈਆਂ। ਅੱਧੜੀ ਦੇ ਅੱਡੇ ਬਣਾ ਲਏ। ਸਿਗਰਟ, ਤੰਮਾਕੂ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਕੀਤੀ। ਨਾਚ-ਗਾਣਾ ਵੀ ਚੱਲਣ ਲੱਗਾ। ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਪ੍ਰਚਲਤ ਝੂਠੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਅਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਗੁਰ-ਮਰਯਾਦਾ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਠਾਕੁਰਦੁਆਰੇ ਬਣਾ ਲਏ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ-ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਮੁੜ ਕੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੋਰਚੇ ਲਾਉਣੇ ਪਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬਗੰਜ ਦਿੱਲੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬੇਰ ਸਿਆਲਕੋਟ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਨਨਕਾਣਾ

ਸਾਹਿਬ, ਚਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮੋਰਚਾ, ਮੋਰਚਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ, ਮੋਰਚਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 13 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ-ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 'ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ' ਘੱਕੇਵਾਲੀ ਵਿਖੇ ਸਥਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ' ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਕਿੱਕਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਰਖਤ ਵੀ ਸਨ। ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਹੰਤ ਸੁੰਦਰ ਦਾਸ ਕੋਲ ਸੀ। ਅਗਸਤ 8/1922 ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ ਗਏ। ਮਹੰਤ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਛੇ-ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਅਗਸਤ 25/1922 ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਅਗਸਤ 26/1922 ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ, ਭਾਈ ਸੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਬਾਬਾ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ, ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। 30 ਅਗਸਤ 60 ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ

ਤੁਰ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕੱਟਣੀ ਪਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਡਾਗਾਂ ਵਰਾਈਆਂ। ਅਗਸਤ 31/1922 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ 100 ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਥਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਕਿਲ੍ਹੇ

ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ 30 ਅਕਤੂਬਰ 1922 ਨੂੰ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਅਟਕ ਕਿਲ੍ਹੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭੇਜਣਾ ਸੀ। ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਦੀ ਗੱਡੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਰ ਲਿਆ। ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰੁਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ

10.00 ਵਜੇ ਦਾ ਸੀ। ਰੇਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੱਡੀ ਰੋਕੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸੰਗਤ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਰੇਲ ਪੱਟੜੀ 'ਤੇ ਧਰਨਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਹੋਰ ਸੰਗਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ। ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਆ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਚੁਕੰਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਹ ਜਾਣ ਦਾ ਭੋਪੂ ਵਜਾਇਆ। ਪਰ ਸੰਗਤ ਆਪਣੇ ਨਿਸਚੈ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਥਿੜਕੀ। ਗੱਡੀ ਰੁਕ ਗਈ ਪਰ ਉਸਦੀ ਫੇਟ ਵਿਚ 11 ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਆਸ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਕੈਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਛਕਾਇਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ। ਫਿਰ ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1922 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ 'ਤੇ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਬਾਣੇ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ

ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ : 1. ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 26 ਮਾਰਚ, 1899 ਈ. ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰੂਜਰਵਾਲ ਪਿੰਡ ਅਕਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਣ, ਸੇਵਾ ਭਾਵ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੇ ਉਹ ਸਰਗੋਧਾ ਮੰਡੀ ਭਲਵਾਨ ਵਿਖੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਏ। ਫਿਰ ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਇਕ ਆੜ੍ਹਤੀ ਕੋਲ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਸੰਨ 1918 ਈ. ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਬੀਬੀ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਆਪ ਪੱਕੇ ਅਕਾਲੀ ਬਣ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੱਦਰ ਦਾ ਬਾਣਾ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਗੱਡੀ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਕਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਲਗਭਗ 24 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। 2. ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 14 ਨਵੰਬਰ 1885 ਈ. ਤਖ਼ਤ ਕੋਸ਼ਾਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਉਂ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾਮਵਰ ਕੀਰਤਨੀਏ ਬਣ ਗਏ। ਸੰਨ 1922 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਗਏ। ਇਥੇ ਉਹ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਏ। ਸਾਕਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੇਲ ਦੀ ਪੱਟੜੀ ਤੇ ਧਰਨਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਗਤਾਂ ਵੀ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ। ਇਹ ਲਗਭਗ 27 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਏ। ਅੰਤਿਕਾ : ਹੇ ਕਬੀਰ! ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਦੇ ਮਰਨ 'ਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਤਾਂ ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੱਢੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਭਾਵ ਉਹ ਸੰਤ 'ਦੀਨ' ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਅੱਪੜਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਮੰਦਭਾਗੀ ਦੇ ਮਰਨ ਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰੋ। ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਮੰਦ-ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਵੱਟੇ ਹਰੇਕ ਹੱਟੀ 'ਤੇ ਵਿਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਭਟਕਣ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਕਈ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਹੈ। -ਅੰਗ 1465

ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰਜ 'ਤੇ ਕਲਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਕੋਈ ਢਾਂਚੇ ਹਨ? ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਕਾਰਜ ਸਿਰਫ ਚੰਗਾ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਖੋਜ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ ਕੁਝ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਧੀਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਿੱਖਣ, ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। 1. ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਵਧਾਓ : ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੁਝ ਡਿਜੀਟਲ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਗਜ਼, ਬਲਿੰਗਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਆਨ ਪਿੱਚਣ ਵਾਲੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੋਵੇ। ਆਖਿਰਕਾਰ, ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਥਾਂਵਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਮਨ ਹੈ, ਠੀਕ ਹੈ? ਪਰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਹੱਥ ਲਿਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਧਿਆਨ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਖੋਜ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਨੋਟਸ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵਧੇ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਨੋਟਿਸ ਤੁਹਾਡੇ ਦੀ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਂਦੇ

ਇਸ ਲਈ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਸੀਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਨੋਟਸ 'ਤੇ ਬਦਲੀ ਕਰਕੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਭਟਕਣਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵਾਂਗੇ ਬਲਕਿ ਉਸ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 2. ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੋ : ਇਕ ਚੀਜ਼ ਵਧੇਰੇ ਕੇਂਦਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਖੋਜ ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਕਦਮ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਡੂੰਘੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਲਜ਼ਬਰਾ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਟਾਈਪਿੰਗ ਨਾਲੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦੀ ਉੱਚ ਡਿਗਰੀ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤੀ। ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੋਜ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਸ ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲਗਭਗ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ

ਦਿਮਾਗ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਹੈ! ਜਦੋਂ ਕਿ ਲਿਖਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਕੁਸ਼ਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 3. ਆਪਣੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰੋ : ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ, ਕੀ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਸਿੱਖ ਲਿਆ? ਕਈ ਵਾਰ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਮੈਮੋਰੀ ਖੇਤ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ

ਹੈ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਮੌਕਾ ਦਿਓ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਅੰਤਮ ਪੇਪਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਹੱਥ ਲਿਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨੋਟਿਸ ਲਿਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਧਾ ਹੋਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਖੋਜ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਲਿੰਕ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਧਿਐਨਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਟਾਈਪਿੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੈਮੋਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਪੇਨ-ਟੂ-ਪੇਪਰ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। 4. ਆਪਣੀ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੋ : "ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ" - ਬਿਲ ਗੇਟਸ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅਧਿਐਨ ਦੌਰਾਨ (ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੀ!) ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਬੋਧਵਾਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੌਲੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ-ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ-ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ

ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਅਧਿਐਨ ਜੋ ਅਸੀਂ ਵੀ ਪਾਇਆ ਹੈ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ ਟਾਈਪਿੰਗ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਧੇਰੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ! ਤਾਂ, ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਲੈਪਟਾਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਖੈਰ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ। ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਵੇਗੀ। ਵਿਗਿਆਨ ਅਜੇ ਵੀ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹਿਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਧਿਐਨ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੈਪਟਾਪ 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਲੈਣਾ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਲੈਕਚਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਅਧਿਐਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਨੋਟਸ ਲੈਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਅਜ਼ਮਾਓ ਅਤੇ ਵੇਖੋ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਲਾਭ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਚ ਤਲਵਾਰ ਤੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਤਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ

ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਡਾਂਗਾਂ-ਸੋਟਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਲੜਾਈ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਲੋਹੇ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾਂਗਾਂ-ਸੋਟਿਆਂ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਕਰ ਕੇ ਲਗਾ ਕੇ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਕੁਹਾੜਾ, ਨੋਜ਼ਾ, ਭਾਲਾ, ਗੰਡਾਸੀ ਆਦਿ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸ਼ਸਤਰ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਦਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਦਸਤਿਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਣ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਲੋਹੇ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵਾਲਾ ਹਥਿਆਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਤਲਵਾਰ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਤਲਵਾਰ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਤਲਵਾਰ ਤੋਂ ਭਾਵ 'ਤਲ' ਤੇ 'ਵਾਰ'। 'ਤਲ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜੜ੍ਹ ਅਤੇ 'ਵਾਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਵੱਢਣਾ, ਭਾਵ ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ ਵੱਢਣ ਵਾਲਾ ਹਥਿਆਰ। ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੱਥੇ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਪਰ ਕੁਝ ਪੁਰਾਤਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਤਲਵਾਰ' ਵੀ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ

ਤਲਵਾਰ ਆਪਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ। ਕੁਝ ਕਾਰੀਗਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪੁੱਠ ਲਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤਲਵਾਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਅਸਰ ਵਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਵੱਖਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਬਦਲਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ, ਖੜਗ, ਚੰਡੀ, ਭਗੋਤੀ, ਤੇਗ ਆਦਿ ਨਾਂ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 'ਤਲਵਾਰ' ਨਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਰਿਹਾ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਲਵਾਰਚੀਆਂ 'ਚ ਚੰਗੇਸ਼

ਖਾਨ, ਹਲਾਰੂ, ਤੈਮੂਰ, ਸਿਕੰਦਰ ਮਹਾਨ, ਨਾਦਿਰ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਫ਼ਤਹਿ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹਥਿਆਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਕੰਬਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਤੇਜ਼ ਧਾਰ ਕਾਰਨ ਇਸ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਨ ਲਈ 'ਮਿਆਨ' ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਜੜ੍ਹ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖਾਰਕ

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਤਲਵਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਧਨੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਸਤਰ ਬਿਨਾ ਵਜ੍ਹਾ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਖੋਹਣ ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਜਾਇਜ਼ ਮਾਰਨ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਸ਼ਸਤਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਉੱਪਰ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਹ 'ਤਲਵਾਰ' ਅਖਵਾਏਗਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਅਬਲਾ ਜਾਂ ਗਰੀਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਧਾੜਵੀ ਕੋਲੋਂ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਇਹ 'ਕਿਰਪਾਨ' ਅਖਵਾਏਗਾ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਕਿਰਪਾਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਲਵਾਰ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਜੜ੍ਹ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਆਨ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਸ਼ਸਤਰ ਨੂੰ ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਕਿਰਪਾਨ', ਭਾਵ ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਆਨ ਦਾ ਰਤਬਾ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਰੋਕਣ ਤੇ ਗੁੱਠ-ਗਰੀਬ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਦਾ ਇਸ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸ਼ੋਕ ਸਮਾਚਾਰ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਨਿਵਾਸੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ 'ਤੇ ਨਾਗੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸਦਮਾ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆ/ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ): ਬੀਤੇ ਦਿਨੀ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਨਿਵਾਸੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗੀ ਸੰਸਾਰਿਕ ਯਾਤਰਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 23 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 80 ਸਾਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਪਿੰਡ ਜਨੇਰ ਸੀ, ਜੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੋਗਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸਵ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗੀ ਪਿਛਲੇ 22 ਸਾਲ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ, ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਦੀ ਹੱਸਦੀ-ਖੇਡਦੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਛੱਡ ਗਏ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ

ਸਵ: ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗੀ

ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਧਾਜਲੀਆਂ ਦੀ ਰਸਮ 31 ਅਕਤੂਬਰ, ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਭਵਨ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਊਨਰਲ ਹੋਮ ਵਿਖੇ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ 1 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ: 4800 E. Clayton Ave, Fowler, CA 93625 ਹੈ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਨਾਨਕਸ਼ਰਚੈਰੀ ਐਵਨਿਊ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 2:00 ਵਜੇ ਤੋਂ 4:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਪਤਾ: 060 S Cherry Ave, Fresno, CA-93706 ਹੈ। ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸਾਝਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਗੀ ਨਾਲ ਫੋਨ ਨੰਬਰ (559) 476-6791 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਰਤੀ ਦਾ ਦਿਲ ਹੈ ਰੋਇਆ, ਅਜ ਕੌਣ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਖਲੋਇਆ'

ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਸੀ ਕਿਤੇ ਚਾਨਣ ਨ ਸੀ ਖੁਦਾਵਾਂ ਦੇ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸਭ ਖੁਦਾ ਸਨ, ਪਰ ਖੁਦਾ ਨ ਸੀ: ਵਿਪਸਾ

ਬੀਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਪਸਾ ਵਲੋਂ ਕਰਾਈ ਗਈ ਮਾਸਕ ਜ਼ੂਮ ਮੀਟਿੰਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਹਿਤਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਰਤ ਨੇ ਆਏ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੁੱਲਵਾਨ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ, ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦੀ ਇਸ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਜ਼ੂਮ-ਸਾਹਿਤਕ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰੀਭਤ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਲੇਖਕ ਜਨਾਬ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਣ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਅਰਪਣ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਰੂਹੋ-ਰਵਾਂ ਹੋ ਹਨ ਉਹ ਮੋਢੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗ ਨੂੰ ਪਸਸਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ਰਫ ਹਾਸਿਲ ਹੈ ਕਿਵਲ ਉਹ ਹੀ ਇਕ ਅਜੇਹੇ ਮੋਢੀ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅੰਤਿਮ ਸਾਹਾਂ ਤੀਕ ਪਸਸਕ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਰਹੇ ਅੱਜ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉੱਥੇ ਹੀ ਕੋਰੋਨਾ-19 ਹੱਥੋਂ, ਉਸਦੀ ਭਿਆਨਕ ਮਾਰੂ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਤਰਰੀਬਨ 1.2 ਮਿਲੀਅਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 220 ਹਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤੀ ਜਾਨਾਂ ਗਵਾ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਛੜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਇਕ ਮਿੰਟ ਲਈ, ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਖੜੋ ਕੇ ਮਿਲਵੀ ਅਰਦਾਸ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਚਾੜੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਬੈਠਕ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਅਨੁਸਾਰ

ਕਾਰਵਾਈ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਹਾਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਘੱਗ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸੁਨੇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਪਲਾਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿਚ ਪਸਸਕ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਰ੍ਹਾ 1993 ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਲਾਵਿ-ਓਕ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਫਿਲਮੀ ਜਗਤ ਦੇ ਉਸਤਾਦ ਗਾਇਕ ਜਨਾਬ ਸੁਰੇਸ਼ ਵਾਡਿਕਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਜਨਾਬ ਸਰਦੂਲ ਕਵਾਤਰਾ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 500 ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਸਰੋਤੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਕਾਮਯਾਬ ਕਾਨਫਰੰਸ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰੋ. ਕੰਬੋਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਇੰਝ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਕੁੱਦੋਵਾਲ, ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪੰਨੂ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਦਿਆਲ, ਡਾ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧੁੱਗਾ ਆਦਿ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਈ। ਬੈਠਕ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਲਈ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਦਿਆਲ ਨੇ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ

ਰਿਪੋਰਟ ਪੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਕੌਸਲੇਟ ਜਨਰਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਸੈਨਵਾਂਸਿਕੋ) ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਰੈਜ਼ੋਲੂਸ਼ਨ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ। ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ ਨੇ ਵਿਪਸਾ ਦਿਆਂ ਐਕਟਿਵ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਰਤ ਨੇ 15 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦੀ ਇਕ ਦਿਵਸੀ ਜ਼ੂਮ-ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਜਿਸ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬੈਠਕ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਭਾਗ ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਦੀ ਸੰਚਾਲਨਾ ਹਿਤ, ਅਦਬੀ ਪੈੜਾਂ ਵਿਚ ਢੱਲਣ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਹੋ ਉਠਿਆ। ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਇਸ ਦੌਰ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋਇਆ। ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ ਨੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ, 'ਅੱਕ ਸੋਚਣੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ/ਕਿਰਤੀ ਦਾ ਦਿਲ ਹੈ ਰੋਇਆ/ ਅੱਜ ਕੌਣ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਖਲੋਇਆ' ਇਸ ਪੜਾ ਤੇ ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਨੇ ਡਾ ਜਗਤਾਰ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਕਿ, 'ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਸੀ, ਕਿਤੇ ਚਾਨਣ ਨ ਸੀ/ ਖੁਦਾਵਾਂ ਦੇ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸਭ ਖੁਦਾ ਸਨ, ਪਰ ਖੁਦਾ ਨ ਸੀ। ਇਸੇ ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਗੁਰਮੀਤ ਬਰਸਾਲ ਦਿਲ ਤੇ ਛਾਅ ਗਏ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਕਾਰਣ

ਵਲ ਸੰਕੇਤਿਕ ਹੈ, 'ਦਿਲ ਤੇ ਮਾਸਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਉੱਪਰ ਲਗਵਾਈ ਸੀ/ਦਿਲ ਉੱਪਰ ਕਿਓਂ ਬੈਠਾ ਮਾਸਕ ਪਾ ਸਜਣਾ'। ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੜਾ ਇਸ ਸੰਤਾਪ ਨੂੰ ਹੰਢਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ, 'ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦਰਦੀ ਲੋਕੋ/ਕੋਟਾਂ ਵੀ ਨਈਂ ਸੁਣਨਗੀਆਂ ਓਹਨਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੋਕੋ'। ਅਗਲੇ ਚਰਣ ਵਿਚ ਲਾਜਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਨੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੂੰ ਸੁਖਨਵਰ ਹੋਣ ਲਈ ਆਮੀਤ੍ਰਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵੇਰ ਉਹ ਮੁੜ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਮਿਰਜ਼ਾ-ਤਾਨ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 'ਧਰਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਇਕ ਲੰਮੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ। 'ਸਿਨ ਚਿੜੀ ਕਹਾਂਵਦੀ ਸਾਂ ਮੈਂ/ਸੰਨ ਲਾ ਗਏ ਡਾਕੂ ਚੋਰ/...ਜਾਗੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੁੱਤੇ ਵਾਰਸੋ/ਲੁਟ ਗਿਆ ਪੰਨੂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਭੰਬੋਰ'। ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਮਘ ਰਹੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਡਾ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧੁੱਗਾ ਨੇ ਇਕ ਮਾਰਮਿਕ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੁਣਾਈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਾ ਇੰਝ ਸੀ, 'ਨਾ ਪਾ ਤੂੰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗਲਵੱਕੜੀ, ਮਾਰੀ ਤੂੰ ਖਿਚ ਕੇ ਖੰਗਰ/ਸਿੰਜਣਾ ਖੂਨ ਨਾਲ ਪੈਣਾ, ਦਿਲ ਹੋਇਆ ਏ ਬੰਬਰ'। ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਦਾ ਸੁਖਨਵਰ ਹੋਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਜਲਵਾਤੂਰ ਏ। ਹਿਰਦੇ ਦੀਆਂ ਗਹਿਰਾਈਆਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਮਨਾ, 'ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਕਰਦੇ/ਲੀਡਰ ਮਾਰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਬਾਤਾਂ/ਸ਼ਾਲਾ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਵਣ ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਪਰਭਾਤਾਂ'। ਫਿਰ ਇਕ ਮੁਹੱਬਤ

ਦੇ ਨਾਂ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਤਰਨਮ ਵਿਚ ਗ਼ਜ਼ਲ ! ਮਤਲਾ ਸੀ, ' ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੂਰਜ/ ਮੇਰੇ ਮੋਹਰੇ ਖੜ ਗਿਆ ਸੂਰਜ' ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਹਾਸਿਲ ਸੀ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਸੂਝ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵੀ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰਹੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਜੋ ਗੁੰਠਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੰਝ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ, 'ਸੂਰਜ, ਚੰਨ, ਸਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗੂ / ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਜੋ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ/ ਵਾਂਗ ਜੁਗਨੂਆਂ ਟਿੱਮ ਟਿੱਮ ਕਰ ਕੇ / ਬਿਖੜੇ ਰਾਹੀਂ ਚਾਨਣ ਕਰੀਏ'। ਸੀਰਤ ਨੇ ਦੋ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਹਾਸਿਲ ਏ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸ਼ਿਅਰ ਸੀ 'ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਸਤਿਕਾਰ, ਪ੍ਰਭੂਤਾ, ਵਾਗਗੁਰੂ/ਤਰਕ ਅੰਦਰ ਭਟਕਣਾ, ਅਪਮਾਨ, ਸੰਸੇ, ਲਾਣਫਨ' ਅਤੇ ਤਰਨਮ ਵਿਚ ਕਹੀ ਗਈ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਮਤਲਾ ਸੀ, 'ਤਲੀ ਸੀਸ ਧਰ ਮੈਂ ਗਲੀ ਯਾਰ ਆਇਆ / ਤੂੰ ਕਰਨਾ ਏ ਕਰ ਜੋ ਵੀ ਹੈ ਵਾਰ ਕਰ ਲੈ /ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਘੜੇ ਤੇ ਝੰਨਾ ਪਾਰ ਕਰਨੀ/ਤੂੰ ਕਰ ਲੈ ਮਿਰਾ ਯਾਰ ਇਤਬਾਰ ਕਰ ਲੈ'। ਕਵਿਤਾ ਪਾਠ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਚਰਣ ਵਿਚ ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਦਾਵਤ ਏ ਕਲਾਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ, 'ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ' ਸ਼ੀਰਸ਼ਕ ਹੋਠ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਪੱਕ ਰਹੇ ਅਜਮ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ, 'ਹੁਣ ਮੈਂ ਜੱਟ ਬੂਟ ਨਹੀਂ ਤਸਗੋ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿਸਾਨ ਹਾਂ/...ਕਿਰਤੀ ਵਰਗ ਸੰਗ ਇਕ ਝੰਡੇ ਹੋਠ ਖੜੋ.../ ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਵੇ ਜੱਟਾਤਸੁਰ ਨਾਲ ਸੁਰ ਮਿਲਾ ਕੇ.../ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ...ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ...। ਰਿਪੋਰਟ: ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਰਤ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ, ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਡਟਵੀਂ ਹਮਾਇਤ

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਮੁਕੰਮਲ ਮੁਖਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਵਰੋਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ : **ਡਾ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ M.D.**

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਆਗੂ

ਬੇਕਰਜ਼ ਫੀਲਡ/ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ : ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੱਟੜ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਕੂਮਤ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਏ ਦਿਨ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਿਚ ਤਹਿਲਕਾ ਮਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਉਸਦੀ ਹਿੱਟ ਲਿਸਟ ਉਪਰ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਘਸਿਆਰੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖੋਹਣ ਲਈ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਡਾਕਟਰ ਸ੍ਰ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਡੀ. ਨੇ 'ਸਾਡੇ ਲੋਕ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਕਰਜ਼ ਫੀਲਡ ਲਾਸਏਂਜਲਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਬਿਊਨਾ ਪਾਰਕ ਲਾਏਂਜਲਸ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਅਕੈਡਮੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਨਕ ਮਿਸ਼ਨ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸ. ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਕੂਨਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਡਾਕਟਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ, ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਕੂਨਰ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ
ਡਾ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ M.D. ਲਾਸਏਂਜਲਸ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਇਕ ਕਾਲੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਮੌਤ

• ਇਕ ਔਰਤ ਜ਼ਖਮੀ • ਨਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਵੈਕੋਗਨ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗੋਲੀ ਨਾਲ 19 ਸਾਲਾ ਕਾਲਾ ਲੜਕਾ ਮਾਰਸੇਲਿਸ ਸਟਿਨਟ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਹ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਔਰਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੈਕੋਗਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮਰਦ, ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਵੈਕੋਗਨ ਪੁਲਿਸ ਕਮਾਂਡਰ ਐਡਗਰ ਨਵਾਰੋ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਵੇਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ੱਕੀ ਵਾਹਣ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਡਰਾਈਵਰ ਵਾਹਣ ਨੂੰ ਭਜਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਕ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਵਾਹਣ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਸ਼ੱਕੀ ਵਾਹਣ ਵੱਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਵਾਹਣ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਪਰ ਚਾੜ੍ਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਮਾਂਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਹਿਸਪੈਨਿਕ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਤਜਰਬਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਡਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਟਿਨਟ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਔਰਤ ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਦਾ ਨਾਂ ਟਫਾਰਾ ਵਿਲਿਅਮਜ਼ ਹੈ। ਸ਼ੱਕੀ ਵਾਹਣ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਰਖਾਸਤ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ : ਮੰਗਲਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕ ਕਾਰ ਉਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ 19 ਸਾਲਾ ਕਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਰਸੇਲਿਸ ਸਟਿਨਟ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿੱਤਰ ਕੁੜੀ 20 ਸਾਲਾ ਟਫਾਰਾ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੈਕੋਗਨ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਐਡਗਰ ਨਵਾਰੋ ਨੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਵਾਰੋ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਕੇਵਲ ਏਨਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਿਸਪੈਨਿਕ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਹਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਾਰਜ ਫਲਾਇਡ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਅਟਾਰਨੀ ਬੇਨ ਕਰਮਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ

ਹੋਈ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਦੇ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਉਹ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮਿਸ ਵਿਲੀਅਮਜ਼' ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੀਮ ਘਟਨਾ ਦੀ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀ ਕਹਾਣੀ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਤੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਕਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਤੱਥ ਗਾਇਬ ਸਨ ਜਾਂ ਗਲਤ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਨਾ ਦਾ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਰ ਉਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣੀ ਪਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਕਾਰ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਤਾ ਸੀ।

ਆਕਸਫੋਰਡ ਦੀ ਕੋਰੋਨਾ ਵੈਕਸੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਮੌਤ

ਲੰਡਨ -ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਐਸਟਰਾਜੈਨਿਕ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਕੋਰੋਨਾ ਵੈਕਸੀਨ ਦੇ ਕਲੀਨੀਕਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਇੱਕ ਸਵੈ ਸੇਵੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਤ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਸਿਹਤ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਅਥਾਰਟੀ ਐਨਵੀਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੈਕਸੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਵੈਕਸੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ

ਰਹੇਗਾ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਕਸਫੋਰਡ ਨੇ ਅਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਆਕਸਫੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਵੈਕਸੀਨ ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਤੀਜੇ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 6 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਯੋਗ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮੁੜ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਵੈਕਸੀਨ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯੂ. ਕੇ. ਸਮੇਤ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰੋੜਾਂ ਖੁਰਾਕਾਂ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਛੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜੇਤੂ

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਐਨਡੀਪੀ ਨੂੰ ਬਹੁਮੱਤ; ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੇ ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣੇ

ਵੈਨਕੂਵਰ : ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਤੱਟੀ ਸੂਬੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਹੋਈਆਂ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਐਨਡੀਪੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਹੁਮੱਤ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। 87 ਮੈਂਬਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਅੱਜ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਹੋਈ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਐਨਡੀਪੀ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 14 ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ 55 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਅਜੇ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ ਪਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਇਕ-ਦੋ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕੇ। ਰਿਚਮੰਡ ਕੁਈਨਸਬਰੋ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਵਿਧਾਇਕ ਹੋਣਗੇ। ਉਹ ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਵਕੀਲ ਹਨ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਲੜਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਂਡ੍ਰਿਊ ਵਿਲਕਿਨਸਨ ਨੇ ਕਈ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਨਡੀਪੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਵਾਰ ਤਕੜੇ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਤਾਰੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਦਕਿ ਐਨਡੀਪੀ ਨੇ ਲਿਬਰਲਾਂ ਦੇ 14 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਸਰੀ ਦੀਆਂ 9 ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਪੰਜ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਜਿੱਤ ਪਈ ਹੈ। ਗਰੀਨ ਟਿੱਬਰ ਤੋਂ ਰਚਨਾ ਸਿੰਘ ਇਸ ਵਾਰ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤੀ ਹੈ। ਰਚਨਾ ਸਿੰਘ ਮਰਚੁਮ ਤੇਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਦੀ ਦੋਹੜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਰਘੁਬੀਰ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਧੀ ਹੈ। ਪੈਨੋਰਮਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਜਿੰਨੀ ਸਿਮਜ਼ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਲਗਤਾਰ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ।

ਕਿਰਤ ਮੰਤਰੀ ਹੈਰੀ ਬੈਂਸ (ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ) ਵੀ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਬਰਨਬੀ ਐਡਮੰਡ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਰਾਜ ਚੌਰਾਨ ਵੀ ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਪੀਕਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਦੀ ਧੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਅਟਵਾਲ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਿਆ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਈ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਜ਼ੋਰ-ਅਜ਼ਮਾਈ ਕੀਤੀ ਪਰ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨਡੀਪੀ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਮੱਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਵਾਅਦਿਆਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਸ ਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਬਣੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਤਾਇਵਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹਾਰਪੂਨ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦੇਵੇਗਾ ਅਮਰੀਕਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ : ਚੀਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਤਾਇਵਾਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਾਰਪੂਨ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਾਇਵਾਨ ਨੂੰ 2.37 ਅਰਬ ਡਾਲਰ (ਕਰੀਬ 17 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਦਾ ਹਾਰਪੂਨ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਸਿਸਟਮ ਵੇਚਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਚੀਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਇਵਾਨ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲਾਕਹੀਡ ਮਾਰਟਿਨ, ਬੇਇੰਗ ਡਿਫੈਂਸ ਅਤੇ ਰੋਬਿਆਨ ਵਰਗੀਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਏਗਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨਵੇਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿਵਸਥਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤਾਇਵਾਨ ਸਟ੍ਰੇਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਤਾਇਵਾਨ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ

ਤਾਇਵਾਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹਿੰਦ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸੰਦੇ ਨਾਲ ਖੇਤਰੀ ਫ਼ੌਜੀ ਸੰਤੁਲਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਚੀਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਝਾਓ ਲਿਜਿਆਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਆਪਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ। ਤਾਇਵਾਨ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਇਹ ਐਲਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰੱਖਿਆ

ਵਿਭਾਗ ਪੈਂਟਾਗਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤਾਇਵਾਨ ਨੂੰ ਸੈਂਸਰ, ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਅਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਸਮੇਤ 1.8 ਅਰਬ ਡਾਲਰ (ਕਰੀਬ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਸੌਦੇ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਦੀ ਪੀ ਖੇਤਰ ਤਾਇਵਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਹਮਲੇ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਾਲ 1949 ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਯੂ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਦੀਪੀ ਖੇਤਰ ਚੀਨ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਬੇਹੱਦ ਘਾਤਕ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਰਪੂਨ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੰਗੀ ਬੋਇਆਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਵਿਚ ਜੀਪੀਐੱਸ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਹੀ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਨਾਲ ਤੱਟੀ ਰੱਖਿਆ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦੇ ਔਡਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜੰਗੀ ਬੋਇਆਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਿਲਵਾਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਂਵਾਲੀਆ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਦੁੱਖ

ਮਿਲਵਾਕੀ/ਅਮਰੀਕਾ : ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਂਵਾਲੀਆ (72) ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਮਾਣਮੱਤੀਆਂ ਸ਼ਖਸਅਤਾਂ ਨੇ ਗਹਿਰਾ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਂਵਾਲੀਆ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ, ਮਿਲਣਸਾਰ ਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਖਿਅਾਲਾਂ ਦੇ ਇਨਸਾਨ ਸਨ। ਮਿਲਵਾਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਭ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਚਮ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਵਾਨ, ਪੀ.ਆਰ. ਸੋਧੀ, ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਤੋਂ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸਿਆਟਲ ਤੋਂ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ ਨੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਧਾਂਵਾਲੀਆ ਵਰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਸਵ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਂਵਾਲੀਆ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ

ਯੂਨਾਨੀ ਮਿਥਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਫੀਨਿਕਸ ਪੰਛੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਸ ਪੰਛੀ ਦਾ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਵੇਂ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸੁਆਹ ਨੂੰ ਫਰੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅੰਡਾ ਨਿੱਕਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਫੀਨਿਕਸ ਪੰਛੀ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਤਾਂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਹੈ ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਕੌਮ-ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹੀ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਿੱਖੀ ਸਕੂਲ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਫੀਸ ਸੀਸ ਭੇਟ ਹੈ ਭਾਵ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ 'ਚੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਕੋਈ ਦਿਨ, ਕੋਈ ਪਲ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ-ਸਿੰਘਣੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਤਾਂ ਸੱਚ ਸ਼ਮੂ (ਸੋਮਬੱਤੀ) 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਦੀ ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਲੰਮੀ ਲਾਈਨ ਹੈ। ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਅਖੀਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਧੰਨ ਹਨ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਸਪੁੱਤਰ-ਸਪੁੱਤਰੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਹੀ ਉੱਚਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1984 ਨੂੰ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਪੀਤਾ ਅਤੇ 6 ਜਨਵਰੀ 1989 ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਰੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਖੰਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੋੜੀ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਪਰੋਈ ਗਈ ਹੈ। ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ 37 ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ-ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁਖਦਾਈ ਅਨੁਭਵ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਬੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੰਝੂ ਕੇਰਦਾ, ਇਸ ਸਿੱਖੀ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਰੋ (ਮੂਡ) ਵਿੱਚ ਸੀ। 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੇ

ਲਾਲਾਂ (ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਪਟਰਾਣੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਦੋ ਯੋਧੇ, ਸ਼ਾਂਤਚਿੱਤ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੇਗੁਨਾਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੀ ਸਿੱਖ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਤਰਾਜ਼ੂ। ਦੋਨੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਲਿਜਾ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਵਿੱਚ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪੀੜ ਲਗਾਤਾਰ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਜਨਾਜ਼ਾ (ਅਰਥੀ) ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਦੋ ਸਧਾਰਨ ਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ

ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ 'ਮਹਾਨਤਾ' ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅਮਰੀਕਨ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ

ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ

ਸਜ਼ਾਇ-ਮੌਤ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਹ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ' ਬਣ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਪਾਸੜ ਰੁਝਾਨ ਹੀ ਸੀ। ਸਫਾਈ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਮੁੜ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਬਣਦੀ ਤਨਖਾਹ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਨੂੰਨਦਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੱਥ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਕਾਹਦਾ, ਜੋ ਉਹ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਨਾ ਲਾਏ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਰੰਗਣ ਵਾਲੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਲਈ 'ਦੁਰਗਾ ਮਾਤਾ' ਜੁ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਮਰ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ 'ਨਰ ਬਲੀ' ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕਮਾਲ ਦਾ ਸਿਦਕ, ਸਬਰ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਭਾਣਾ ਸਮਝ ਕੇ ਹੱਸ ਕੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਇਆ। ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਬਣੇ। ਦਿਨ ਰਾਤ, ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਆਪ ਨੇ ਚਲਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਉਹ ਸਮਾਂ ਲਿਆਵੇ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸਰ ਕਰ ਕੇ ਸਿੰਘ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਸਕਣ। ਭਾਈ

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਲੋਕਾਰ (ਅਸਚਰਜ) ਸੁਹਾਗਣ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੰਗਣੀ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ। ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਸੱਸ-ਸਹੁਰਾ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੀਬੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਇਸ ਪ੍ਰਣ 'ਤੇ ਡਟੇ ਰਹੇ ਕਿ ਉਹ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨਗੇ। ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਆਹ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਚਾਰ ਲਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ 'ਅਲੋਕਾਰ ਸੁਹਾਗਣ' ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵੀ ਕੌਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਪੁਰੀ ਸਿਧਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਅਕਾਸ਼ ਗੁੰਜਾਊ ਨਾਹਾਰਿਆਂ ਨਾਲ 6 ਜਨਵਰੀ 1989 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚਲੇ ਫਾਂਸੀ ਘਰ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਨਿਰਭੈਅਤਾ ਦੇਖ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਉਂਗਲਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਕਿ 'ਮੈਂ ਮੁੜ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ, ਪੰਥ ਦੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਾਂ।' ਕਿਸੇ ਅਜਬ ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋਨੋਂ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ। ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਭੌਰਿਆਂ ਦਾ ਆਪ ਹੀ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਸਮ ਹਰਦਵਾਰ, ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਚਿਤਾ ਦੀ ਸਵਾਹ ਵੀ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੰਦਲਾਂ ਪਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ 33ਵੇਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦੇ 29 ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। 'ਸ਼ਹੀਦ ਕੀ ਜੋ ਮੌਤ ਹੈ, ਵੇ ਕੌਮ ਕੀ ਹਯਾਤ (ਜ਼ਿੰਦਗੀ) ਹੈ, ਹਯਾਤ ਤੋਂ ਹਯਾਤ, ਵੇ ਮੌਤ ਭੀ ਹਯਾਤ ਹੈ।'

ਸਫਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਸੰਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਸਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ

ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਜਰਮਨੀ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲ ਵਲੋਂ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਮਾਮਲਾ ਭਖਦਾ ਵੇਖ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਵਾਇਦ ਸਿਰਫ ਜਰਮਨੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਕੌਂਸਲਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੂਚੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਈ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਂਸਲ ਵਲੋਂ ਭੇਜੀ ਈ-ਮੇਲ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪਤੇ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜੋ ਕਿ ਅੱਗੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕੇ। 19 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ 'ਚ ਇਸ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਉਚ ਤਰਜੀਹ

ਉਤੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਯੂਰਪ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ, ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁੰਨ ਡਾ. ਰਿਤੁਮਬਰਾ ਮਾਨਵੀ (Dr. Manuvie) ਨੇ ਇਸ ਈ-ਮੇਲ ਉਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਜਿਸ ਈ-ਮੇਲ ਦੇ ਪੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਹੈਮਬਰਗ ਦੇ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਮਦਨ ਲਾਲ ਰੋਜ਼ਰ ਨੇ ਵੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ। ਰਿਤੁਮਬਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਟਵੀਟ Dear Cgi, this email has been circulated around, asking people to compile a list 'with names and address' of *sikh diaspora* residing in Germany for onward transmission ਰਾਹੀਂ ਬਿਨਾਂ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਕੰਮ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮਹਿਬੂਬਾ ਮੁਫਤੀ ਨੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਿਰੰਗਾ ਝੰਡਾ ਤਾਂ ਹੀ ਲਹਿਰਾਏਗੀ ਜੇਕਰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਝੰਡਾ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। **ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ**
ਇਹ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ 1800 ਮੰਡੀਆਂ ਅਤੇ 70,000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਿਹਾਤੀ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ

ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। **ਸਾਡਾ ਝੰਡਾ ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਡਾਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਲਿਆ**

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵੋਟਿੰਗ ਨੇ 2016 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਪਿੱਛੇ

ਵਰਿਜ਼ਨੋ : ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਇਸੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਨਵੰਬਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪੂਰਵ-ਚੋਣ ਵੋਟਿੰਗ ਨੇ 2016 ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਚੋਣ ਦਿਵਸ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁੱਝ ਦਿਨ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ 50 ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ. ਸੀ. ਦੇ ਕੀਤੇ ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਤੱਕ 60 ਮਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਮਰੀਕੀ ਵੋਟ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਇਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2016 ਵਿਚ, ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਭਗ 58.3 ਮਿਲੀਅਨ ਮਤਦਾਨ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਸਾਲ ਤਿੰਨ

ਵੋਟ ਮੇਲ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਲੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਵੋਟ ਮੇਲ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਲੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਵੋਟ ਮੇਲ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਲੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਵੋਟ ਮੇਲ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਲੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੋਟਰ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 54 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਵੱਧ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਕ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦਾ ਕਿਸ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਮਿਨੀਸੋਟਾ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਫੀਸਦੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ (18-29) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ 'ਤੇ ਉਹ ਵਧੇਰੇ ਵੋਟ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ 30 ਅਤੇ 65 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ 2016 ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘਟਿਆ ਹੈ।

ਕਿਉਂ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨਾ ?

ਬੋਲੀ ਕੇਵਲ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਤਹਾਸ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਖੋਜ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਨਾ ਤਾਂ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੋਹ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ। ਹਰ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਕੋਈ ਫਤਿਹ ਹਾਸਿਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੁੱਖ ਵੇਲੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜਿੰਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮਾਹਰ ਸਨ, ਉਨੇ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਵੀ ਸਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਹਰ ਬੋਲੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਤਬੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਤਮਾ ਦੇ ਅਨੂਕੂਲ ਉਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਉਸਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਤਮਾ ਤੇ ਤਬੀਅਤ ਉਸ ਕੰਮ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਅਨੂਕੂਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਾਦੇਕ ਮੁਰਾਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪੰਡਿਤਾਂ ਵਾਲੀ ਪੰਡਤਾਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ੁਕੀਨ ਬੇਮੁਹਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਾਵੀ ਭਾਵ ਆਏ ਹਨ।”

ਏਨੀ ਸ਼ਿਫਤੀ ਬੋਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਖਤਰੇ ਮੰਡਰਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਬੇਗਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੱਚੇ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਬੋਹਣਾ ਘੱਟ ਗੁਨਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਗੱਲ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੱਚਾ ਆਪਣੀ ਲਿਆਕਤ ਅਤੇ ਚੱਜ ਅਚਾਰਾ ਵਿੱਚ ਪਛੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਜੋ ਵਿਕਾਸ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਅਦਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਹੋ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਜ਼ਰਮਾਨਾ ਠੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਮ ਹੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਭਰਾ

ਵਿਚਰਦੀ ਦੇਖਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਪੇ ਬੜੇ ਹੱਥ ਕੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਬੱਚਾ ਜਿਹੜੇ ਸਕੂਲੇ ਪੜਦਾ, ਉੱਥੇ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਈ ਬੋਲਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਉੱਤੇ ਹੱਸਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਰੇ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਡੀ ਪਹਿਚਾਣ ਖੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਭਾਸ਼ਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਦੋਂ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਆਲਾ - ਦੁਆਲਾ, ਸ਼ਨਾਖਤ, ਗਿਆਨ ਤੇ ਤਜਰਬਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਏਨੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਉਸਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਇਤਹਾਸਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਇਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਸਾਡਾ ਮਾਣ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਦੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਹਮਰਾਹ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਢੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਪਰਾਈ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸਾਧੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਆਪ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਜੋ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਇਤਹਾਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਸੱਭਿਅਕ ਇਨਸਾਨ ਹੋ ਨਿਬੜਦੇ ਹਨ। ਅਵੇਸਲੇਪਨ ਵਿੱਚ ਬਥੇਰਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਰਿਆ ਸੁੱਕ ਚੱਲੇ ਹਨ, ਹਵਾਵਾਂ, ਮਿੱਟੀ, ਰੁੱਖ, ਸਬਜੀਆਂ, ਫਲ, ਪਾਣੀ ਸਭ ਜਹਿਰੀਲੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਤਾਂ ਹੀ ਬਚਣਗੇ, ਜੇ ਸਾਡਾ ਮੂਲ ਬਚਿਆਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਡਾ ਮੂਲ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ। ਜਰੂਰਤ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਰਾਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਣ ਦੀ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਫਖਰ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕੀਏ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਤੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੇ।

ਮੰਨੁਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ : ਖਾਲੜਾ ਮਿਸ਼ਨ ਅਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਸੁਖਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਹੱਤੂ): ਖਾਲੜਾ ਮਿਸ਼ਨ ਅਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਬਹਿਲਾ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਖਾਲੜਾ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਕੰਪਨੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਪਾਂ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ।

ਕੇ.ਐਮ.ਓ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਕਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇੰਦਰਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਰਲਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ,

ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ ਗਿੱਲ, ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਨੀ ਤਬਾਹ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਦਲ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਹਮਲਾ 84 ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਮੰਨੁਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਹੀ ਲਾਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਏ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਲਾਪਤਾ ਕਰਵਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ 1984 ਵਾਲਿਆਂ, ਮੰਨੁਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦਲ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਸਕੇ।

SINGH TRAVELS

MONEY GRAM OFFICE

NRI PRESS   **TOUR PACKAGE**   **Passport, Pan Card**
The Indian---News Paper of USA   Sade Lok--- News Paper of USA   Amritsar Times---News Paper of USA

News Paper   **ਨੋਟ:- ਚੰਗੀਗੜ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪੇਪਰ ਤਸਦੀਕ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਮਿਲੇ**

ਇੱਥੇ ਦੇਸ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

Ph:- 01886-502532
Mob:- 94634-04595

Immigration Translation Services

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਮੁਸਕਲਾਂ ਲਈ ਪਾਸਪੋਰਟ, ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰਨ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

We Are Expert In Political Asylum

WE DO IMMIGRATION TRANSLATION

All kinds of Immigrations Forms/Political Asylum

ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝਾਮਪੁਰ

ਅਮਰੀਕਾ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ WhatsApp ਉਪਰ ਫੋਨ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ

+15106578205

INDIA 011 91 9855978485

Radio Gal Baat

ਰੇਡੀਓ ਗੱਲਬਾਤ

ਸਿੱਖ ਮਰਾਠੀ ਸਦੋਂ ਮਰਾਠੀ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੋਨ ਸਾਂ ਆਈਪੈਡ 'ਤੇ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਐਪ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰੋ

NEWS

ENTERTAINMENT

LIVE COVERAGE

MUSIC

CULTURE

GURBANI

TALK Show

Phone : (925) 243-1300 | Cell : 408-498-1300 | (916) 469-1300 | Whatsapp (510) 754-5510

info@radiogalbaat.com | www.radiogalbaat.com

ਬਿਹਾਰ ਚੋਣਾਂ: ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਦਾਅਵੇ

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸੂਬੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵੱਜ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰੋਨਾ ਦਾ ਅਸ਼ਵਮੇਧ ਘੋੜਾ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਪਰ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ 28 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 7 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਫਿਰ ਦਸ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਐਤਕੀ ਧੂਮਧਾਮ ਵਾਲੀ ਦੀਵਾਲੀ ਕੀਹਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵ 'ਸੁਸ਼ਾਂਸਨ ਬਾਬੂ' ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹੀ ਮੁੜ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਦਲ ਦੇ ਖਲਾਅ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਵੋਟਰ ਸਿਖਾਂਦਰੂ ਤੇਜਸਵੀ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਦੇ ਬੱਦਲ ਮੰਡਰਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼-ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਰੁਕ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਿਆਸਤ ਤਾਂ ਸਿਆਸਤ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਦੀ ਖੇਡ ਕਦੋਂ ਰੁਕਦੀ ਹੈ? ਲੋਕਭਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰ ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੂਤ ਦੀ ਭੇਤਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੌਤ ਤੱਕ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਹੋਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਰਅਸਲ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਚੁਣਾਵੀ ਬਿਸਾਤ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅਤੇ ਭਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਜਿਉਣ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਰਗੇ ਸੂਬਿਆਂ ਮਤਲਬ ਠੋਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਅਜੇ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮੋਹਰੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਖੋਮਿਆਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਵਿਚ ਬਦਲਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਲਾਲੂ ਸਲੀਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਹਾਰ ਚੁੱਕੇ ਆਪਣੇ ਕੋਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭੇਜ ਕੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਨੇਤਾ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵਖ਼ਤ ਦੇ ਬੇਪੜਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਕਲੇਸ਼ ਤੋਂ ਉਭਰ ਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜਨਤਾ ਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਸਿਆਸਤ ਸਿੱਧੀ

ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਫਾਇਦਾ ਹੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਇਕਮਾਤਰ ਕਸੌਟੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਅਚਨਚੇਤ ਜਾਗੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਸਦਕਾ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਨਿਤੀਸ਼ ਨੇ ਜਿਸ ਜੀਤਨਰਾਮ ਮਾਂਝੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਰਜੇਡੀ-ਕਾਂਗਰਸ ਗਠਜੋੜ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਹੁਣ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਵੀ ਐਨਡੀਏ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਲੋਕ ਜਨਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਨੂੰ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ

ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ

ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਇਕ ਹੀ ਸੀਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਈ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 122 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸੀਟਾਂ ਗੰਢ ਲਈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨਿਤੀਸ਼ ਦੇ ਐਨਡੀਏ ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣਾਵੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪੱਕਾ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਸੋ, ਮੋਦੀ-ਨਿਤੀਸ਼ ਫਿਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਗੁਣਗੁਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਬਿਪਤਾ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਆਈ ਉਪੱਦਰ ਕੁਸ਼ਵਾਹਾ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲੋਕਤੰਤਰਕ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਰਜੇਡੀ-ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਗਠਜੋੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਸੱਤਾ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਤਾਂ

ਮਾਂਝੀ ਦੇ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਵਾਮੀ ਮੋਰਚੇ' ਖਾਤਰ ਛੱਡਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲੇ ਹਨ ਲੋਕ ਜਨਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਤੀਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਵੱਧ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਜਾਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਚਿਹਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਭਾਵੇਂ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰ ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੂਤ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰੱਗਜ਼ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਵੱਡੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਦੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਮੁੱਦਾ ਭਖਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਣਾ ਭੁੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਬੜਬੋਲੇ ਡੀਜੀਪੀ ਗੁਪਤੋਸ਼ਵਰ ਪਾਂਡੇ ਵੱਲੋਂ ਵੀਆਰਐੱਸ ਲੈਣ ਨਾਲ ਵੀ ਪੂਰੇ ਕਾਂਡ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਮਨਸੂਬਿਆਂ

ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਟਿਕਟ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਮਾਰ ਖਾ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਨਿਤੀਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲੂ ਨੇ ਜੇ ਐਮ-ਵਾਈ (ਮੁਸਲਿਮ-ਯਾਦਵ) ਦਾ ਜੇਤੂ ਚੁਣਾਵੀ ਸਮੀਕਰਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਠੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲਾਲੂ ਦੀ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੀ ਆਰਜੇਡੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਧਿਰ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਨਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹੋਸੀਅਤ ਅਜੇ ਵੀ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਜਾਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹੋਸੀਅਤ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਦਲਾਅ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਸਰਦਾਰ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ।

ਲਾਲੂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇਜਸਵੀ-ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ ਬਚਕਾਨਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਰਘੂਵੰਸ਼ ਪੁਸ਼ਾਦ ਸਿੰਘ ਭਲੇਮਾਣਸ ਦੀ ਛਬੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤਾਕਤਵਰ ਰਾਜਪੂਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਚਿਹਰਾ ਸਨ। ਰਘੂਵੰਸ਼ ਬਾਬੂ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ 'ਏਮਸ' ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜੰਗ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਦਾ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਆਰਜੇਡੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਲਾਲੂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਚੱਲ ਵਧੇ। ਬਾਹੂਬਲੀ ਨੇਤਾ ਰਾਮਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਲੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਆਰਜੇਡੀ ਖਰੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਆਗੂ ਰਘੂਵੰਸ਼ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੇਗੀ, ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਹੀ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਇੰਨਾ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਲਈ ਹੀ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਾਬਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਨਿਤੀਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਸਰਦਾਰ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਆਰਜੇਡੀ-ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਤੇਜਸਵੀ, ਨਿਤੀਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲੂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕੇ ਸਨ। ਉਂਜ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦੇ ਨਿਤੀਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹਨ। ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਚਹੁਮੁਖੀ ਬਦਹਾਲੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਰੋਨਾਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਪੀੜਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੱਕ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਉਠਾਵੇਗੀ, ਉਸ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਸੰਸਦ ਦੇ ਹਾਲੀਆ ਮੌਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਪਾਧਾਪੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਜੇ ਮੁੱਦਾ ਬਣਨਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਬਿਲਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਭਾਵੇਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਕਿਸਾਨੀ ਵਿਰੋਧੀ ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬੇ ਮਿਸ਼ਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਵੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਮਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਕੱਚਾ ਆੜਤੀਆਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ, ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ, ਕਲਾਕਾਰ, ਅਦਾਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹੱਕੀ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਜੀਅ ਜਾਨ ਨਾਲ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਘੋਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੱਜਵਾਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਹ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਹਰ ਵਰਗ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਅੰਦੋਲਨ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਚ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਸੇਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਿਸਾਨੀ ਲਹੂ ਨੂੰ ਗਰਮਾਇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦਰਮਿਆਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਰੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਬਹਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੇਂ ਅਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਅਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਪਿਛਾਹ ਨਹੀਂ ਮੁੜੇਗੀ, ਭਾਵ ਕਿਸਾਨੀ ਕਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਰੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚੋਂ ਧਾਰਾ 370 ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਅਪਣੇ ਸਖਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ

ਕਿਸਾਨੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਧਮਕੀ ਭਰਿਆ ਇਸ਼ਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੈਰਤਮੰਦ ਪੁੰਨ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਵੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਇਹਨਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਕਾਲੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਪਣੇ ਖੋਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਿਖਾਈ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਧਮਕੀ ਰੋਹਤਾਸ (ਬਿਹਾਰ) ਦੀ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਤੇ ਕਿੱਧਰ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 370 ਦਾ ਕਿਸਾਨੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨ ਚ ਕੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਤਾਂ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਚ ਉਸ ਮੌਕੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕ ਹਕੂਕ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਦੋ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕ ਧਾਰਾ 370 ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪਣੇ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਸਕਣ, ਇਸ ਲਈ ਉੱਥੇ ਦੇ ਸੰਚਾਰ

ਸਾਧਨ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੱਪ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਵੀ ਜੇਕਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨੰਗੇ ਧੜ ਖੜਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਉਹ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਵਰਗੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਬੀਬੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬੇਹੱਦ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤ ਕੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਭੜਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਬਹੁ ਬੇਟੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜਤ ਆਬਰੂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਡਟ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਆਹਿਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਬਾਵ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤਿਆਂ ਨਿਭਾਇਆ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬਾ-ਇੱਜ਼ਤ ਘਰੋ-ਘਰੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੇਕ ਨੀਅਤੀ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਮਿਸ਼ਾਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਅੱਜ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਹਿਮ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲੀ ਬੈਠੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਬਣੀ ਇਸ ਅਖਾਣ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਾ ਹੀ ਜੂਨ 84 ਦੀ ਖੂਨੀ ਦਰਿਸ਼ਤ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੀ, ਬਲਕਿ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਹ ਭੜਕਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗੈਰ ਮਨੁੱਖੀ ਜੁਲਮਾਂ ਅੱਗੇ ਸਮਰੱਥ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੀ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਤਰਜ ਤੇ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਵਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਨੇ ਤਬੀਆਂ, ਚਰਖੜੀਆਂ, ਆਰਿਆਂ, ਰੰਬੀਆਂ, ਉਥਲਦੀਆਂ ਦੇਗਾਂ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਦੀਆਂ ਜੁਲਮੀ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀ ਝਾਲ ਝੱਲਣਾ ਅਪਣੀ ਫਿਤਰਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਜੇ ਜੀਵੇ ਪਤਿ ਲਥੀ ਜਾਏ। ਸਭੁ ਹਰਮੂ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ। ਅਤੇ ਭੈ ਕਾਕੂ ਕਉ ਦੇਤ ਨਾਹਿ ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ। ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਫਲਸਫੇ ਨੇ ਜਰਖੇਜ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਵਿੱਚ ਨਾਂ ਹੀ ਡਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਰਾਉਣਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰ ਵੀ ਰੱਜਵਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਲੋੜ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਫਰਤ ਦੇ ਵਣਜਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਕੜ ਭੰਨਣ ਦਾ ਜੇਰਾ ਵੀ ਸਿੱਦਤ ਨਾਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਘੁੰਗ ਵਸਦਾ ਪੰਜਾਬ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੁੱਝੇ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਮੁੜ ਗੌਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ
ਪਾਲੀਵਾਲ
99142-58142

ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਸਿੰਘਪੁਰ 'ਚ ਜੰਮੇ-ਪਲੇ ਅਤੇ ਭਰ ਜਵਾਨੀ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਆਣ ਵਸੇ। ਭਾਰਤ, ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ ਅਣਜਾਣ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਨੌਜਵਾਨ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਨੂੰ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਟੈਂਕਾਂ, ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ 1984 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੇ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਨੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਕੌਮ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਸਾਡੇ ਲੋਕ' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਛਾਪ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ Patrick J Nevers ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ The Face of Terror in India ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਏ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਸਾਹਿਤ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

-ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

“ਗੱਲਬਾਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ ਅਰਾਜਕਤਾ ਅਤੇ 1984 ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਵੱਲ ਮੁੜ ਗਈ”

ਕੀ ਕਪੂਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਹੈ? ਕੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸੀ? ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰੀ ਘਟਨਾ ਉੱਤੇ ਨਵੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਸੂਚਨਾ ਉਜਾਗਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੇਵਾ (ਆਈ.ਏ.ਐੱਸ.) ਵਿੱਚ ਅਫ਼ਸਰ ਵਜੋਂ ਤੀਹ ਸਾਲ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਅ ਚੁੱਕੇ ਗੁਰਦੇਵ ਗਰੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ 2006 ਵਿੱਚ ਛਾਪੀ ਗਈ ਪੁਸਤਕ 'ਦਾ ਸਰਚਿੰਗ ਆਈ' ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 1980ਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਜੁਆਇੰਟ ਸੈਕਟਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਗਰੇਵਾਲ ਬਿਆਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਇੱਕ ਸਾਬੀ ਆਈ.ਏ.ਐੱਸ. ਅਫ਼ਸਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ 1987 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ। ਗਰੇਵਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੌਕੇ “ਗੱਲਬਾਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ ਅਰਾਜਕਤਾ ਅਤੇ 1984 ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਵੱਲ ਮੁੜ ਗਈ।” ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਿਆ ਤਾਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਗੱਲ ਮੰਨੀ:

“ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਹੈ? ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੈਕਟਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਵੱਢੇ ਹੋਏ ਸਿਰ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ।”

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਸਰ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ (ਆਈ.ਬੀ.) ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਜੁਆਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐੱਮ.ਕੇ. ਧਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਢੁੱਕਵੀਂ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਯਥਾ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜਾਂ ਦਬਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਧਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ “ਸੱਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੁਝ ‘ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੰਮ’ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੋ।” ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ: “ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।” ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇੱਕ ‘ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੰਮ’ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਲੜੀਵਾਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੱਤਾ ਉੱਤੇ ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਪਕੜ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ। ‘ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੰਮਾਂ’ ਵਿੱਚ ਆਈ.ਬੀ. ‘ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੰਮਾਂ’ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਆਈ.ਬੀ. ਦੇ ਬੰਦਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਧਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ:

ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਮਾਣਦਾ। ਕੁਝ ਹਾਲਾਤ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿਊਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਬੇਵਸੀ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਸੁਰੰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ

ਦਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਫ਼ਸਰ ਲਗਪਗ ਸੰਗਠਿਤ ਮਾਫ਼ੀਆ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੁ ਜਾਨਲੇਵਾ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੁੰਨਸਾਨ ਚੌਰਸਤੇ ਉੱਤੇ ਟਰੱਕ ਵੱਲੋਂ ਟੱਕਰ ਖਾ ਕੇ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਹਨੇਰੀ ਸੁਰੰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ‘ਵੇਸਵਾ’ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜੋ ਜਿਊਂਦੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਟੀਚੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉੱਤੇ ਕਈ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੰਪਰ ਰਚਣ ਦੀ ਧੁਨ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹਰ ਥਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਆਈ.ਐੱਨ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਨੀਤੀ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ “ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਤਰੋੜਾਂ ਪਾਉਣਾ ਸੀ” ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਮਰਥਨ ਹਾਸਲ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ “ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਮੂਲਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਲਨਵਾਦੀਆਂ (ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ) ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦੋਗਲੀ ਨੀਤੀ” ਅਪਣਾਉਣ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਏਕਤਾ ਖਿੰਡਣ ਲੱਗੀ। ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਕੇ.ਸੀ.

ਸਿੰਘਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਈ.ਐੱਨ.ਸੀ. “ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਨਰਮ ਦਲੀਏ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।”

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖੜਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ “ਅਕਾਲੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਜਨਤਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਅਪਣਾਇਆ।” ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਕਤਵਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹਠਧਰੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਛੋਟੀ ਸਿਆਸੀ ਬਾਡੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਰਬਉੱਚਤਾ ਪੱਖੀ ਹਿੰਦੂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ‘ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ’ ਨਾ ਲੈਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ‘ਹਿੰਦੂ ਵੋਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ’ ਦੀ ਆਈ.ਐੱਨ.ਸੀ. ਦੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਫ਼ਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ‘ਜਾਦੂ ਦੀ ਛੜੀ’ ਸਾਬਿਤ ਹੋਏ। ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫ਼ਿਰਕੂਪੁਣਾ ਭੜਕਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੁਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੇ ਲਿਖਿਆ: ਇਸ ਖੇਡ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਹੋਣਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਜਾਦੂ ਦੀ ਛੜੀ ਸਾਬਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਫ਼ਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਭੜਕਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਿਰਫ਼

ਇੱਕ ਅਸਰਦਾਰ ਰੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸਗੋਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਜਾਦੂ ਦੀ ਛੜੀ ਵੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਮੁਹਿੰਮ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫ਼ਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚ ਕੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁੜ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫ਼ਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਨੌਜਵਾਨ ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ‘ਹਿੰਦੂ’ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਿਆਂ ਲਈ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

“ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ, ਅਛੂਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਚੈਨੀ ਉਪਜਾ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।”

ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਭਾਂਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਰਮਿਆਨ ਧਾਰਮਿਕ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਨਚਾਹੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲੇ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਝੰਡੇ ਹੋਣ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਰੋ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕਈ ਧੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਕਾਂਗਰਸ ਹੀ ਇਸ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਸਿੰਘਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ : (ਚਲਦਾ)

ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਵਿਉਂਪਾਰ

ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਕੋਰੋਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਟਲੀ, ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੁਖਦਾਈ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਸਨ। ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਲ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਚੀਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੂਹਾਨ 'ਚ ਕਿਸੇ ਚਮਕਿੰਦੜ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦੇ ਜਾਨਵਰ 'ਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ। ਚੀਨ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਲੈਬਰਟਰੀ 'ਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਕੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਵਕਤ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਏਗਾ। ਪਰ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਜਾਨਾਂ ਗਵਾ ਕੇ ਇਸ ਮਾਰੂ ਬਿਪਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ, ਜਦ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਦੋ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ, ਇਟਲੀ 'ਚ 36400, ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ 42000 ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਵੀ ਅੰਕੜਾ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਘਰੋਂ ਜਾਣਾ ਲੱਗਭੱਗ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਰਿਫ਼ਤੂ, ਫਿਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਕਡਾਊਨ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਸਮਾਂ ਕੱਟਣ ਲਈ ਟੀ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਮਸਰੂਫੀਅਤ ਕਰ ਕੇ ਟੀ ਵੀ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੁਭਾ-ਸ਼ਾਮ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਚੈਨਲ ਕੋਰੋਨਾ ਦੀਆਂ ਡਰਾਵਣੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਭੈਅ-ਭੀਤ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਵਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਯਾਰਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ। ਜੇ ਕੋਰੋਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਬਣੇਗਾ। ਮੌਤ ਵੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਅਣਿਆਈਂ ਮੌਤ ਹੀ ਹੋਈ ਨਾ ਫਿਰ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਸੋਚ-ਸੋਚ ਕੇ ਸਿਰ ਚਕਰਾਉਣ ਲੱਗਦਾ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਇਹ ਤਾਂ ਅਵਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਦੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ-ਦੋ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਗੱਲ ਜਲਦੀ ਸਮਝ ਆ ਗਈ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਟੀ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਰਾਜਪੂਤ ਇੱਕ ਸਫਲ ਫਿਲਮ ਐਕਟਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਨਾਮ ਕਮਾਇਆ ਅਤੇ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ। ਵਾਰਵਾ ਖਰਚੀਲਾ ਸੀ। ਯਾਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਟਰਿਪ

'ਤੇ ਸਤਰ ਲੱਖ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਵੀ ਆਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿੱਤਰ ਰਿਆ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਲਾਗਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਲੱਗਭੱਗ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਇਹੀ ਬਹਿਸ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਨੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਕਰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਕੰਗਨਾ ਰਾਨੌਤ ਆ ਟਪਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਪਸਰੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਗਟਰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾਇਆ ਕਸ਼ਮੀਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਐੱਮ ਪੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰਾਮਖੋਰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਉਸ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਤੇ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਚਲਾ ਕੇ ਵਧਾਏ ਹੋਏ ਹਿੱਸੇ ਗਿਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲੱਗਭੱਗ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਬੁਲਾ ਕੇ ਲੰਬੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਕਰਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕੰਮ ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਰੋਨਾ ਕਰ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਲਈ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਡਿੱਕੇ-ਡੋਲੇ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦੋ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਚੈਨਲ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਅਸਲੀ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੜੀ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਪਰੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ 'ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਪੂਰੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ। ਹੁਣ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਰਤ 'ਚ ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਗਭੱਗ ਇੱਕ ਲੱਖ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਲੱਗਭੱਗ ਦਸ

ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਸਾਡੇ ਲੋਕ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਾਲ

ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਸਾਨ, ਇਨ੍ਹੇ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਬੱਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸ ਬੋਝ ਖੋਲ੍ਹੇ ਦੱਬਿਆ ਇਨਸਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਹੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਕੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਕਿਸ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਇੱਥੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੈ, ਪਰ ਮੀਡੀਆ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਬੇਧਿਕਤਾ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਹੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਉਹ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਤੇ ਅਤੇ ਧਨ ਕੁਬੇਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹੇ-ਖੋਲ੍ਹੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੀਡੀਆ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਚੈਨਲ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੇਣਦਾਰ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਨਰੋਈਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਬੀਜਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਸ਼ਾਂਤ, ਸੰਜੇ ਰਾਊਤ, ਕੰਗਨਾ ਰਨੌਤ ਅਤੇ ਹੁਣ ਹਾਥਰਸ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ

ਉਲਝਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਵਿਉਂਪਾਰ 2019 'ਚ ਦੋ ਲੱਖ ਪੈਂਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਵਧ ਕੇ ਦੋ ਲੱਖ ਸੱਤੀ ਕਰੋੜ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਡੀ ਜੀ ਡੀ ਪੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਿਤੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਡਿਗੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵੀ ਸਿਖਰਾਂ ਛੂਹ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸੱਤਰ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਬਾਦੀ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਵੀ ਲੱਗਭੱਗ ਅੱਧੀ ਆਬਾਦੀ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਗਲ, ਵਟਸਐਪ ਅਤੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧਣ ਲਈ ਇੱਕ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ। ਆਰਸੀ ਅਤੇ ਨਾਰਮਟੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਲਿਖਤਾਂ, ਪਰ ਅੱਜ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਸੋਧਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੋਚਣ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁੰਡਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਰਾਜਪੂਤ ਵਰਗੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਉਲਝਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੈਂਟ ਨਾਲ ਮੀਡੀਆ ਪੈਸੇ ਵੀ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਉਠਦੇ ਜਲਜਲੇ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸ਼ਾਂਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿਰੋਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਅੰਦੋਲਨ ਹੀ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। M.NO. 9872420100

ਦੇਰ ਆਏ...: ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਧਮਾਕੇਦਾਰ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਚਰਚੇ, ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਵੱਡਾ ਦਾਅ !

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਿਪਟੀ ਸੀਐਮ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਅਸਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਲੰਮੀ ਸਿਆਸੀ ਚੁੱਪੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਗਰਮੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਮੁੜ ਚਮਕਣ ਦੀਆਂ ਕਨਸੇਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਦਾਅਵੇ ਮੁਤਾਬਕ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਨ-ਮਟਾਵ ਸਮਾਪਤੀ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਵੀ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਧੂ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹਰੀਸ਼ ਰਾਵਤ ਵਲੋਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਧੂ 'ਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵੇਖਣਾ, ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਧੂ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕੈਪਟਨ ਕਹਿਣ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜੋ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਦੀ ਸਿੱਧੂ ਬਾਰੇ ਮਨਸ਼ਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਖੇਤੀ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਸਿੱਧੂ ਵਲੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਬੋਲੇ ਗਏ ਤਰੀਕੀ-ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਵਲੋਂ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਤਵੱਜੋਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪੰਡਤ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਧਮਾਕੇਦਾਰ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਈ ਮੁਹਾਜ਼ਾਂ

'ਤੇ ਚੁਨੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਉਤਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਸੀਨਾ ਵਗਾਉਣਾ ਪੈ

ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਭਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਵਰਗੇ ਹੱਥੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਜਵਾਬ ਆਗੂ ਦੀ ਘਾਟ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਰੜਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਹੱਕ 'ਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਤਰਲੋਂਛੱਡੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਖੇਤੀ ਬਿੱਲਾਂ ਮੌਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਵਤੀਰੇ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਘਰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਰ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਕਦਮ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨ-2022 ਤਹਿਤ ਭੰਡਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਹੱਥੋਂ ਨਹੀਂ

ਜਾਣ ਦੇ ਰਹੀਆਂ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਵਰਗੇ ਆਗੂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਢਾਲ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਦਿਆਨਦਾਰੀ ਤੇ ਗੱਲ ਸਿੱਧਾ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਕਹਿਣ ਦੀ ਅਦਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵੀ ਕਾਇਲ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਿੱਧੂ ਵਾਂਗ ਬੇਬਾਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਣਾ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਪਾਣੀ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਧੱਕੜ ਤੇ ਬੇਬਾਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਦਰ ਕਦਰ ਪੈਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ, ਪਰ ਅਗਾਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਧਮਾਕੇਦਾਰ ਵਾਪਸੀ ਲਗਭਗ ਤੈਅ ਹੈ। ਲੰਮੀ ਸਿਆਸੀ ਚੁੱਪੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾਵਾਦੀ ਢੰਗ-ਵਤੀਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਟੈਂਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖੀ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਲੋਗੋਵਾਲ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕੰਧ ਤੇ ਚੋਪਿਆ ਲਾਹਨਤ-ਪੱਤਰ

ਲੋਗੋਵਾਲ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲੈ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੋਗੋਵਾਲ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੇੜੇ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਲੋਗੋਵਾਲ ਵਿਖੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਧਰਨੇ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੋਗੋਵਾਲ ਦੇ ਘਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਲੋਗੋਵਾਲ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅੱਗੇ ਜਿੱਥੇ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਰੋਸ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਨੂੰ

ਲਾਹਨਤ-ਪੱਤਰ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਅੱਗੇ ਚੋਪ ਦਿੱਤਾ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਲੋਗੋਵਾਲ ਵਿਖੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਧਰਨੇ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਜ਼ਬਾ ਸਿੰਘ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਜਵਾਰਕ (ਦੇਵੇਂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਯੂਨਾਇਟਿਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਸਕੱਤਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਲੋਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਕਿੰਨੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਲੋਗੋਵਾਲ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ।

ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਲਈ ਖਤਰਾ

ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਸ਼ਵ ਉੱਤੇ ਅੱਜ ਨਿੱਜੀਕਰਨ, ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦਾ ਭੂਤ ਸਵਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵੀ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਵਲੋਂ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗਤੀ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਭ ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਧੇਗਾ, ਗਰੀਬੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੂਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ! ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਭੇੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ? ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ, ਅਜ਼ਾਦੀ, ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿਧਰੇ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਨਹੀਂ ਭਰਦੇ। ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1991 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਈਆਂ, ਸਭ ਨੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਤੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ। ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਣਾਮ ਹੈ ਕਿ ਕਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਨਰਕਮਈ ਦੁੱਦਾਇਕ ਜੀਵਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਕਰੋੜਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ, ਅਪੰਗ ਗੱਠੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹੇ, ਘਨੜੀਆਂ, ਸਾਈਕਲਾਂ, ਟੈਚੀਆਂ ਤੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਪੈਦਲ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਭੁੱਖੇ-ਪਿਆਸੇ ਵਿਲਕਦੇ ਮਿਲੇ। ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਲਾਂ ਵੱਧੀ ਰਾਤ-ਦਿਨ ਤੁਰਨ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਲਗੂ-ਲਗਾਣ ਹੋਏ, ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ, ਪਲਿਸ ਦੇ ਤਖ਼ਤਦਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਰੇਲ ਲਾਈਨਾਂ ਉੱਤੇ ਚਲਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡਾਂ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਦੇ ਇੱਧਰ, ਕਦੇ ਉਧਰ ਘੁਮਾ ਘੁਮਾ ਕੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰ, ਮਿਸਤਰੀ, ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਾਲੇ, ਥੀਵੀਲਰ ਵਾਲੇ, ਟੈਕਸੀ ਵਾਲੇ, ਡਰਾਈਵਰ, ਕੰਨਡਕਟਰ, ਰੇਹੜੀ-ਫੜੀ ਵਾਲੇ, ਫੇਰੀ ਵਾਲੇ, ਛੋਟੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਲਾਕਡਾਉਨ ਕਾਰਨ ਪਿੱਛਲੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੈਸੇ ਪੈਸੇ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਿਹਾਰ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਰਗੇ ਗਰੀਬ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਕਸਬਿਆਂ 'ਚ ਸਹਿਮ ਤੇ ਮਾਰਾ ਮਾਰੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਚੋਣ ਵਾਇਦੇ, 'ਜੇ ਉਹ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹ ਹਵਾਈ ਚੱਪਲ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾਉਣਗੇ' ਜੁਮਲਾ ਬਣਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਹ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਆਡਰ ਸਮੇਂ ਵੀ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ

ਨਹੀਂ ਕਰਾ ਸਕੇ ਪਰ ਝਾੜਖੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੇਮੰਤ ਸੋਰੇਨ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਕੇ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਝਾੜਖੰਡ ਤਕ ਤਕਰੀਬਨ 180 ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਵਾਈ ਰਸਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇ ਬਿਰਸਾ ਮੁੰਡਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉੱਤੇ ਜਰੂਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤਬਾਹੀ ਵਿੱਚ ਝੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਾਡੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਇਤਾ ਵਧੀ ਹੈ। ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਯੇਚੂਰੀ ਨੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਅਮੀਰਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ 'ਔਛੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਜਾਦੂ' ਦੇ ਕਾਰਨ ਰੇਲਗੱਡੀਆਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਭਟਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹਾਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਕਟ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮਿਲਜੁਲ ਕੇ ਇਸ ਮਹਾਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 20 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦਾ ਪੈਕਜ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਤਰੀਕ ਵਾਲਾ ਚੈਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਹਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਨੀਰਵ ਮੋਦੀ, ਮੋਹਰ ਚੌਕਸੀ ਵਰਗੇ 50 ਬੈਂਕ ਲੋਨ ਡਿਫਾਲਟਰਾਂ ਦਾ 68607 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਜਰੂਰ ਮੁਆਫ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਕਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਤ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਕਰਨ ਲਈ ਬਦਲਾਵ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਯੂ ਪੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1200 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਹੀ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1000 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਲੇਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਛੇ ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਵਸ਼ੁਧਰਾ ਰਾਜੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਪਹਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਕੰਮ ਦਾ ਸਮਾਂ 8 ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 12 ਘੰਟੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ, ਦੋਵੇਂ ਵੋਟ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਕਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਦੀ ਕਰੋਧੀ ਦਰਮਿਆਨ ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅਸਿਹਯੋਗ ਕਾਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੈਕਟਰ ਸੀ ਉਥੇ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਮਾਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪਈ ਹੈ। ਵੀਅਤਨਾਮ ਤੇ ਕਿਊਬਾ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਸਪੇਨ ਤੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥਾਂ

ਐਸ ਐਲ ਵਿਰਦੀ
ਐਡਵੋਕੇਟ
98145-17499

ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ, ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਸਰਕਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਤੀਬਰ ਗਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦੂਜਾ ਨਿੱਜਕਰਨ ਵਿਚ ਉਦੇਸ਼ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲੇਗਾ ਕਿ ਪੰਨ ਦੀ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਗਰੀਬੀ-ਅਮੀਰੀ ਵਧਾਏਗੀ, ਕਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਧੇਗਾ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਹੋਰ ਭੈੜ ਵੀ ਉਪਜਣਗੇ। ਸਮਾਜ 'ਚ ਗਰੀਬੀ-ਅਮੀਰੀ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਕ ਵਰਗ ਲਈ ਸੁੱਖ ਤੇ ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ 32, ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ 8, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ 18 ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਸਥਾਪਤ

ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਬੈਂਕ ਕੌਮੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਮੁਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ, ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਵੀ.ਪੀ.ਸਿੰਘ, ਦੇਵਗੌੜਾ, ਆਈ.ਕੇ.ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ 80 ਤੋਂ ਵੱਧ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਖੜੇ ਕੀਤਾ।

ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੇਚਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੈਕਟਰਗਤ ਭਾਰਤ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਕਗਾਰ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ, ਏਅਰ ਸਪੇਸ ਤੇ ਏਅਰ ਪੋਰਟ, ਬਿਜਲੀ ਖੇਤਰ, ਕੋਲਾ, ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਊਰਜਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਟੁੱਟੇ-ਭੱਜੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਚੇ-ਖੁਚੇ 'ਵੈਲਫੇਅਰ ਮਾਡਲ' ਨੂੰ ਖਾਤਮੇ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦੇਵੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੇ ਮਾਨਵੀ ਤਬਾਹੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਲੱਖਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਹਤਾਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਾਜਪਾਈ ਅਨੁਸਾਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 42% ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੰਸਦ 'ਚ ਕਰੋੜਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਜੋ 2009 'ਚ 58% ਸੀ, 2014 'ਚ 82% ਤੇ 2019 'ਚ 90% ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਤੇ ਕਰੋੜਪਤੀਆਂ ਨੇ ਲੁੱਟ ਕੇ ਸਰਮਾਇਆ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਪੌਸ ਤੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀ/ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 16 ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਵੇਚੇ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2014 ਤੋਂ 2019 ਤੱਕ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ 23 ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ। ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅੱਠ ਵੱਡੇ ਅਦਾਰੇ, ਜਿਹੜੇ ਮਹਾਰਾਜਨ ਅਤੇ ਨਵਰਾਜਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਸਮੇਤ ਅਪਰਾਧੀ ਇੱਕ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹਨ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ

ਸੰਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਖਾਧ-ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੇ ਮਦਦ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਰਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਭਾਰਤ' ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਖਾਲੀ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰੇ, ਜੋ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਰਤ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਚੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰੇ।

ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਨੇ ਉਦਯੋਗ ਲਗਾਏ, ਅਦਾਰੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ, ਸ਼ੇਅਰ ਮਾਰਕੀਟ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਲਗਾਏ। ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਏ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੁੱਠੀਭਰ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਨੇ ਨੇਤਾਵਾਂ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬੀਮਾਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦਿਖਾ ਕੇ ਹੜੱਪ ਕਰ ਲਏ। ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਸਰਕਾਰ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੁਟਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰ ਉਸਾਰ ਕੇ ਦਲਿਤ ਸ਼ੋਸ਼ਿਤ ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਅੱਖੀ ਘੱਟਾ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਝੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੱਸ! ਇਹ ਹੀ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਹੈ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ, ਦੂਜਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਰਾਜੀ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਜਦਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਭਰਾਤਰੀਭਾਵ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਨਵੇਂ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਨਫਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ 'ਹਿੰਦੂ-ਕਰਨ', ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ 'ਹਿੰਦੂ-ਕਰਨ' ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਆਦਿ ਜੋ ਨਾਹਰੇ ਸੰਘਪਰਿਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਡੱਟਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

Uscipp Insurance Services
1050 N Carpenter RD STE C, Modesto, CA 95351

TRUCK INSURANCE

TRUCK TAX IFTA

Amarjit S Bir
amarjit@uscipp.org

Lic#0115593CA
Ph: (925)318-1247

R.PAL SINGH TAX PROFESSIONAL
ENROLLED AGENT

BOOKKEEPING ACCOUNTS PAYROLLS

- *TAX:- INDIVIDUAL,FAMILY,BUSINESS,TRUCKING
- *BOOKKEEPING ACCOUNTS PAYROLL
- * REAL ESTATE AND INCORPORATIONS
- *INSURANCE: LIFE Only-Agent,NOTARY

EXPECTING REFUND:
GET MONEY BACK FAST!
"Authorised IRS E-file Provider"
"Enrolled To Practice Before The IRS"

CALL:R.PAL SINGH EA- 510 750 3464
EA 00097224,CRTP A44237Realtor#1481514 , EA
Insurance Life-Only Agent #0G76896
39159 Paseo Padre Pkwy # 103,Fremont,CA 94538
Email:singhrpal@sbcglobal.net, singhrpal47@gmail.com
Singhtax.com

e-file
CTEC
California Tax Education Council
Approved For Practice

ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸ਼ਰਾਬ, ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹੈਵਾਨ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੈਵਾਨੀਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਵ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਫੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਲਈ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੀਂਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਤਰਸ ਨਾ ਆਵੇ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਹਰ ਇਕ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਢੁੱਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾਦ ਪੁਲਸ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਮਤਲਬ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਸਟਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਛੇਤੀ ਵਧ ਸਕੇ।

ਜਿਉ-ਜਿਉ ਦੁਪਹਿਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਗਰਮੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਸਿਕੱਜੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਹਟਵਾਂ ਛੱਤ 'ਤੇ ਪੱਖਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਦਰਅਸਲ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸੀ। ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਹਵਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਸੀ ਜੇ ਲੋਟ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਹਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਪਰ ਦਿਨੇ ਪੈਣਾ ਤਾਂ ਗਾਲ਼ਾਂ ਜਾਂ ਕੁੱਟ ਖਾਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਕੱਢ ਲੈਣਾ। ਇਸ ਲਈ ਬੈਠਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਭਲਾਈ ਸਮਝਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਪਿਛਲੇ 18 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਉਹੀ ਸਨ। ਜੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਮੁੜਕੇ ਨਾਲ ਭਿੰਨ ਕੇ ਬਦਵੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਵਾ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਸੁੱਕ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਹ ਇੱਥੇ ਆਕੜ ਜਾਂਦੇ ਜਿਵੇਂ ਪੱਗ ਨੂੰ ਮਾਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹਲਵਾਈਆਂ ਦਾ ਪੌਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ 'ਫਸੀ ਕੀ ਤੇ ਫੜਕਣ ਕੀ' ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਸਨ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਵੇਂ ਹੀ ਦਿਨ ਕਟੀ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਸੀ।

ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸੁੱਕ ਰਹੇ ਸਨ, ਖੁੱਲ੍ਹ 'ਤੇ ਸਿੱਕਰੀ ਜਿਹੀ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਘੜਾ ਵਿਚੜੇ ਵੱਲ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਪਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਰਾਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਲੱਤਾਂ ਸਿਕੱਜੇ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਇਕ ਲੱਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ

ਗਲ ਕੋਈ ਵੀਹ-ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਸੰਨ-2000 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੀ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਪੁਰ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਕ ਬੈਠਕ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹਿਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ 'ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਪੁਰ ਅਧਾਰਤ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ, ਅਰਥਾਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪੁਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧੀ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿੱਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਜਾਏ, ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਿਜੀ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰਵੇਂ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਕਾਰਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਵਿੱਚਲੇ ਹਉਮੈ ਦੇ ਟਕਰਾਉ ਕਾਰਣ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਠਿੱਠੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰ-ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਮਖਿਆਲੀ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ, ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ, ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਧ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਟਕਰਾਉ ਕਾਰਣ ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ,

ਤੇ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ਰਾਸ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਘੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਿਆ। ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੇ ਉਹ ਪਾਣੀ ਘੜੇ ਵਿੱਚ ਕਦੋਂ ਦਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਘੜਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਉਪਰ ਖਿੜਕੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਦਿਸਦਾ ਸੀ। ਜਿਆਦਾਤਰ ਇੱਥੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਪੁਲਸ ਕੁੱਟਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਮੈਂ ਨੰਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਉਸ ਵਿਆਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਨੇ ਕੁੱਟਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੱਪੜੇ ਲੁਹਾ ਕੇ ਅਲਫ਼ ਨੰਗਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਓਂ ਲਈ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਾ ਕੇ ਕੁੱਟਣਾ, ਪਿੱਛੇ ਬਾਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਉਗਲਾਂ ਦੇ ਪੁੱਟਿਆਂ 'ਤੇ ਡੰਡੇ ਮਾਰਨੇ, ਪਟੇ ਮਾਰਨੇ, ਘੋਟਾ ਫੇਰਨਾ, ਲੱਤਾਂ ਖੋਲਣੀਆਂ, ਗੀਟਰ ਚਲਾ ਕੇ ਉਪਰ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ, ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡਬੋ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਆਦਿ। ਅਜਿਹੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਉਸ ਵਿਆਕਤੀ ਤੋਂ ਉਹ ਵੀ ਮੰਨਵਾ ਲੈਂਦੇ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਆਹ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਬੰਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰਦਾ ਮਾਰਾ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ ਤੇ ਤੇ ਵਾਂਗ ਇਕੋ ਰਟ ਲਾ ਦਿੰਦਾ 'ਹਾਂ ਜੀ ਹਾਂ ਜੀ ਮੈਂ ਕੀਤਾ'। ਸਵੇਰੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤਕਰੀਬਨ 11 ਕੁ ਵਜੇ ਰੁੱਖੀ ਮਿੱਸੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਿੱਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਸੀ। ਖਿੜਕੀ ਵਿਚਦੀ ਬਾਹਰ ਧੁੱਪ ਚਮਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਆਕਤੀ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਸਿਕੱਜੇ ਵਿੱਚ ਲੱਤ ਦੇ ਕੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਚੁੱਪਚਾਪ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਿਆ ਨੀਵੀ ਪਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਤੇ ਚਿਹਰਾ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਜ਼ੁਰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਤਾਂ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇੱਥੇ ਸੀ। ਇਹ ਜਾਨਣ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਾਹਦੇ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ' 'ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਕਰਦਾਂ, ਮੇਰੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਇਕ ਪੁਲਸ ਦਾ ਹੌਲਦਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਧਾਰ ਹੀ ਜੋ ਦਿਲ ਕਰੇ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪੈਸੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਗਏ ਸੀ, ਅੱਜ ਜਦ ਪੈਸੇ ਮੰਗਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਫੜ

ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਵਲ ਹਵਾਲਾਤ ਕਿਸ਼ਤ ਸਤਾਰਵੀਂ

ਕੇ ਇੱਥੇ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਨਕਲੀ ਮਿਠਿਆਈਆਂ ਵੇਚਦਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਚੈੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਠਿਆਈ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਲੈਣੇ ਦੇ ਦੇਣੇ ਪੈ ਗਏ'। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ, ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕੇ ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। 'ਪੁਲਸ ਦਾ ਰਾਜ ਆ ਜੀ, ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੁਣਦਾ'। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਹੀ ਸਿਪਾਹੀ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਕੱਜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, 'ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ ਤੇਰੇ 'ਤੇ, ਚੱਲ ਤੇਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲੱਗੇ ਆਂ। ਦੁਬਾਰਾ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਨਾ ਕਰੀ, ਨਹੀਂ ਇੱਥੇ ਈ ਸੜਦਾ ਰਹੇਗਾ ਪਿਆ'। 'ਗਲਤੀ ਹੋਗੀ ਜੀ'। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਜੇਬ ਦੀ ਫੋਲਾ-ਫਾਲੀ ਕਰਕੇ ਜੋ ਪੈਸੇ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਸਨ ਕੱਢ ਲਏ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਠੁੱਕਣ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹਿਲ੍ਹਾ ਕੇ 'ਦੇਖਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਜਾਂ ਇਨਸਾਫ਼' ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲੇ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਐਡਰੈੱਸ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਸੁਨੇਹਾ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਈਂ ਕੇ ਖੋੜਾ ਮੁੰਡਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਹੈ'। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੇ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜੇਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਪੁਲਸ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ 'ਚੰਗਾ ਮੈਂ ਚਲਦਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਫਿਰ ਉੱਥੇ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਪਲ ਉਸ ਦੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰੁਕਣ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਇੱਥੇ ਵੀ ਇਕੱਲਿਆਂ ਬਿਤਾ ਲਈਆਂ ਸੀ।

ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਮੈਂ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਹਟਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕੇ ਅਚਾਨਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਅਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੌਲਦਾਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਇਕ ਹੋਰ ਹੌਲਦਾਰ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋ ਜਾਣੇ ਹੋਰ ਸਿਪਾਹੀ ਆ ਗਏ। ਉਸਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, 'ਉਲੈ ਬਈ ਅੱਜ ਰਾਤ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਡੁੱਕਣਾ'। 'ਕਿਹੜਾ' ? ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। 'ਉਹੀ ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਦਸਦਾ ਸੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਆਕੜਦਾ ਸੀ ਉਸ ਦਿਨ'। ਹੀਰੋ ਗਾਂਡਾ ਮੋਟਰ ਸਾਇਕਲ ਆ ਨਾ ਉਹਦੇ ਕੋਲ...? ਪੋਚਵੀਂ ਜਿਹੀ ਪੱਗ ਬਣਦਾ...? ਗੋਰਾ ਜਿਹਾ ਮੁੰਡਾ, ਦਾੜੀ ਮਾੜੀ-ਮਾੜੀ ਆ ਖੋਦੀ ਜਿਹੀ...?' ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉਸ ਨੇ ਲਗਤਾਰ ਹੀ ਕੀਤੇ ਤੇ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਹਾਂ-ਹਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਉਹਨੂੰ ਕਾਹਦੇ 'ਚ ਫੜਨਾ' ? ਉੱਠਵਾਦੀ ਆ ਸਾਲਾ, ਬਹੁਤ ਪੈਸੇ ਜਮਾਉਂਦਾ, ਅੱਜ ਕੱਢ ਦਿਆਂਗੇ ਸਾਰੀ ਆਕੜ.. ਨਾਲੇ ਸਾਲਾ ਸਾਮ੍ਹੀ ਤਕੜੀ ਆ, ਜੇ ਓਧਰ ਨੀ ਤਾਂ ਏਧਰ ਸਹੀ'। 'ਅੱਛ' ਕਹਿ ਕੇ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਕੱਲ ਤਾਂ ਬੜੇ ਬਚੇ'। ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ 'ਕਿਉ' ? ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, 'ਜਦੋਂ ਸੇਮ ਦਾ ਪੁਲ ਲੰਘਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਾਲਿਆ ਨੇ ਬਰੱਸਰ ਮਾਰਿਆ, ਮਸਾਂ ਬਚੇ, ਕਰਤਾ ਸੀ ਕੰਮ'। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਹੱਸ ਪਿਆ ਤੇ ਬਾਕੀ ਵੀ ਹੱਸ ਪਾਏ। ਦੂਜੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਮਨ ਹਲਕਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, 'ਯਾਰ ਡਰਦੇ 'ਨੀ ਭੋਰਾ, ਪਤੰਦਰ ਪਤਾ ਈ 'ਨੀ ਲਗਦਾ ਕਿੱਥੇ ਘਾਤ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ'। 'ਯਾਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰ ਲਗਦਾ, ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਬੱਸ ਇੱਥੇ ਈ ਸੰਤਰੀ-ਸੁੰਤਰੀ ਲੱਗ ਜਾਈਏ। ਜਾਨ ਆ ਤਾਂ ਜਹਾਨ ਆ, ਜਾਨ ਬਚੀ ਤੇ ਲਾਏ ਪਾਏ'। ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਬੋਲਿਆ। ਦੂਜਾ ਹੌਲਦਾਰ

ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, 'ਦੁਰ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ, ਸਾਲਿਆ ਜੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਈ ਡਰ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਘਰੋ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਚੌਕਾ ਕਰ ਜਾ ਕੇ ਭਰਜਾਈ ਨਾਲ'। 'ਮੱਚ ਯਾਰ, ਉਹ ਵੀ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਆ...' 'ਕੀ... ਬਈ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਚੌਕਾ ਕਰ...?' 'ਨਹੀਂ, ਕਹਿੰਦੀ ਆ ਛੱਡ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਨੌਕਰੀ ਜੀਹਦੇ 'ਚ 24 ਘੰਟੇ ਜਾਨ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹਰੇ'। 'ਪਰ ਫਿਰ ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲੂ'। 'ਇਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਿੰਨਾ, ਆਹੀ ਤਾਂ ਦਿਨ ਆ ਕਮਾਈ ਦੇ ..(ਫਿਰ ਹਸਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਯਾਰ, ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਮਨ ਆਈ ਕਰੋ, ਜੀਹਦੇ ਘਰੇ ਮਰਜ਼ੀ ਰੋਡ ਕਰੋ, ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਔਰਡਰ ਦੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਉ, ਮਲਾਈ ਮਿਲਦੀ ਆ ਤਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਆਉ, ਸੋਹਣੀ ਨੰਢੀ ਮਿਲਦੀ ਆ ਤਾਂ ਤੁਰੇ ਉੱਚੀ ਹਸਦਾ) ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜੇ ਦਿਨ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਣੇ ਆ ਆਪਣੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ, ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗੱਡੀ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਉ ਜਾਂ ਕੁੱਟ ਕੁਟਾਪਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਮਰ ਵੀ ਜਾਣੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਮਰਿਆ ਹਾਬੀ ਸਵਾ ਲੱਖ ਦਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਮੇਢੇ 'ਤੇ ਸਟਾਰ ਲੱਗਣ ਦੇ ਚਾਂਝ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਆ। ਚੰਗਾ ਚਲਦੇ ਆਂ, ਅੱਖ ਲਾ ਲਈਏ ਫੇਰ ਤੜਕੇ ਉਠਣਾ ਵੀ ਆ'। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਹੌਲਦਾਰ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕੇ ਉਹ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਕੇ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਝ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਨਾਲ ਕਦੋਂ, ਕਿੱਥੇ, ਕਿਵੇਂ, ਕੀ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਤਕੜੇ 4 ਕੁ ਵਜੇ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਦਰਅਸਲ ਅੱਜ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਗਰਮੀ ਤੇ ਮੱਛਰ ਕਾਰਨ ਮੇਰਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਉੱਤੋਂ ਪਾਏ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਗੰਦੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਮੈਲ੍ਹੇ ਕੁਚੈਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਤਨ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਤਨ ਕੱਜੀ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰ ਕੇ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਮੈਲੀ ਕਮੀਜ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਇਕ ਲੱਤ ਦੀ ਹੀ ਚੌਕੜੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ)

ਗਲ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ!

ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਉਭਰਨ ਲਈ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਦੀ 'ਹਿਦਾਇਤ' ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਵ-ਨਿਯੁਕਤ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ, ਜਿਥੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋੜ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਥਿਤੀ ਅਜਿਹੀ ਬਦਲੀ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਆਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਏ ਜਾਣ ਲਗ ਪਏ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੱਤਾ-ਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਾਰ ਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਰਵੱਚ ਪਾਰਮਕ ਸੰਸਥਾ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਢਾਹ ਲਗਣ ਲਗ ਪਈ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਪੁਰ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜਸੀ ਮੁੱਦੇ ਹੀ ਲਿਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜਿੱਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਕੜ ਕਢਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਮਾਇਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਉਂ ਜਾਪਣ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ, ਠਿਕਾਣੇ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਛੱਡਣਾ। ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨਿਰਪੱਖ ਨਾ ਹੋ ਇੱਕ-ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਹੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲਗੀ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਸੁਆਲ ਉਠ ਖੜੇ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਤਲਾਸ਼ਣਾ ਸਹਿਜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਸੁਆਲ ਇਹੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾਇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੀ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਸਰਵਚਤਾ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗਲ ਕਰਕੇ, ਸੰਕੇਤ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ 'ਅਜੀਤ'
+91 95 82 71 98 90
jaswantsinghajt@gmail.com

ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸੁਆਲ ਵੀ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਗਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ 'ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ ਪੰਚ ਪਰਧਾਨ'। ਪੰਚੇ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ' ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਣ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਕਿ 'ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ, ਜਿਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਥਕ

ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿੱਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਜੀ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰਵੇਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੋਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਵੀਹ-ਕੁ (20) ਵਰ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਪੁਰ ਅਮਲ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ, ਇਸਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਢਲੀ, ਅਰਥਾਤ ਗੁਰਮਤਿ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸੱਤਾ ਪੁਰ ਕਾਬਜ਼ ਮੁੱਖੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਰਵੱਚ ਪਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਤਨੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਮਿਲ ਜਾਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਜੀ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ 'ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ' ਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਪੁਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੇ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ' ਪੁਰ ਚਲ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਉਹ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਚਾਹੁਣ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵਜਾਦਿਆਂ ਰਹਿਣ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਚਨ-ਬੱਧ ਬਣਿਆ ਰਹਿਣ ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰੀ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਮਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸਮਝੇ-ਵਿਚਾਰੇ ਸੁਆਰਥ ਅਧੀਨ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਰਲਗੱਡ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਗਲ ਵੀ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ

ਰਾਜਨੀਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੀ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਪੁਰ ਜੋ ਲੋਕੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣਗੇ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਹਰ ਅਕਾਲੀ ਦੀ ਸੋਚ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਢਲ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਥੇ ਸੁਆਰਥ ਭਾਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਸੁਆਰਥ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸਰਵਚਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਤੁਸੀਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ : ਪਾਰਮਕ ਸੋਚ ਦੇ ਪਾਰਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ 'ਤੇ ਸਰਵਚਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰਾਨਾ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇਕਣ ਜਾਂ ਕਢਣ-ਕਢਾਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਣ-ਹਾਰ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਦਰ ਤੇ ਆ, ਜੋ ਵੀ ਨਿਮਾਣਾ ਹੋ ਆਪਣੀ ਭੁਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ, ਬਖਸ਼ੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣ ਸਮੇਂ ਨਾ ਤਾਂ ਅੜੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਰ ਲਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖ ਦੇ ਗਏ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਿੱਖ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਮਿੰਟ ਦੀ ਵੀ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਵੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਮੁੱਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸੀ ਮੁੱਦੇ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਪੁਰ ਸੁਆਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਛਿੰਦਾ 'ਸਾਡੇ ਲੋਕ' ਲਈ ਲੜੀਵਾਰ ਕਾਲਮ 'ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਸਾਡੇ ਲੋਕ' ਇਸ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਚਲੰਤ ਅਤੇ ਕਰੰਟ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗਮਈ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਏਗਾ, ਉੱਥੇ ਪੇਂਡੂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੀ ਕਰੇਗਾ। ਸਰਵਪੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਛਿੰਦੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਸਾਡੇ ਲੋਕ' ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਛਾਪ ਕੇ ਅਸੀਮ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ।
-ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਰਾਵਣ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ 'ਚ ਵਸ ਗਿਆ ਤੇ ਮੋਦੀ ਦਿਲੋਂ ਉਤਰ ਗਿਆ

ਰਤਨਾ:- ਭਜਨਿਆਂ ਕੱਲ ਦੁਸਹਿਰੇ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਕਹਿੰਦੇ ਮੋਦੀ ਦਾ ਰਾਵਣ ਵਾਂਗ ਪੁਤਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਦੁਸਹਿਰਾ ਮਨਾਇਆ?
ਭਜਨਾ ਅਮਲੀ:- ਹਾਂ ਤਾਇਆ, ਕੱਲੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ 'ਨੀ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਈ ਜਲਾਇਆ ਇਸ ਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ, ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਐਤਕੀ ਛੱਟੀ ਦੇ 'ਤੀ। ਉੱ ਵੀ ਰਾਵਣ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਜੁਲਮ ਤਾਂ ਮੋਦੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ।
ਭਾਨੂ:- ਜਮ੍ਹਾਂ ਸਈ ਕਿਹਾ ਬਾਈ ਤੂੰ, ਇਹ ਮੋਦੀ ਨੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਵੀ ਚੱਲ ਦਾ 'ਨੀ ਕੀਤਾ।
ਮਾਸਟਰ:- ਆਹ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਰਾਵਣ ਦਾ ਹਰ ਸਾਲ ਪੁਤਲਾ ਫੂਕ ਕੇ ਨੇਕੀ ਦੀ ਬਚੀ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦਸਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਕੇ ਰਾਵਣ ਦਾ ਕਸੂਰ ਕੀ ਆ? ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਉਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ, ਇਹੀ ਨਾ ਬੱਸ? ਪਰ ਉਹ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੀ ਭੈਣ ਸਰੂਪਨਖਾ ਦਾ ਲਫਮਣ ਨੇ ਨੱਕ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਜਾ ਦੱਸਿਆ। ਇਕ ਭਰਾ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੋਵੇ। ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਾਲ ਨੂੰ ਪਾਵੇ ਨਾਲ ਬੰਨਿਆਂ ਦੱਸਿਆ। ਫੇਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੀ ਹੋਈ ਬੇਪਤੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੈਂਦਾ। ਪਰ ਹੋਰਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਆ ਕੇ ਉਹ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ ਤਾਂ ਲੈ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਬਾਗ ਵਿਚ ਕੁਟੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਦਾਸੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਣਖੀ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੀ ਹੋਈ ਬੇਪਤੀ ਨਹੀਂ ਜ਼ਰ ਸਕਦਾ।
ਭਜਨਾ ਅਮਲੀ:- ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਤਾਂ ਕਤਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਇਹ ਕੀਤਾ ਸੀ।
ਭਾਨੂ:- ਅੱਛ!! ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਰਾਵਣ ਨੇ ਕੋਈ ਬੌਤ ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਤਾਂਹੀ ਤਾਂ ਲੋਕ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਲਾ ਜਲਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ।
ਭਜਨਾ ਅਮਲੀ:- ਰਾਵਣ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਵਸਦਾ, ਆਹ ਮੋਦੀ ਜਰੂਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਤੋਂ ਲਹਿ ਗਿਆ।
ਭਾਨੂ:- ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਆ ਬਈ ਮੋਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਹਿ ਗਿਆ ਪਰ ਰਾਵਣ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਵਸਦਾ ਬਾਈ?

ਭਜਨਾ ਅਮਲੀ:- ਤੇ ਹੋਰ ਕੀ, ਜੀਹਨੂੰ ਆਏ ਸਾਲ ਲੋਕ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਨੇ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੰਗ ਨਾਲ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਆ, ਜੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਆਏ ਸਾਲ ਦੁਸਹਿਰਾ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ।
ਰਤਨਾ:- ਹਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਪੁੱਤ ਤੇਗੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਆ। ਆਹ ਮੋਦੀ ਨੇ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਕਰਤਾ।
ਜੈਲਾ:- ਹੋਰ ਕੀ, ਸਭ ਵਰਗ ਦੁਖੀ ਨੇ ਉਹਤੋਂ, ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਈ ਲੋਲੀਪਾਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਖੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬਿੱਲਾਂ ਨਾਲ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਲੈਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਹੁੰਦੇ।
ਕੀਤੂ:- ਸਹੂਲਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੌਣੀ ਦੇਣੀ ਆ ਉਹਨੇ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ, ਸਹੂਲਤ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਜੀਹਨੂੰ ਦੇਣੀ ਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਈ ਉਹ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਅਡਾਨੀ ਅਥਾਨੀ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ।
ਰਤਨਾ:- ਆਹ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਇਹ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।
ਜੈਲਾ:- ਆਹ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਤਰੁਣ ਚੁੱਘ ਕਹਿੰਦਾ ਕੈਪਟਨ ਸੋਨੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਸਭ ਕਰ ਰਿਹਾ,

ਨਾ ਇਹਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀਹਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਓ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਈ ਗਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਓ।
ਭਜਨਾ ਅਮਲੀ:- ਜਿਸ ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਖਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਈ ਸ਼ੇਦ ਕਰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਮਤਲਬੀ ਲੋਕ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਮਗਰਮੱਛ ਨਾਲ ਵੇਰ ਰੱਖਣਾ ਇਕ ਦਿਨ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ।
ਕੀਤੂ:- ਉਂ ਸੁਣਿਆਂ ਮੋਦੀ ਪੰਜਾਬਦੀ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੰਗ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂ ਮਾਹਟਰਾ?
ਮਾਸਟਰ:- ਹਾਂ ਤਾਇਆ ਜੀ ਕਰ ਵੀ ਸਕਦੀ ਆ, ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮਨ-ਆਈਆਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਆ। ਪਰ ਮੈਂ 'ਨੀ ਸਮਝਦਾ ਕੇ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਉ, ਕਿਉਂਕਿ 2022 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਹੁੰਦਾ।

ਭਜਨਾ ਅਮਲੀ:- ਗੱਲ ਤਾਂ ਮਾਹਟਰਾ ਤੇਗੀ ਠੀਕ ਆ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਖਰਾਬ ਕਰੀ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵੀ ਖੇਡ ਖਰਾਬ ਕਰ ਹੀ ਲਈ ਆ। ਆਪ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਝਾੜੂ ਤੀਲਾ ਤੀਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਰਹੀ ਗੱਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅਜੇ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆ।
ਮਾਸਟਰ:- ਹਾਂ, ਤੇ ਅਜੇ ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਡੇਢ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤੇ ਜਾਂ ਬਣੀ ਖੇਡ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦਾ।
ਰਤਨਾ:- ਪੁੱਤ ਮਾਹਟਰਾ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਲਾਇਨਾਂ ਤੋਂ ਧਰਨੇ ਚੁੱਕ ਲਏ?
ਮਾਸਟਰ:- ਹਾਂ ਤਾਇਆ ਜੀ, ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਕਹੇ ਚੁੱਕ ਲਏ ਤਾਂ ਜੋ ਮਾਲ ਦੀ ਡੋਆ-ਢੁਆਈ ਲਈ ਦਿੱਕਤ ਨਾ ਆਵੇ।
ਰਤਨਾ:- ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿਆਪਣ ਵਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।
ਭਜਨਾ ਅਮਲੀ:- ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਆਪਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਪਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਮੂਰਖਤਾ ਦਾ

ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਲੈਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮਾਲ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਂਘਾ ਦੇਣ ਲਈ ਰੇਲਵੇ ਲਾਇਨਾਂ ਤੋਂ ਧਰਨਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਬੈਠ ਗਏ, ਪਰ ਹੁਣ ਸੁਣਿਆਂ ਦੋ ਦਿਨ ਰੇਲਾਂ ਚਲਾ ਕੇ ਆਪੇ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।
ਮਾਸਟਰ:- ਇਹ ਤਾਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚਾਲ ਆ, ਬਈ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਪੇ ਫੇਲ ਜੋ ਜਾਵੇਗਾ।
ਜੈਲਾ:- ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਫੇਲ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਲਾਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਚਲਾਈਆਂ।
ਭਜਨਾ ਅਮਲੀ:- ਆਹ, ਬੋੜੇ ਖਰਖਰੇ ਕਿੱਥੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਆ ਮੋਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹਦੀ ਰਿੱਚੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਦੀਆਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹਦੇ ਖੁਰਕ ਨਹੀਂ ਹਟਣੀ।
ਕੀਤੂ:- ਤਾਂਹੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹਤੋਂ ਤੰਗ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਨੇ।
ਰਤਨਾ:- ਸਭ ਤੇ ਗਲ ਗੂਠਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਇਹ ਤਾਂ, ਆਪਣੀ ਮਨਆਈ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਨਾ ਮਾਨੂੰ ਵਾਲੇ ਗੱਲ ਆ ਇਹਦੀ ਤਾਂ।
ਮਾਸਟਰ:- ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਹੁਬਹੁ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਬਈ ਹੁਣ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਆਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਜੋ ਸੋਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤ ਲਈਏ।
ਭਾਨੂ:- ਸਈ ਕਿਹਾ ਮਾਹਟਰਾ ਜੀ, ਇਕ ਵਾਰ ਮੌਕਾ ਖੁੱਝਿਆ ਮੁੜ ਪਤਾ ਨੀਂ ਹੱਥ ਆਵੇ ਜਾ ਨਾ, ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਜਦ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪਾਵਰ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦਿਲ ਆਏ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਇਹੀ ਸੋਚ ਲਗਦੀ ਆ ਮੋਦੀ ਦੀ।
ਭਜਨਾ ਅਮਲੀ:- ਪਰ ਆਏ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਲੋਕ ਆਈ ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਗੋਡਣੀਆਂ ਲਵਾ ਦੇਣਗੇ।
ਮਾਸਟਰ:- ਹਾਂ ਇਹ ਹੋ ਤਾਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਹਦੇ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋ ਕੇ ਲੜਣਾਂ ਪਵੇਗਾ, ਪਰ ਦੇਖਿਆ ਏਕਾ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਚਲਦਾ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ, ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਾਂ-ਗਿਆਰੀ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੀ ਆ, ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਕਿਤੇ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਸੀ।
ਭਜਨਾ ਅਮਲੀ:- ਅਖੇ 'ਆਪਣੇ ਨੇ ਡਬੋਇਆ ਗੈਰੋ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਦਮ ਬਾ, ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਹਾਂ ਡਬੋਈ ਜਹਾਂ ਪਾਣੀ ਕੰਮ ਬਾ'।

ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 26642 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਜਲੰਧਰ : ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੌਮੀ ਸਰਹੱਦੀ ਗੜਤ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 26642 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੌਰਥ ਅਮੈਰੀਕਲ ਪੰਜਾਬੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਨਾਪਾ) ਨੇ ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰ. ਚਾਹਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬਾਰਡਰ ਪਟਰੋਲ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2012 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਸਾਲ 2012 ਕੇਵਲ 642 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2018 ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਯੂ.ਐਸ. ਬਾਰਡਰ

ਪੈਟਰੋਲ ਨੇ 9234 ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2019 ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਭਾਰਤੀ 8027 ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅੰਕੜਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯੂ. ਐਸ. ਕਸਟਮਜ਼ ਐਂਡ ਬਾਰਡਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ (ਸੀਬੀਪੀ) ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ-ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਅਮਦਰ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ ਲਈ ਯੋਗ ਦਾਅਵੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ 'ਧੋਖਾ' ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰ. ਚਾਹਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ

ਜੋ ਹਰ ਸਾਲ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੇ ਮੈਕਸੀਕਲੀ ਵਿਖੇ ਸਰਹੱਦ ਦੀ ਵਾੜ ਦੇ ਤਿਨ ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ

'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ, ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਅਕਸਰ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਕਸੀਕਲੀ ਇਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਰਹੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ

ਰਾਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅੰਦਰ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰਨ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜਾਨ ਤੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਕਸਰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਬਿਨੈਪੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਟਰਾਂਸਿਟ ਸ਼ਰਨ ਰਿਕਾਰਡਸ ਐਕਸ ਕਲੀਰਿੰਗ ਹਾਊਸ (ਟੀ.ਆਰ.ਸੀ.) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2012 ਤੋਂ 2017 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲਗਭਗ 42.2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰਨ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਹਲ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਰ ਉਹ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਖਾੰਡ ਫੀਸਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੁਵਿਧਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੱਕ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੈਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਐਸ. ਕਸਟਮਜ਼ ਅਤੇ ਬਾਰਡਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਹੋਮਲੈਂਡ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕਜੁਟ ਬਾਰਡਰ ਏਜੰਸੀ ਹੈ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪੋਰਟਾਂ ਤੇ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਚਾਰਜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰ. ਚਾਹਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅੰਦਰ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣਾ ਕੋਈ ਖਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਵਾੜਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਬਿਡਨ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰਨ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਰਾਵਣ

ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ ਮਾਲੇਕੋਟਲਾ (ਸੰਗਰੂਰ)

ਵੈਸੇ ਹਰ ਸਾਲ ਮੇਰਾ ਤੁਸੀਂ, ਪੁਤਲਾ ਜਲਾਉਂਦੇ ਹੋ।
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਦੁੱਧ ਧੋਤੇ ਵੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹੋ।
ਪਰ ਅੰਦਰ ਵਾਲੇ ਰਾਵਣ ਦੀ ਨਾ, ਖਿੱਚੀ ਤੁਸੀਂ ਲਗਾਮ।
ਮੈਂ ਜਲਦਾ-ਜਲਦਾ ਵੀ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾਂ, ਹੈ ਕੋਈ 'ਬੋਝੇ' 'ਚੋਂ ਰਾਮ?

ਮੈਂ ਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਵਕਤਾ, ਨਾ ਗੀਸ ਤੁਹਾਥੋਂ ਹੋਣੀ ਏ।
ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਵਾਲੀ ਲੋਈ ਕਦੋਂ, ਪਿੰਡੇ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣੀ ਏ।
ਨਵਜੰਮੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ, ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਫਿਰੋ ਨਿਲਾਮ।
ਮੈਂ ਜਲਦਾ-ਜਲਦਾ ਵੀ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾਂ, ਹੈ ਕੋਈ 'ਬੋਝੇ' 'ਚੋਂ ਰਾਮ?

ਮੇਰੇ ਪੁਤਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪਏ ਪੁੱਟਦੇ ਨੇ।
ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਨਾਲ ਗੋਗੜ ਭਰਦੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਲੁੱਟਦੇ ਨੇ।
ਨਾ ਇੱਜ਼ਤ ਭੋਰਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਬੁਧ-ਬੁਧ ਕਰਦੀ ਫਿਰੋ ਅਬਾਮ।
ਮੈਂ ਜਲਦਾ-ਜਲਦਾ ਵੀ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾਂ, ਹੈ ਕੋਈ 'ਬੋਝੇ' 'ਚੋਂ ਰਾਮ?

ਮੈਂ ਜਲਦਾ-ਜਲਦਾ ਵੀ ਬੋਝੇ, ਇੱਕ ਕੰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਪਿਆ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ।
ਜੋ ਕਹਿਣ ਬੇ-ਗ਼ੈਰਤ ਮੈਨੂੰ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਪਿਆ ਹੱਸਦਾ ਹਾਂ।
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੰਡੋ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਦੇਵੇ ਪੈਗਾਮ।
ਮੈਂ ਜਲਦਾ-ਜਲਦਾ ਵੀ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾਂ, ਹੈ ਕੋਈ 'ਬੋਝੇ' 'ਚੋਂ ਰਾਮ?

ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਾਲੇ ਰਾਵਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਬਹਿ ਕੇ ਕਰੋ ਸਲਾਹ ਲੋਕੋ।
ਕਿਸ-ਕਿਸ ਨਾਲ ਵਫ਼ਾ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਕਿਸ-ਕਿਸ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੇ ਢਾਹ ਲੋਕੋ।
ਜਬਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਏਥੇ, ਰਾਵਣ ਫਿਰਨ ਸ਼ਰੇਆਮ।
ਮੈਂ ਜਲਦਾ-ਜਲਦਾ ਵੀ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾਂ, ਹੈ ਕੋਈ 'ਬੋਝੇ' 'ਚੋਂ ਰਾਮ?

ਜਦੋਂ ਪੁਤਲਾ ਮੇਰਾ ਰਾਖ ਹੋ ਗਿਆ, ਚੁੱਕ ਰਾਖ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈਣੀ।
ਕਿੰਝ ਕਰਨੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਔਰਤ ਦੀ, ਗੱਲ ਖਾਨੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲੈਣੀ।
'ਗੁਰਵਿੰਦਰ' ਸੀ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ, ਮਨ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਭੋਰਾ ਕਾਮ।
ਮੈਂ ਜਲਦਾ-ਜਲਦਾ ਵੀ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾਂ, ਹੈ ਕੋਈ 'ਬੋਝੇ' 'ਚੋਂ ਰਾਮ?

ਰਾਵਣ / ਕਵਿਤਾ

ਰਾਵਣ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰਾਜਾ ਸੀ।
ਉਹ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਤੇ ਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਗਿਆਤਾ ਸੀ।
ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਨੱਕ ਲਛਮਣ ਨੇ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।
ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।
ਉਸ ਨੇ ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੈਦ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।
ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਵੱਲ ਅੱਖ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤੱਕਿਆ ਸੀ।
ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਰਾਮ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕੀਤਾ ਸੀ।
ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।
ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਭਾਈ ਭਵੀਸ਼ਣ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡਿਆ ਸੀ।
ਉਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਰਾਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।
ਕਿੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਉਸ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਨੇ।
ਉਸ 'ਚ ਪਟਾਕੇ ਤੇ ਆਤਿਸ਼ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਰੱਖ ਅੱਗ ਲਾ ਰਹੇ ਨੇ।
ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਉਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ।
ਬੱਚਿਆਂ,ਬੀਮਾਰਾਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਜੀਣਾ ਮੁਹਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ।
ਹਰ ਸਾਲ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਮੁੜ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਤੇ ਪੁਤਲੇ ਫੂਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:
ਜੇ ਕਰ ਤੁਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ।
ਸਾਹ ਲਈ ਸ਼ੁੱਧ ਹਵਾ ਛੱਡ ਦਿਓ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ।

ਰੁੱਖ ਵੱਢ ਕੇ/ਗਜ਼ਲ

ਰੁੱਖ ਵੱਢ ਕੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ,
ਉਹ ਤਾਂ ਹੀ ਵੱਢਣ ਤੋਂ ਹਟਦਾ ਰੁੱਖ ਨਹੀਂ।
ਤਿੰਨਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਇਆ ਮੁੰਡਾ,
ਮਾਂ-ਪਿਉ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਿਆ ਕੋਈ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ।
ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਇਹ,
ਧੀ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੁੱਖ ਨਹੀਂ।

ਜੀਵਨ ਭਰ ਧਨ ਜੋੜੀ ਜਾਵੇ ਬੰਦਾ,
ਮਰਦੇ ਦਮ ਤਕ ਉਸ ਦੀ ਮਰਦੀ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ।
ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਡਰ ਦਾ ਜਲਵਾ ਦੇਖੋ,
ਘਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਵਿਖਾਦੇ ਮੁੱਖ ਨਹੀਂ।
ਸੱਭ ਕੁਝ ਕੋਰੋਨਾ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ ਭਾਵੇਂ,
ਬੰਦਾ ਬਣਿਆ ਫਿਰ ਵੀ ਯਾਰੋ, ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ।

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ ਰੱਕੜਾਂ ਢਾਹ

ਦੱਸ ਖਾਂ ਰੱਬਾ....!!!

ਪਾਈਆਂ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਟੀਆਂ ਲੀਰਾਂ
ਪੈਰੋਂ ਨੰਗੀ ਵਾਂਗ ਫਕੀਰਾਂ
ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਠੂਠਾ ਖਾਲੀ ਓਹਦੇ
ਛਾਵੇਂ ਬਹਿ ਗਈ ਜੰਡ ਕਰੀਰਾਂ

ਵਾਸਤੇ ਬੈਠੀ ਪਾਵੇ ਰੱਬ ਨੂੰ
ਗਲ ਚੋਂ ਰੱਬਾ ਲਾਹ ਵੇ ਜੱਬ ਨੂੰ
ਆ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਵੱਲੀਂ ਹੋ ਜਾ
ਮੇਰਾ ਵੀ ਰੱਬ ਕਹਿਦਿਆਂ ਸਭ ਨੂੰ

ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦੀ ਸਾਡੀ ਕੁੱਲੀ
ਮੈਂ ਨਾ ਰੱਬਾ ਤੈਨੂੰ ਭੁੱਲੀ
ਵਿਚ ਕੁੱਲੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਧੁੱਪਾਂ
ਹਵਾ ਵੀ ਬਣ ਹਨੇਰੀ ਝੁੱਲੀ।

ਵੱਡੇ ਰੁਤਬੇ ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ
ਮਹਿਲਾਂ ਮਾਰੀਆ ਉੱਚੀਆਂ ਮੱਲਾਂ
ਮੇਰੇ ਲਈ ਵੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਦੱਬਿਆ
ਦੱਸ ਖਾਂ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀ ਚੱਲਾਂ।

ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਕਿਉਂ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲਈ
ਹੌਲੀ ਚੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਾਹਲੀ
ਛੇਤੀ ਦੱਸ ਖਾਂ ਆਟਾ ਵੀ ਮੰਗਣੈ
ਬੋਝੇ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੀ ਹੋਊ ਵਾਹਲੀ।

ਗੁਰਵੀਰ ਕੌਰ ਅਤਫ਼ ਛਾਜਲਾ (ਸੰਗਰੂਰ)

ਕਹਿਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ

ਦਿਨ ਉਦਾਸ ਨੇ , ਰਾਤਾਂ ਗਮਗੀਨ ਨੇ।
ਦੋਸ਼ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ , ਕਿੰਨੇ ਸੰਗੀਨ ਨੇ।
ਦਨ ਦਨਾਂਦੇ ਕਾਤਲ, ਵਜ਼ੀਰ ਬਣ ਗਏ।
ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਫਕੀਰ ਬਣ ਗਏ।
ਅੱਲੇ ਨੇ ਜ਼ਖਮ ਹਜੇ, ਨਾਸੂਰ ਬਣ ਗਏ।
ਕੌਮ ਦੇ ਅਹਿਸਾਨ ਵੀ, ਕਸੂਰ ਬਣ ਗਏ।

ਦਿੱਲੀ, ਕਾਨਪੁਰ, ਇੰਦੌਰ, ਧਨਬਾਦ ਸੀ।
ਬੇਪੱਤ ਤੇ ਬੇਆਬਰੂ, ਹੋਏ ਬਰਬਾਦ ਸੀ।
ਪੁੱਛਿਆ ਨਾ ਹਾਲ, ਅੰਨ੍ਹਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਸੀ।
ਹਾਕਮ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ, ਨੀਅਤ ਨਾ ਸਾਫ਼ ਸੀ।
ਚੋਟੀ ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਸਬੂਤ ਮੰਗਦੇ ਨੇ।
ਨੱਕ ਹੇਠਾਂ ਹੋਇਆ, ਜਰਾ ਨਾ ਸੰਗਦੇ ਨੇ।

ਕਿੰਨੇ ਮਾਰੇ ਜੀਂਦੇ ਸਾੜੇ, ਕਿੰਨੇ ਅਨਾਥ ਨੇ?
ਚੁੰਨੀ ਲੱਥੀ ਕੱਢੇ ਹਾੜੇ, ਕਿੰਨੇ ਮੁਹਬਾਜ਼ ਨੇ?
ਝੂਠੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ, ਸਮਾਂ ਟਪਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਅੱਧੇ ਗਵਾਹ ਮਰ ਚੁੱਕੇ, ਬੱਸ ਟਰਕਾਂਦੇ ਨੇ।
ਬਹੁਤੇ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਕੇ, ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਹੋਏ ਨੇ।
ਰੋਸ ਕਰੀ? ਕਿਸ ਕੋਲ, ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ ਨੇ?

ਕਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸਨ, ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤਾਂ;
ਹਿੰਦ ਦੇ ਮੱਥੇ ਕਲੰਕ,ਇਤਹਾਸ ਪਾਵੇ ਬਾਤਾਂ ;
ਦੰਗੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਕਿੱਸਾ ਹੈ ਨਲਘਾਤ ਦਾ ;
ਖੂਬ ਭੰਡੀ ਕੌਮ, ਕੰਮ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ;
ਹਕੂਮਤਾਂ ਬਦਲੀਆਂ, ਪਰ ਸੋਚ ਉਹੀ ਹੈ ;
ਸਿਵਿਆਂ ਦੇ ਵੱਟੇ ਵੱਟ, ਕਿਰਦਾਰ ਉਹੀ ਹੈ ;

ਕਮਲ ਬੰਗਾ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ 916-897-8570

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ "ਨੂਰਪੁਰੀ"

ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ

ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।
ਬੰਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬੰਦਗੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।

ਮਜਲਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ ਉਦਾਸੀ ਮੁੱਢ ਤੋਂ,
ਮਹਿਫਲਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।

ਦੋਸ਼ ਦੇਈਏ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਭਲਾਂ,
ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਸਾਦਗੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।

ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੀ ਅਣਖ ਚਿੱਟਾ ਚਰ ਗਿਆ,
ਮਰਦਾਂ 'ਚੋਂ ਮਰਦਾਨਗੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।

ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਧੀਆਂ ਚੇਤਨ ਹੋ ਗਈਆਂ,
ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਬੇਬਸੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।

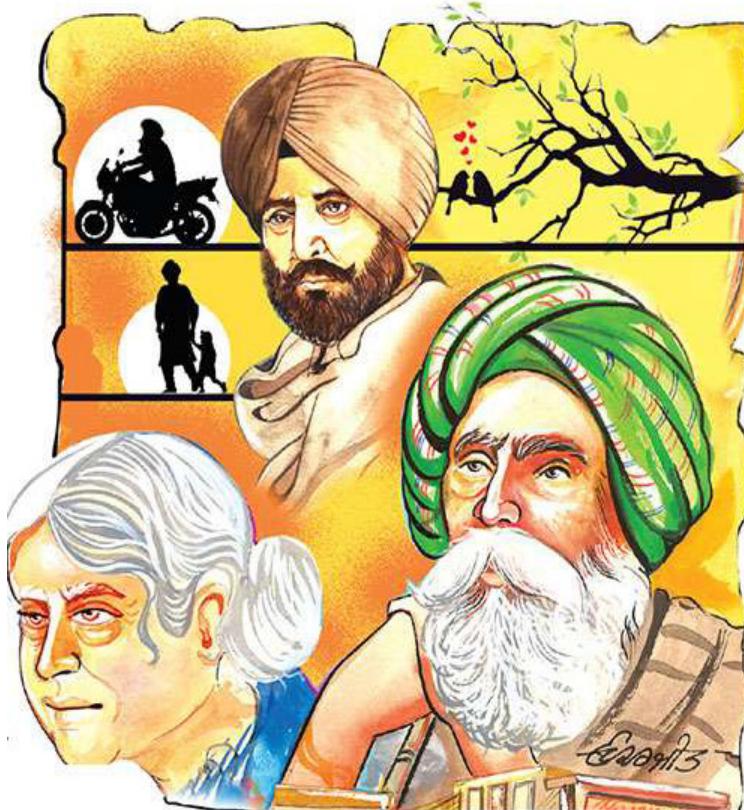

ਮੂਲ ਚੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਧੂਰੀ (ਸੰਗਰੂਰ)

ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਸੌਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ, ਬਾਪੂ ਦਾ ਝੁਰੜੀਆਂ ਭਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕੰਬਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ, 'ਪੁੱਤ ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ... ਗੋੜਾ ਮਾਰ ਜਾਇਆ ਕਰੀਂ, ਸਾਡਾ ਕੀ ਪਤਾ... ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ... ਰੁੱਖੜੇ ਦਾ।'
ਅੱਜ ਹੀ ਜਗਸੀਰ ਬਾਪੂ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਹ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਰੋਟੀ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਸੰਘ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਗਸੀਰ ਤੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ... ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ... ਬਜ਼ੁਰਗ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ... ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਪਾਲਿਆ... ਪੜ੍ਹਾਇਆ... ਤੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਹਰ ਖੁਸ਼ੀ ਕੁਰਬਾਨ... ਅੰਦਰੋਂ ਆ ਰਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਜਗਸੀਰ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਚੈਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਪਲਸੇਟੇ ਮਾਰਦਿਆਂ ਜਗਸੀਰ ਦੀ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜੀ। ਉਸ ਦੀ ਬੇਬੇ ਅਕਸਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, 'ਪੁੱਤ ਮਸਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਚਾਰ ਭੈਣਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤੇਰਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪੁੱਤਰ ਸਿਆਣਾ ਪੁੱਤ ਬਣੀਂ।'

ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆਈ। ਇਕ ਵਾਰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਬੁਖਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪੂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਕੱਚੇ ਰਸਤੇ ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਸ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਇਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਈਕਲ ਪੰਕਚਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਪੂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ, ਚਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸਾਈਕਲ ਰੋੜ੍ਹ (ਰੇਹੜ) ਕੇ ਹੀ ਘਰ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਚਾਰ ਕੁ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਸੀ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ। ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਗਸੀਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੀ। ਜਗਸੀਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਪੈਂਟ-ਸ਼ਰਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਘਰ ਪਲ ਰਿਹਾ, ਵੱਡਾ ਹੀ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੁੜ ਕਈ ਸਾਲ ਉਹ ਬਲਦ ਗੱਡੀ

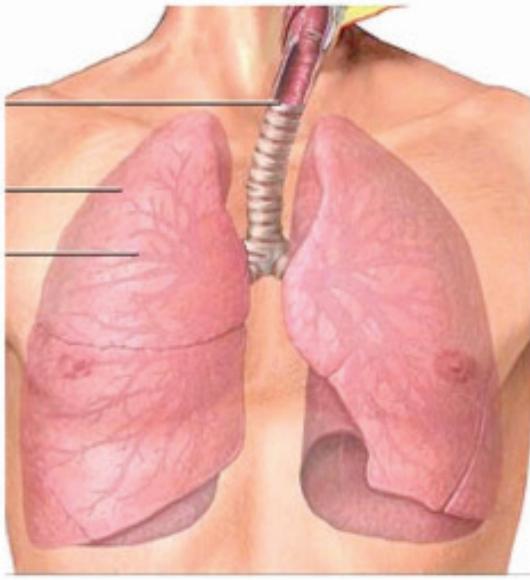

ਵੀ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਪੱਠੇ ਅਤੇ ਬਾਲਣ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੀ ਢੋਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਜਗਸੀਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੋਵੇਂ ਜੀਅ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਸਨ। ਆਖਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਅਕਸਰ

ਬਸੰਤ ਮਹਿਰਾਜਵੀ

ਉਠਦੇ-ਬਹਿੰਦੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੀ 'ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੀ, ਆਪਾਂ ਕੋਈ ਖਰਚ ਤੋਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਭੱਜਣ ਲੱਗੇ। ਆਪਾਂ ਦੋਵੇਂ ਡਿਊਟੀ ਵਾਲੇ ਆਂ... ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ, ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਨੌਕਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ... ਆਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਛੱਡ

ਆਈਏ।' ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਰਾਤ ਲੰਘਾਈ ਜਗਸੀਰ ਨੇ। ਸਵੇਰੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਦਫਤਰ ਜਾਣ ਲਈ ਅਜੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵੱਲ ਆ ਰਹੇ, ਟੈਕਟਰ 'ਤੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਗਾਣੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਬੇਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 'ਭੈਣ-ਭਾਈ ਤੇ ਮਾਪੇ ਮਿਲਦੇ ਨਹੀਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ...।' ਸਾਰਾ ਅੰਦਰ ਝੰਜੋੜਿਆ ਗਿਆ, ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ। 'ਨਹੀਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਕਰੂੰਗਾ ਬਾਪੂ-ਬੇਬੇ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਤਨਖਾਹ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣੀ ਪਵੇ', ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਸੋਚਾਂ ਸੋਚਦਾ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਮੁਹਰੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ-ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ।

ਫੇਫੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖੋ ਤੰਦਰੁਸਤ

ਹਰ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫਤੇ Respiratory care week (25 ਤੋਂ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2020) ਵਿਚ ਸਾਹ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ 'ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਫੇਫੜਿਆਂ ਲਈ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਫੇਫੜੇ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਰੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਹ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਰੋਗ ਕੋਵਿਡ 19, ਦਮਾ, ਪਲਮਨਰੀ ਰੋਗ, ਫੇਫੜਿਆਂ ਦਾ ਕੈਂਸਰ, ਸਟੀਕ ਫਾਈਬਰੋਸਿਸ, ਸਲੀਪ ਐਪਨੀਆ ਵਗੈਰਾ ਬੱਚੇ, ਨੌਜਵਾਨ, ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਹ-ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਆਮ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਤੰਬਾਕੂਨੋਸ਼ੀ ਦਾ ਧੂੰਆਂ, ਦੂਜੇ ਰਾਹੀਂ ਸਮੋਕ ਦਾ ਧੂੰਆਂ, ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਹਵਾ ਦੀ ਕੁਆਲਟੀ, ਮਿੱਟੀ-ਘੱਟੇ ਵਾਲਾ ਮਾਰੋਲ, ਅਲਕੋਹਲ ਦਾ ਵਾਧੂ ਸੇਵਨ, ਫੂਡ ਨੂੰ ਸੁਆਦੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਸਾਇਣ ਅਤੇ ਵਰਕ ਪਲੇਸ ਰਸਾਇਣ ਵਗੈਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਵਾਲਾ ਹਫਤਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੋਵਿਡ 19 ਦੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਕਮਜ਼ੋਰ ਫੇਫੜੇ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਫੇਫੜੇ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਕਈ ਮਿਲੀਅਨ ਸਾਹ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੱਖਾਂ ਮੌਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 19 ਮਿਲੀਅਨ ਦਾ ਆਂਕੜਾ ਵੱਧ ਰਹੀ ਸਿਗਰੇਟ-ਤੰਬਾਕੂਨੋਸ਼ੀ ਕਾਰਨ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਨੂੰ ਈ-ਸਿਗਰੇਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਬੈਰੋਪਿਸਟ ਸਰਬੋਤਮ ਕਾਰਡੀਓਪੁਲਮਨਰੀ ਫੰਕਸ਼ਨ, ਪੋਸਟ-ਸਰਜੀਕਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਹ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਹਫਤੇ ਦੌਰਾਨ ਦਮਾ ਅਤੇ ਸੀਓਪੀਡੀ (ਪਲਮਨਰੀ-ਰੋਗ), ਲੰਗ ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਲੜਨ ਬਾਰੇ ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਅਵੇਅਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ, ਪਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ, ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼ ਤੇ ਯੋਗਾ ਦੁਆਰਾ ਫੇਫੜਿਆਂ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਇਵੈਂਟ, 'ਤੇ ਅਵੇਅਰਨੈਸ ਕੈਂਪ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਫੇਫੜੇ ਛਾਤੀ ਦੀ ਕੋਵਿਟੀ ਵਿਚ ਬ੍ਰੈਸਟ ਬੋਨ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਾਇਰੋਗਲਾਈਫ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਵਿੰਡ ਪਾਈਪ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 1930 ਤੋਂ 1940 ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦਮੇ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਮਨੋਚਿਕਿਤਸਕਾਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਹ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਚਿਕਿਤਸਕ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ, ਸਟਰੋਕ ਅਤੇ ਸਦਮੇ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਰੀ ਪਦਾਰਥ ਮਿੱਟੀ-

ਅਨਿਲ ਧੀਰ ਕਾਲਮਨਿਸਟ

ਘੱਟਾ ਹਵਾ ਗਲੇ ਅੰਦਰ ਵਿੰਡ ਪਾਈਪ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਆਕਸੀਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਅਤੇ ਨੱਕ ਰਾਹੀਂ ਹਵਾ ਸਾਹ ਨਾਲ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਲੇਸਦਾਰ ਝਿੱਲੀ ਨੂੰ ਗਰਮ ਅਤੇ ਹਵਾ ਗਿੱਲਾ

ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਕਸੀਜਨ ਅਤੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ 0.59 ਤਰਲ ਆਓਸ ਪਾਣੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਾਲਗ 20 ਮਿਨਟ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਸਾਹ ਨੂੰ 30 ਤੋਂ 60 ਸੈਕਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਗੋਤਾਖੋਰ 20 ਮਿਨਟ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਹ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਫਿਟ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਦੱਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ:

- ਕੋਵਿਡ 19 ਦੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਫਲੂ ਅਤੇ ਨਮੂਨੀਆ ਦੇ ਟੀਕੇ ਲਗਵਾਉਣ ਨਾਲ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿਟ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਤੰਬਾਕੂਨੋਸ਼ੀ ਆਮ ਖੰਘ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੈਂਸਰ ਅਤੇ ਸੀਓਪੀਡੀ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤੰਬਾਕੂਨੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਓ। ਤੰਦਰੁਸਤ ਲੰਗਜ਼ ਲਈ ਤੰਬਾਕੂਨੋਸ਼ੀ (ਸਿਗਰੇਟ, ਬੀੜੀ, ਬੀਡ) ਵਗੈਰਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤੰਬਾਕੂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅੱਜ ਹੀ ਮਾੜੀ ਆਦਤ ਛੱਡ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਇਕ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਬਣੋ।
- ਸਿਗਰੇਟ, ਬੀੜੀ, ਸਿਗਾਰ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਧੂੰਏਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਚੋ। ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਧੂੰਆਂ ਪੂਰੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੋਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧੂੰਆਂ ਨਾ ਉੜਾਨ ਲਈ ਕਹੋ।
- ਫੇਫੜਿਆਂ ਸਹੀ ਐਕਟਿਵਿਟੀ ਲਈ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਯੋਗਾਸਨ, ਕਸਰਤ, ਵਰਕ ਆਉਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ। ਆਕਸੀਜਨ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇ, ਸਰੀਰਕ ਹਿਲਡੁਲ ਯਾਨਿ ਕਸਰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
- ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਗੁਬਾਰਾ ਫੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਯਾਨਿ ਮੂੰਹ ਅੰਦਰ ਹਵਾ ਭਰ ਕੇ ਕੁੱਝ ਸੈਕਿੰਡ ਸਾਹ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਵਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਲੋ।
- ਬਾਹਰੀ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਲਈ ਹਰ

ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਸਫਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਘਰ ਅੰਦਰ ਦੀ ਹਵਾ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਖੁਬਸੂ-ਸਪ੍ਰੇ, ਅਗਰਵਤੀ, ਲਕੜੀ ਜਲਾਨਾ, ਯੂਫ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਕੇ ਤਾਜ਼ੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ। ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਫਰਨੇਸ ਦਾ ਫਿਲਟਰ ਚੋਜ ਕਰੋ।

- ਤੰਬਾਕੂਨੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੇਡਨ ਗੈਸ ਫੇਫੜੇ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਈ ਰੇਡਨ ਦਾ ਟੈਸਟ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਜੁਕਾਮ, ਖੰਘ, ਛਿੱਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਅਤੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜਮੀ ਬਲਗਮ ਨੂੰ ਫੁੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਵ ਬੈਰੋਪੀ ਯਾਨਿ ਸਟੀਮ ਦਿਨ ਵਿਚ 2 ਵਾਰ ਲਵੋ। ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਾਫ ਨਮੀ ਨਾਲ ਸਾਹ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਕੀਟਾਣੂਆਂ ਦੀ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਹਰ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਸਨਲ ਸਫਾਈ ਯਾਨਿ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬੁਨ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੋਣਾ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੈਨੀਟਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਮਾਸਕ ਨਾਲ ਢੱਕ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਅੱਖਾਂ, ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਰਕ ਪਲੇਸ 'ਤੇ ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸੇਫਟੀ ਲਈ ਗਲੱਬਸ, ਫੇਸ ਮਾਸਕ ਅਤੇ ਸੇਫਟੀ ਐਨਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨ।
- ਤੰਦਰੁਸਤ ਫੇਫੜਿਆਂ ਲਈ ਐਂਟੀ ਆਕਸੀਡੈਂਟ, ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਭੋਜਨ ਹਰੀ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਹਲਦੀ, ਜਿੰਜਰ, ਪੰਪਕਿਨ, ਮੱਛੀ, ਮਿਰਚ, ਪੁਦੀਨਾ, ਟਮਾਟਰ, ਬੇਰੀਜ਼, ਜੈਤੂਨ ਦਾ ਤੇਲ, ਕਾਫੀ, ਜਿੰਜਰ-ਗਾਰਲਿਕ ਸੂਪ, ਗਰਮ ਦੁੱਧ, ਸ਼ਹਿਦ, ਵਗੈਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ।
- ਨੋਟ: ਸਾਹ ਦੀ ਕਮੀ, ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਦਰਦ ਅਤੇ ਖੰਘ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਦੇਰ ਆਪਣੇ ਫੈਮਿਲੀ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

Alternative Therapist
anil.dheer@yahoo.com

ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣੀ ਹੈ ਮੈਲ ਤਾਂ 29 ਮਿੰਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੌਣਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਸਿਹਤਮੰਦ

ਵਰਤੋਂ ਇਹ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਚਮੜੀ ਕੋਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੁਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਹੁੱਆਂ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਫੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣਾ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੰਨ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰ ਜਾਂ ਈਅਰ ਬਡ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁੱਲ ਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਾਣੋ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨ ਸਾਫ : ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਕੋਸਾ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਹੁੰ ਡਿੱਠ ਦਿਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਨਚੋੜ ਕੇ ਹਲਕੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਹੁੰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕਿਸੇ ਸਾਫ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਵੀ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅਤੇ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਹੁੰ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਕੰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚੌਕੰਨੇ ਹੋ ਕੇ ਕਰੋ ਈਅਰ ਡਰਾਪਸ ਦਾ

ਇਸਤੇਮਾਲ : ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਈਅਰ ਡਰਾਪਸ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਮੈਲ ਸਾਫ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਜ਼ਰੂਰ ਵਰਤੋ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਈਅਰ ਡਰਾਪਸ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲਓ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਕਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਈਅਰ ਡਰਾਪਸ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਪਾਓ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ 10 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਇਕ ਹੀ ਪੌਜੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਰੱਖੋ।

ਕੰਨ ਵਿਚ ਮੈਲ ਜੰਮਣ ਦਾ ਕਾਰਨ : ਅਜਿਹਾ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਵਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਮੈਲ ਜੰਮੇ। ਉਂਝ ਤਾਂ ਕੰਨ ਵਿਚ ਠੀਕ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਮੈਲ ਬਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੈਲ ਬਣਨ ਕਾਰਨ ਸੁਣਦਾ ਵੀ ਗੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਦਰਦ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਾਧੂ 29 ਮਿੰਟ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਰਜ ਸਮਰੱਥਾ 'ਚ ਵੀ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਐਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ : ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਐਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਸਲੀਪ ਹੈਲਥ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਵਾਂ ਅਧਿਐਨ ਰਾਤ 'ਚ ਨੀਂਦ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਅਸਰਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ

ਦੀ ਚੇਤਨਾ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਐਨ ਨੀਂਦ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਤੇ ਮਿਆਦ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਸਨ।

ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਨਰਸਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਮੂਹ ਨਰਸਾਂ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਨੀਂਦ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੇਂਦਰਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਨਰਸਾਂ 'ਚ ਲੰਬੀ ਸ਼ਿਫਟ ਕਾਰਨ ਨੀਂਦ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਆਮ ਹਨ। ਬੇਕਾਬੂ ਤੇ ਜਾਨ ਦੇ ਖਤਰੇ ਵਾਲੀ ਸਿਹਤ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ

ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਲੇਖਿਕਾ ਸੁਮੀ ਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸਚੇਤ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਉਂਝ ਵੀ ਕੋਈ ਬੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇ ਘੱਟ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਉਹ ਸਚੇਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕਰੀਬ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਤਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਉਨੀਂਦਰੇ ਦੇ ਲੰਘਣਾਂ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ 66 ਫੀਸਦੀ ਘੱਟ ਸੀ।

Matrimonial

Suitable match looking for Jatt Sikh handsome USA Citizen 25 year old boy, 5'3". B.Sc. In Business and Health Administration. Currently working in Healthcare field. Contact info- WhatsApp phone (209) 652-1706 or email at harpar_1718@yahoo.com.

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਉਮਰ 25 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-3" ਬੀ.ਐਸ.ਸੀ ਬਿਜਨਸ ਐਂਡ ਹੈਲਥ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਫਿਲਹਾਲ ਹੈਲਥਕੇਅਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਖੁਬਸੂਰਤ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ (209) 652-1706 ਜਾਂ ਈਮੇਲ harpar_1718@yahoo.com

-----

Looking for a bride for a 35 year, never-married, young man of 6'3". Working as Deputy Director Technology in Mountain View, CA. Graduate in Neuroscience and Postgraduate Certification in Technology Management. He is Athletic, loving, of puritan habits & follows Gurbani. US Born girl's good nature is precious. Prefer 150 miles radius of San Jose, CA. Only Sister is a physician. Parents financially independent. Confidentially email: Paul.CHAHAL.52@GMail.com Message: 1 (408) 472-3722.

CAPITAL SERVICES

ਸਾਰੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਇਕੋ ਥਾਂ

*ਇੰਡੀਅਨ ਪਾਸਪੋਰਟ

*ਇੰਡੀਅਨ ਵੀਜਾ, OCI

*ਮੁਖਤਿਆਰਨਾਮਾ

*ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸਰਵਿਸਜ

*ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ

*ਫੈਮਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ

- ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ -

*ਕਾਰ ਟਰਾਂਸਫਰ/ਸਟਿੱਕਰ, *ਇੰਸੂਰੈਂਸ: ਕਾਰ, ਘਰ ਤੇ ਬਿਜਨਸ

*ਲਾਈਵ ਸਕੈਨ/ਫਿੰਗਰ ਪ੍ਰਿੰਟ, *ਨੋਟਰੀ ਪਬਲਿਕ *ਮੇਲ ਬੋਕਸ

*ਫੈਕਸ, ਕਾਪੀ, ਬਿਜਨਸ ਕਾਰਡ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡਰਾਇੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

Call, Banga (916) 427-4321, Fax (916) 258-0441

email: sacramento99@yahoo.com, website: capitalservices.us

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸ.ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੀ-ਕੀ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਸੰਸਦ 'ਚ ਸਾਡੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਮੱਲ੍ਹਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਭ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸ. ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ 'ਇਨ ਸਰਵਿਸ ਆਫ਼ ਹਿਜ਼ ਮਾਸਟਰ' ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਲੜੀਵਾਰ 'ਸਾਡੇ ਲੋਕ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਛਾਪ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵਸਦੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ 'ਸਾਡੇ ਲੋਕ' ਦੇ ਸਮੂਹ ਪਾਠਕ ਇਸ ਲੜੀਵਾਰ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਕੇ ਗੁਰੂਪੁਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ, ਮਾਤਾ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਰਾਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ।

- ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

‘ਵਾਹ ਵਾਹ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਹ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਹੈ, ਔਰ ਇਹ ਸੇਵਾ ਮੇਰੀ ਰਹੀ’

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਵੇਖੋ)

ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਪਾਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ। ਪਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਕਣ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਦੱਸ ਸਕਣ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਟੈਂਸਿਲ ਬਣਾ ਦੇਣ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਕਾਪੀ ਕਰਵਾ ਸਕਣ। ਪਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਬਲਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ‘ਵਾਹ ਵਾਹ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਹ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਹੈ, ਔਰ ਇਹ ਸੇਵਾ ਮੇਰੀ ਰਹੀ।’ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ। ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪਾਪਾ ਜੀ ਹੁਣ ਮੁੜ ਉੱਠਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾਉਣਗੇ। ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪਾਪਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕੋਟਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਪਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਉਰਦੂ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਹਾਂ ਤਾਂ ਫਾਰਸੀ ਵੀ ਲਿਖ ਦਿਆਂਗੇ।’

ਪਾਪਾ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ‘ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਇੰਗਲਿਸ਼, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਚਾਹ ਅਤੇ ਬਿਸਕੁਟਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨੀ ਪਈ। ਉਸਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਚਾਹ ਅਤੇ ਬਿਸਕੁਟ ਪਰੋਸੇ। ਉਸਨੇ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਘੂਰ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਭਿੱਜੀ ਖਿੱਲੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ।’ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਹ ਡਰਾਮਾ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਦੇਖਿਆ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਘਰ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੀਜੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੱਸਣਾ। ਪਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਆਗਾਮੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਲਿਆ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਜਿਸਦੀ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਉਹ ਐਤਵਾਰ ਤੱਕ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪਾਪਾ ਜੀ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਰਵਿਕ ਰੋਅ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਲਈ ਦੇ ਸਕਣ ਅਤੇ ਇਹ ਫਿਰ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨੀਂਦ ਅੱਪ

ਵਿਚਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੀ ਜਾਗ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਜੋ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਰਵਿਕ ਰੋਅ 'ਤੇ ਦੇ ਸਕਣ। ਮੈਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਹੋਇਆ ਸਾਮਾਨ ਲੈਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਘਰ ਲਈ ਬੱਸ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਪਾਪਾ ਜੀ ਕੋਲ ਸਿੱਖੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਾਲੀ ਰੱਬੜ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸੀ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਪੱਪਰ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸੌ ਪੱਪਰਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹਰਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ।

ਅਧਿਆਏ ਅਠੱਤੀ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਵੰਡਣਾ

ਪਹਿਲਾ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਜਨਵਰੀ 1963 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 1963 ਦੀਆਂ ਸਰਦੀਆਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਜਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਮੁੱਚੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰਦੀ ਸੀ। ਤਾਪਮਾਨ ਇੰਨਾ ਹੇਠ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਝੀਲਾਂ ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ ਨੇ ਜੰਮਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੰਢ ਪਈ ਸੀ। ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉੱਠੇ, ਪਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘਰਾਂ

ਦੀ ਸੂਚੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੁੰਡਿਓ ਇਸਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਲ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ। ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ੀ ਬਰਫਬਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਸਵੇਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਫ਼ ਸੀ, ਬਰਫ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਚਿੱਟੇ ਬਦਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਬੀਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਾਏ ਅਤੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਓਵਰਕੋਟ, ਸਕਾਰਫ਼ ਤੇ ਦਸਤਾਨੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੂਟਾਂ 'ਤੇ ਬਰਫ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ 'ਵਲਿੰਗਟਨ ਬੂਟ' (ਗਮ ਬੂਟ) ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਊਕ ਆਫ ਵਲਿੰਗਟਨ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਲਿੰਗਟਨ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਸਾਡੇ ਵਲਿੰਗਟਨ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਟਾਈਟ ਹੋ ਗਏ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬੀਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜੁਰਾਬ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਸੀਂ ਪਾਈਆਂ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਕੈਂਬਰਿਜ ਸਟਰੀਟ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੂੰ ਹਿੱਲਫੀਲਡ ਖੇਤਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਰਵਾਸੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਾਡੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਘੱਟ ਮਹਿੰਗੇ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਵੀ ਮਿਲਦੀ। ਕਵੈਂਟਰੀ ਵਿੱਚ

ਸਿੱਖ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਹਿੱਲਫੀਲਡ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਫੋਲਜ਼ਹਿੱਲ ਖੇਤਰ ਸਨ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਹਿੱਲਫੀਲਡ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸੀ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਫੋਲਜ਼ਹਿੱਲ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਹੀ ਗਏ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਾਪਾ ਜੀ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪੈਰ ਠੰਢ ਨਾਲ ਠੰਢੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਪੈਰ ਕਈ ਵਾਰ ਫਿਸਲੇ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਡਿੱਗੇ। ਅੱਧੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਬਰਫਬਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਰੁਕ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਝੂ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਠੰਢ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਘਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਆਂਗਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਨਿਪਟਾ ਲਵਾਂਗਾ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਪਾ ਜੀ ਅਜਿਹੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਾਇਆ, ਪਰ ਠੰਢ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। (ਚਲਦਾ)

ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਟਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ, ਅਸੀਂ ਟਰੱਕਾਂ ਲਈ ਫਾਈਨਾਂਸ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

THE WEST'S LEADING FULL-SERVICE TRUCK AND TRAILER DEALERSHIP

SALES & LEASING • PARTS & SERVICE • FINANCE & INSURANCE

HARJINDER SINGH BAL
NEW TRUCK SALES

Direct 707-640-7114 | Cell 510-613-3573
hsingh@tecequipment.com

TECEQUIPMENT.COM

8555 Pedrick Rd Dixon, CA 95620

ਸੂਹਾ ਰੰਗ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ...

ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਰੰਗ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੇ ਰੰਗ) ਨਾਲ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਅਵਸਰਾਂ ਨਾਲ, ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ/ਸ਼ਗਨਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਰ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਵਾਇਤੀ ਤੇ ਦੇਸੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਾਲਾ ਸਾਦਾ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਿੰਦੀ ਇੱਕ ਬੂਟੇ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਪੀਸ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪਾਊਡਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਊਡਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਬੂਟੇ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਪਰ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਸੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ- “ਇਕ ਬੂਟਾ ਜਿਸਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੀਰ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਤਵੱਚਾ ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਨਾਲ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਇਥੇ ਵੀ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੋ ਗਿਆ।” (ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼, ਪੰਨਾ 1860)। ਪਾਊਡਰ ਮਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਉਸ ਦਾ ਪੇਸਟ ਬਣਾ ਕੇ, ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪਾਊਡਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕੈਮੀਕਲ, ਤੇਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਈ ਗਈ ਮਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਉੱਪਰ ਲੱਗੀ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਕੁੜੀਆਂ ਰਾਤ ਭਰ ਲਈ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਈ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਜਦੋਂ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਧੋਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਥੇਲੀਆਂ, ਪੈਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹਾਂ 'ਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਲਾਲ ਸੁਰਖ਼ ਰੰਗ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਮਹਿੰਦੀ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ:

ਨੀ ਲੈ ਦੇ ਮਾਏ,
ਕਾਲਿਆਂ ਬਾਗਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਦੀ
ਗਲੀ ਗਲੀ ਮੈਂ ਪੱਤਰ ਚੁਣਦੀ,
ਪੱਤਰ ਚੁਣਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।
ਸਾਵਾ ਤੇ ਸੂਹਾ ਰੰਗ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ
ਸੋਹਣੀ ਬਣ ਬਣ ਪੈਂਦੀ
ਘੋਲ ਮਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਈ,
ਵਹੁਟੀ ਬਣ ਬਣ ਬਹਿੰਦੀ

ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਰੰਗ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਸੋਹਣੀ ਲੱਗ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਤ ਧੀਏ ਨਿੱਤ ਪਰਦੇਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦੀ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ... ਸਮਾਜਿਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੌਕਿਆਂ ਨਾਲ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸ਼ਗਨ ਅਤੇ ਰਸਮ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗ / ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪੂਰਬਲੀਆਂ ਕਈ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਗਾਉਣ ਬਿਠਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕੁੜੀ ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਘਰ ਸੁਹਾਗਾ, ਘੋੜੀਆਂ ਆਦਿ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਪੂਰਬਲੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਵਿਆਹੁੰਦੜ ਦੇ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਗਨ ਵਜੋਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੋਕ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਲੋਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੜੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕਰ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੌਕੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਲਾਗਣ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਦੀ ਭੈਣ ਜਾਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਿਆਂ-ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁੜੀ ਮਹਿੰਦੀ ਲੱਗੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕਰ ਕੇ ਦੀਵਾਰ ਉੱਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਥਾਪੇ ਲਾਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਲੋਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਥਾਪੇ ਵਿਆਹੁੰਦੜ ਕੁੜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਰੂਹਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਬਰਤਨ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਘੋਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਗਨ ਵਜੋਂ ਪੈਸੇ ਟਕੇ ਤੇ ਸਿੱਕੇ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੈਸੇ ਲਾਗੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਵਿਆਹ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਕੀ ਹਾਜ਼ਰ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਛਹਿਬਰ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦੀ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਘਰ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਗੀਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ :

ਮਹਿੰਦੀ ਮਹਿੰਦੀ ਸਭ ਜਗ ਕਹਿੰਦਾ,
ਮੈਂ ਵੀ ਆਖ ਦਿਆਂ ਮਹਿੰਦੀ
ਬਾਗਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਸਤੀ ਵਿਕਦੀ,

ਵਿੱਚ ਹੱਠੀਆਂ ਦੇ ਮਹਿੰਗੀ
ਹੇਠਾਂ ਕੁੰਡੀ ਉੱਤੇ ਘੋਟਣਾ,
ਚੋਟ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿੰਦੀ
ਘੋਟ ਘੋਟ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਲਾਈ,
ਫੋਲਕ ਬਣ ਬਣ ਲਹਿੰਦੀ
ਮਹਿੰਦੀ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੀ,
ਧੋਤਿਆਂ ਕਦੀ ਨਾ ਲਹਿੰਦੀ।

ਮੌਲੀਏ ਨੀਂ ਰੰਗ ਰੱਤੀਏ!
ਕਿਸ ਮੇਰੀ ਨਾਜੋ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ?
ਮੈਂ ਕੀ ਜਾਣਾ ਬਉਰੀ, ਜਾ ਮਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ।
ਮਹਿੰਦੀਏ ਨੀਂ ਰੰਗ ਰੱਤੀਏ!
ਕਿਸ ਮੇਰੀ ਨਾਜੋ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ?
ਮੈਂ ਕੀ ਜਾਣਾ ਬਉਰੀ, ਜਾ ਪੰਜਾਗੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ।
ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਗਨ ਵਜੋਂ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:
ਉਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਵੇ ਰੱਤੜਾ ਹੱਥ,
ਤੇਨੂੰ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਵਾਂ।
ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਵਾਂ, ਤੇਰੇ ਚਾਚੇ ਕੂ ਸਦਾਵਾਂ।

ਉਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਵੇ ਰੱਤੜਾ ਹੱਥ,
ਤੇਨੂੰ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਵਾਂ।
ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਵਾਂ ਤੇਰੇ ਭਾਈਏ ਕੂ ਸਦਾਵਾਂ...
ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭੈਣ ਭਰਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦੁੱਤੀ ਪਿਆਰ ਉਪਰ ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰੰਗ ਵਰਗੀ ਪੁੱਠ ਚੜ੍ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ :
ਵੀਰ ਮੇਰੇ ਦੀ ਮਹਿੰਦੀ ਆਈ
ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਲਵਾਈ ਆ...
ਵੀਰ ਮੇਰਾ ਮਹਿਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਤੂੰ ਭਾਈਏ ਰਾਣੀ
ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ, ਲਾ ਦੇ ਭਾਈਏ ਪਾਣੀ...
ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਗਨ ਵਜੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਮਹਿੰਦੀ ਸਬੰਧੀ ਕੁੜੀ-ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਮੁੰਡੇ-ਪੱਖ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਠਿੱਠ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ:
ਮਹਿੰਦੜੀ ਅਣਘੋਲ ਆਂਦੀ,
ਮੌਲੀ ਅਣਰੰਗ ਆਂਦੀ।

ਜੋੜਾ ਅਣਸੀਤਾ ਆਂਦਾ,
ਸੋਨਾ ਅਣਘੜਤ ਆਂਦਾ।
ਮੌਲੀ ਰੰਗਾ ਲਿਆਵਾਂ,
ਮਹਿੰਦੀ ਘੁਲਾ ਲਿਆਵਾਂ।
ਜੋੜਾ ਸਵਾ ਲਿਆਵਾਂ,
ਝਿੰਮੀ ਛੁਪੀ ਛੁਪਾ ਲਿਆਵਾਂ।
ਹੁਣ ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਗਾਉਣ ਬਿਠਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਹੁਣ ਮਹਿੰਦੀ 'ਲੋਡੀਜ਼ ਸੰਗੀਤ' ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਕੇ ਸਿਮਟ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਰੰਗ ਬਾਰੇ ਬੜੀਆਂ ਕਾਟਵੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਹੇਰੇ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ:
ਰਾਵੀ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਵਹਿੰਦੀ ਏ
ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਲਈ
ਲਾਈ ਹੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਏ...
ਗੱਡੀ ਲਾਈਨ ਉੱਤੇ ਆਈ ਏ
ਜਾਨ ਸਾਡੀ ਕੱਢਣ ਲਈ
ਮਹਿੰਦੀ ਹੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਈ ਏ...
ਜਦੋਂ ਮਾਹੀ ਚੱਲਿਆ ਹੱਥ ਲੱਗੀ ਸੀ ਮਹਿੰਦੀ
ਸੌਸੂ ਕੋਲੋਂ ਡਰਦੀ, ਮੈਂ ਮਾਹੀ ਕੋਲ ਨਾ ਬਹਿੰਦੀ...
ਗੋਰਿਆਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਰੱਤੜੀ ਮਹਿੰਦੀ
ਬੁਟਾਆ ਸ਼ੌਕਾਂ ਵਾਲਾ, ਮਜਾਜੀਆ
ਬੁਟਾਆ ਗੁੰਦਣਾ ਦੇ...
ਮਹਿੰਦੀ ਹੱਥਾਂ, ਪੈਰਾਂ, ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਈ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ

ਅਪਣਾਅ ਕੇ ਪਾਰਲਰ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ ਹਨ। ਕੁੜੀ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਖਰਚੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਮਹਿੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੜਕੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਮਹਿੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਤੇ ਹਾਰ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਪੈਕੇਜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਵਿਆਹ, ਦਿਨ-ਤਿਉਹਾਰਾਂ, ਕਰਵਾ ਚੌਥ ਆਦਿ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੇ ਡਿਜੀਟੀਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਣੇ-ਬਣਾਏ ਸਾਂਚਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਫੇਰ-ਬਦਲ ਨਾਲ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਆਇਆ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੋਕ ਮਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲਿਸ਼ਕਵੀਂ ਪੈਕਿੰਗ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ 'ਮਹਿੰਦੀ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਨਾ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਤਾਂ ਠੰਢ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕਈ ਰੰਗ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣ ਵੇਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਰਸਾਇਣ ਪਦਾਰਥ ਚਮੜੀ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਅਮੋਲਵੇਂ ਕੁਦਰਤੀ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਬਣੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਸਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੁਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਰੰਗ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਾਲਾ ! ਮਹਿੰਦੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੂਣ-ਸਵਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿਣ !

ਮਾਲਵਾ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ

ਮਾਲਵਾ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਸੰਗਰੂਰ ਵੱਲੋਂ ਸਵੇਰੇ ਦੱਸ ਵਜੇ ਕਾਮਰੇਡ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਭਵਨ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਭਰਦੇ ਕਵੀ ਅਮਨ ਜੱਖਲਾਂ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮਾਲਵਾ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੰਚ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਰਜਿੰਦਰ ਰਾਜਨ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਰੰਗ ਬੰਨਿਆ। ਮਾਲਵਾ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕੰਮ ਚਲਾਊ ਲੇਖਕ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਗੋੜਾ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਉਪਾਧੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅੱਜ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤੀਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੇ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਆਪਣਾ ਕਲਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰਨਾਲਾ ਬਠਿੰਡਾ ਹੋਰ ਦੂਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਚੇ, ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਉੱਘੇ ਸਾਹਿਤਕ “ਕਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ” ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ

ਅਮਨ ਜੱਖਲਾਂ ਦੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ “ਇਨਸਾਨੀਅਤ” ਸਬੰਧੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਉੱਭਰਦੀ ਕਲਮ ਲਈ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਅਤੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੁਨਾਮੀ, ਡਾ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ, ਮੀਤ ਖੱਟੜਾ, ਦਲਬਾਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ ਚੱਠੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਮਨ ਜੱਖਲਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਸਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪੂਰੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੂਲ ਚੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਨ ਜੱਖਲਾਂ ਸਿਰਫ਼ 24-25 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਲੇਖਕ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਹੁਸਨ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਨਸਾਨੀਅਤ, ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ, ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਠੇਠ ਮਲਵਈ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਕਿਵਾੜ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਣ ਸ਼ੈਲੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਅਮਨ ਜੱਖਲਾਂ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਕਾਵਿ- ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ

ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਕੋਲ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਆਏ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਵਲੀ ਬਝਰੂਆਂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਅਤੇ ਮੂਲ ਚੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਦੀ ਗਜ਼ਲ “ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ” ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਸਥਾਪਤ ਗੀਤਕਾਰ ਤਾਂ ਹਨ ਹੀ ਗਾਇਕ ਵਾਲੀ ਕਮਾਲ ਅੱਜ ਝਲਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਤੇ ਕਵੀ ਪ੍ਰਫੇਸਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਮਲੋਰਕੋਟਲਾ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਰੰਗ ਵਿਖਾ ਕੇ ਗਿਆ, ਜੋ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਉੱਭਰਦਾ ਤੇ ਲੋਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਵੀ ਜਤਿੰਦਰ ਭੁੱਚੇ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਥੰਮ੍ਹ ਹੋ ਨਿੱਬੜੇਗਾ। ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੱਤਾ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੀਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ ਕੁਲਵੰਤ ਖਨੌਰੀ ਜੋ ਗੀਤਕਾਰ ਦੀ ਫੱਟੀ ਆਪਣੇ ਗਲ ਵਿੱਚ

ਲਟਕਾ ਕੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਵਿਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਕੌਰੇ ਹਨ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀ ਉਭਰਦੀ ਕਵਿੱਤਰੀ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਾਲਵਾ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਸੰਗਰੂਰ ਵੱਲੋਂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ ਤਾਂ ਹਾਲ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 22 ਨਵੰਬਰ 2022 ਇਸ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ

ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਹਰ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇ ਯੋਗ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਸ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਜਨ ਦਾ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਢੰਗ ਇਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ।
-ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਰ ਰਿਹਾ ਖਜ਼ਾਨਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਅਮੀਰੀ ਇਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਉੱਪਰ ਬਣੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਝਲਕਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਤੰਦਾ ਵਾਂਗ ਪਰੋਏ ਪਏ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਾਹ ਟੁੱਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੋਹ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਇਸ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ ਲਈ ਗੀਤ ਸਿਰਜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਦੋਂ ਬੱਚਾ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਰੀਆਂ ਗਾਕੇ ਉਸਦੇ ਬਚਪਨ ਨੂੰ ਅਚੇਤ ਹੀ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਲ੍ਹੜ ਬੱਲੜ ਬਾਵੇ ਦਾ,
ਬਾਵਾ ਕਣਕ ਲਿਆਵੇਗਾ,
ਬਾਵੀ ਬੈਠੀ ਛੱਟੇਗੀ,
ਮਾਂ ਪੂਣੀਆਂ ਵੱਟੇਗੀ,
ਬਾਵੀਂ ਅੰਨ ਪਕਾਵੇ ਗੀ,
ਬਾਵਾ ਬੈਠਾ ਖਾਏਗਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੋਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਗੀਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਤੇ ਸ਼ਰੀਕੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉੱਚੀਆਂ ਲੋਬੀਆਂ ਹੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੁਹਾਗ, ਘੋੜੀਆਂ ਆਦਿ ਗਾਉਂਦੀਆਂ। ਸੁਹਾਗ ਕੁੜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਹੱਦ ਵੈਰਾਗ ਪਰੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਘੋੜੀਆਂ ਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾੜੇ ਦੇ ਬਾਪ

ਦਾਦਾ ਦੀ ਤਰੀਫ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮਾਂ ਬਾਪ, ਭੈਣ ਭਰਾ, ਦਿਓਰ ਭਾਬੀ, ਗੱਲ ਕੀ ਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਇਹਨਾਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਆਂ ਹੀ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਅ, ਪ੍ਰਕਿਰਤਕ ਛੋਹਾਂ ਤੇ ਰਵਾਨੀ ਦੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਮਾਲਵੇ ਵਿੱਚ ਗਏ ਜਾਂਦੇ ਸੁਹਾਗ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵੰਨਗੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਹਨ:

ਇੱਕ ਚੰਨਣ ਚੌਕੀ ਵੇ,
ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਜੜਤ ਜੜੇ,
ਉੱਤੇ ਬੀਬੀ ਬੈਠੀ ਵੇ,
ਬਾਬਲ ਮੁਹਰੇ ਅਰਜ਼ ਕਰੇ,
ਬਾਬਲ ਉਹ ਵਰ ਟੋਲੀ ਵੇ,
ਜਿੱਥੇ ਬੀਬੀ ਰਾਜ ਕਰੇ।

ਮੋਰਾਂ ਨੇ ਪੈਲਾਂ ਪਾਂ ਲਈਆਂ,
ਬਾਬਲ ਛਮ ਛਮ ਰੋਵੇ
ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਰੋਵੇਂ ਬਾਬਲਾ ਧੀਆਂ
ਧਨ ਵੇ ਬਿਗਾਨਾ।

ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਸੁਈ ਚੱਕਮਾ ਧਾਗਾ,
ਬੈਠ ਕਸੀਦਾ ਕੱਢ ਰਹੀਆਂ,
ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਾਗੀ ਪੁੱਛਦੇ,
ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਬੀਬਾ ਰੋ ਰਹੀਆਂ,
ਬਾਬਲ ਮੇਰੇ ਕਾਜ਼ ਰਚਾਇਆ,
ਮੈਂ ਪ੍ਰਦੇਸਣ ਹੋ ਰਹੀਆਂ।

ਕਣਕਾਂ ਛੋਲਿਆਂ ਦਾ ਖੇਤ,
ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਨਿਸਰ ਗਿਆ,
ਬਾਬਲ ਧਰਮੀ ਦਾ ਦੇਸ਼,
ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵਿਸਰ ਗਿਆ।
ਮਾਤਾ ਮੰਦੜੇ ਬੋਲ ਨਾ ਬੋਲ,
ਅਸੀ ਤੇਰੇ ਨਾ ਆਵਾਂਗੇ,
ਬਾਬਲ ਧਰਮੀ ਦੇ ਦੇਸ਼,
ਕਦੇ ਫੇਰਾ ਪਾ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਕੁੜੀ ਦੀ ਵਿਦਾਈ ਮੌਕੇ ਡੋਲੀ ਤੁਰਨ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਭਾਵਕ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਇਹ ਗੀਤ ਹੋਰ ਵੀ ਭਾਵਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਬੀਬੀ ਛੱਡ ਨੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਪਾਵਾ,
ਸਾਡਾ ਨਹੀਂ ਦਾਵਾ,
ਦਾਵੇ ਵਾਲੇ ਲੈ ਨੀ ਚੱਲੇ।
ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੈਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੰਗ ਨਾਲ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘੋੜੀਆਂ ਦੇਖੋ

ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਕਣੀ ਮੋਟਾ ਮੀਹ ਵੇ ਵਰੇ,
ਮਾਂ ਵੇ ਸੁਹਾਗਣ ਤੇਰੇ ਸ਼ਗਨ ਕਰੇ,
ਮਾਂ ਵੇ ਸੁਹਾਗਣ ਤੇਰੇ ਸ਼ਗਨ ਕਰੇ,
ਦੰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਬੋਰੀ ਤੇਰਾ ਬਾਪ ਫੜੇ।

ਘੋੜੀ ਸੌਂਦੀ ਕਾਠੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ,
ਕਾਠੀ ਡੇਢ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰ,
ਉਮਰਾਵਾਂ ਦੀ ਤੇਰੀ ਚਾਲ,
ਮੈਂ ਬਲਹਾਰੀ ਵੇ ਮਾਂ ਦਿਆ ਸੁਰਜਣਾ।

ਜਦੋਂ ਚੜਿਆ ਵੀਰਾ ਘੋੜੀ ਵੇ,
ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਵੇ,
ਲਟਕੋਂਦੇ ਵਾਲ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਕਲੀਆਂ,
ਸੋਹਣਿਆਂ ਵੀਰਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਘੋੜੀ ਝੜੇਨੀ ਆਂ।
ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੀਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਕਿੰਨਾ ਸੀ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕਦਰ ਸੀ, ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ।

ਉੱਪਰ ਤਾਂ ਵਾੜੇ ਤੈਨੂੰ ਸਦ ਹੋਈ,
ਸਾਲੂ ਵਾਲੀਏ,
ਆ ਕੇ ਤਾਂ ਬਾਜਰਾ ਨੀ ਭਿਓ,
ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸ ਰਹੀਏ।
ਬਾਜਰਾ ਤਾਂ ਭਿਓਣ ਤੇਰੀਆਂ ਚਾਚੀਆਂ,
ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਅ,
ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸ ਰਹੀਏ।

ਲਿਮਿਆ ਸਵਾਰਿਆ ਚੌਤਰਾ,
ਡੋਕਾਂ ਫੁੱਲੀਆਂ ਵੇ ਚੀਰੇ ਵਾਲਿਆ,
ਕੰਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੌਕਰੀ ਨਾਰਾਂ ਡੁਲੀਆਂ,
ਵੇ ਚੀਰੇ ਵਾਲਿਆ।

ਕਾਹੇ ਨੂੰ ਪਾਈਆਂ ਬੈਠਕਾਂ,
ਕਾਹੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਵੇਹੜਾ,
ਆਪ ਤਾਂ ਚੱਲਿਆ ਨੌਕਰੀ ਏਥੇ ਵੱਸੁਗਾ ਕਿਹੜਾ।
ਇਹਨਾਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਧਰਮੀ ਬਾਬਲ ਤੇ ਰਾਜੇ ਵੀਰ ਲਈ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਝਲਕਦਾ ਹੈ।

ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਣੀ ਦੇ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਂ ਧੀ ਦੇ ਆਪਸੀ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਚਿਤਰੇ ਹਨ। ਨੌਕਰੀ ਗਏ ਪਤੀ ਲਈ ਤੜਫ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸੁੰਦਰ ਗੀਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੀਤ ਸਾਡੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਭਾਬੀ ਦਿਓਰ ਦੇ ਸੂਰਮਾ ਪਾਉਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸਿੱਠਣੀ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ,

ਪਹਿਲੀ ਸਲਾਈ ਦਿਓਰਾ ਰਸ ਭਰੀ, ਦਿਓਰਾ ਦੂਜੀ ਸਲਾਈ ਗਾਰ,
ਤੀਜੀ ਸਲਾਈ ਤਾਂ ਪਾਵਾਂ ਜੇ ਦੇਵੇਂ ਮੋਹਰਾਂ,
ਵੇ ਅੰਤੋਂ ਪਿਆਰਿਆ ਚਾਰ।
ਪਰ ਬੇਹੱਦ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਧਰੋਹਰ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਦਿਲਕਸ਼ਪੀ। ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਇਹ ਗੀਤ ਸਾਡੇ ਚਿੱਤ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

Travel for Less Inc.

SPECIALIZED IN DISCOUNT FARES WORLDWIDE
INDIA | PAKISTAN | EUROPE

ਅਗਰ ਤੁਸੀ ਇੰਡਿਆ ਜਾਣ ਲਈ ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾ ਲਭ ਰਹੇ ਹੋ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੀਟ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਦਿਕਤ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ ਅਸੀ ਹਰੇਕ ਵੱਡੀ ਏਅਰਲਾਈਨ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਰੇਟਾਂ ਤੇ ਵੇਚਦੇ ਹਾਂ।

ASIANA AIRLINES
A STAR ALLIANCE MEMBER

Asiana Airlines
Daily Flight To New Delhi

Best deals on major airlines like

ASIANA AIRLINES

CHINA AIRLINES

BRITISH AIRWAYS

CATHAY PACIFIC

virgin atlantic

SINGAPORE AIRLINES

Emirates

ETIHAD AIRWAYS

Lufthansa

QATAR AIRWAYS

8th time in a row

2016 Best of Fremont Award

CALL US TO GET BEST RATES FOR YOUR AIR TICKETS TO INDIA AND WORLDWIDE.

CST NO : 2031914-40

Serving the Bay Area Since 1996

32116-Alvarado Blvd. Union City, CA-94587

Email: info@travelforlessinc.com

We have moved to

CALL 510-791-3300

Book online 24x7 @ www.Letsflyhome.com

Valley Real Estate Center's

- 1). 1415 W Anderson Stockton,
\$4,900,000.
  - a). 4.5 Acre Lot, include 15000 Square
foot warehouse with 10 loading
dock, 2000 square foot office.
  - b). Two bay truck repair shop.
- 2). 1801 E Dr martin luther king jr
Blvd, Stockton, CA 95205 APN 155-
140-15. Offered at \$4,399,000.
Almost 10 acres paved truck
parking with approximately \$32000
monthly income.
- 3). 1943 E Fremont St, 1924 E park St
and 1850 E Oak St Stockton CA
95205, Total 8 APN number, one lot,
7.56 acres paved truck
parking. Offered at \$3,000,000.

Valley Real Estate Center

Realtor DRE 01922089

209.956.1000

gbsingh84@gmail.com

68 E 11th St Ste 109
Tracy, CA 95376

Ranjit Singh

Steele Insurance Agency

Broker DRE 0H78402

408.355.5700

rsingh@siainc.net

17900 Murphy Pkwy
Lathrop, CA 95330

Sell & Buy | Residential | Commercial | Management